

Štrukturálne výzvy

2025

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTÉM

www.nbs.sk

Materiál bol prerokovaný v Bankovej rade NBS 8. júla 2025.
Reprodukovanie na vzdelávacie a nekomerčné účely je povolené s uvedením zdroja.

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska 2025

Contact

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
info@nbs.sk

Elektronická verzia

<https://www.nbs.sk/sk/publikacie/strukturalne-vyzvy>

ISSN 2729-8825 (elektronická verzia)

Obsah

1	Úvod: Bez inovácií a inklúzie bude Slovensko upadať	8
2	Zhrnutie štrukturálnych výziev	9
3	Ekonomická konvergencia a štrukturálne výzvy	10
3.1	Ekonomická výkonnosť	14
3.2	Zraniteľnosť	18
3.3	Sociálna inklúzia	20
3.4	Zdravie	24
3.5	Životné prostredie	26
3.6	Regionálne výzvy	30
4	Tematická príloha 1: Riziká fragmentácie medzinárodného obchodu	32
4.1	Otvorenosť medzinárodnému obchodu	33
4.2	Štruktúra medzinárodného obchodu SR	35
4.3	Zraniteľnosť voči obchodným vzťahom so Spojenými štátmi	38
4.4	Záver	42
5	Tematická príloha 2: Dve generácie, dva svety? Čo hovoria dáta o generáciách X a Y.	44
5.1	Prečo sa pozerať na svet očami generácií	45
5.2	Metodológia	46
5.3	Dve tváre jednej krajiny: generácie X a Y v zrkadle každodennosti	47
5.4	Peniaze a možnosti: finančný portrét generácií X a Y	50
5.5	Zdravie ako ukazovateľ socioekonomických rozdielov: kohortné porovnanie generácií X a Y	53
6	Tabuľková príloha	56
6.1	Ekonomická výkonnosť	56
6.2	Ekonomická zraniteľnosť	61
6.3	Sociálna inklúzia	63
6.4	Zdravie	67
6.5	Životné prostredie	71
7	Príloha – Regionálne výzvy	74
8	Príloha – Životné prostredie	77
Zoznam boxov		
Box 1	Scenáre Medzinárodnej siete pre ekologizáciu finančného systému (NGFS)	29
Zoznam tabuliek		
Tabuľka 1	Indikátory ekonomickej konvergenencie	13
Tabuľka 2	Postavenie krajín V4 v rebríčkoch konkurencieschopnosti a inovatívnosti	13

Tabuľka 3	Zmeny vo vybraných ukazovateľoch 2000 – 2023	27
Tabuľka 4	Zloženie exportu do USA	39
Tabuľka 5	Faktory ekonomického rastu	56
Tabuľka 6	Kvalita inštitúcií, inovačná kapacita a technológie	57
Tabuľka 7	Charakteristiky trhu práce	58
Tabuľka 8	Kvalita ľudského kapitálu	60
Tabuľka 9	PISA – Program medzinárodného hodnotenia žiakov	61
Tabuľka 10	Vnútna rovnováha	61
Tabuľka 11	Vonkajšia rovnováha	62
Tabuľka 12	Fiškálna udržateľnosť	63
Tabuľka 13	Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia podľa ekonomickej aktivity a riziko materiálnej deprivácie	63
Tabuľka 14	Riziko chudoby podľa typu domácnosti	64
Tabuľka 15	Výdavky na sociálnu inklúziu	65
Tabuľka 16	Príjmová nerovnosť a rozdiel v príjme pohlaví	65
Tabuľka 17	Riziko chudoby podľa veku	66
Tabuľka 18	Výsledkové indikátory zdravia	67
Tabuľka 19	Zdroje zdravotného systému	68
Tabuľka 20	Vybrané indikátory kvality zdravotnej starostlivosti	69
Tabuľka 21	Indikátory životného štýlu a iných faktorov	70
Tabuľka 22	Indikátory klimatickej neutrality	71
Tabuľka 23	Indikátory znečistenia	72
Tabuľka 24	Indikátory tvorby odpadov	72
Tabuľka 25	Indikátory environmentálnej politiky	73

Zoznam grafov

Graf 1	Skóre výsledkových ukazovateľov oproti referenčnej hodnote	11
Graf 2	Rast HDP na obyvateľa v stálych cenách	11
Graf 3	Rast HDP na obyvateľa v s. c. oproti EÚ 27	11
Graf 4	Nominálne HDP na obyvateľa v PKS	12
Graf 5	Reálne HDP na obyvateľa v PKS roku 2016	12
Graf 6	Príspevky k reálnemu rastu HDP v SR	14
Graf 7	Príspevky k reálnemu rastu HDP V4 a EÚ 27	14
Graf 8	Nárast produktivity medzi rokmi 2019 až 2024 v krajinách EÚ	15
Graf 9	Priemerný 5-ročný rast produktivity práce na odpracovanú hodinu, rozdiel oproti EÚ 27	15
Graf 10	Voľné rezervy na trhu práce SR	16
Graf 11	Potenciálna pracovná sila	16
Graf 12	Tvorba hrubého fixného kapitálu	17
Graf 13	Tvorba hrubého fixného kapitálu v sektorovom členení	17
Graf 14	Prílev priamych zahraničných investícií a reálny rast HDP SR	18
Graf 15	Prílev priamych zahraničných investícií v krajinách V4	18
Graf 16	Indikátor udržateľnosti verejných financií S2	19

Graf 17	Zmena indikátora S2 medzi rokmi 2023 a 2024	19
Graf 18	Vývoj na bežnom účte	20
Graf 19	Nárast nominálnych jednotkových nákladov práce	20
Graf 20	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – prierezový ukazovateľ	21
Graf 21	Zmena miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – prierezový ukazovateľ podľa NUTS 2 regiónov	21
Graf 22	Tri dimenzie chudoby zaznamenané mierou rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	22
Graf 23	Všetky podmnožiny troch dimenzií chudoby zaznamenané mierou rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2024	23
Graf 24	Vývoj všetkých podmnožín troch dimenzií chudoby	23
Graf 25	Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou	25
Graf 26	Úmrtnosť odvrátiteľná včasnou a efektívnou zdravotnou starostlivosťou	25
Graf 27	Nerovnosť v očakávanej dĺžke života vs. aktuálne výdavky na zdravotníctvo	25
Graf 28	Vnímaný zdravotný stav podľa socioekonomického statusu meraného príjmom	26
Graf 29	Vnímaný zdravotný stav podľa socioekonomického statusu meraného vzdelaním	26
Graf 30	Čisté emisie skleníkových plynov (GHG) bez sektora LULUCF, 1990=100	27
Graf 31	Vplyv klimatických scenárov NGFS na HDP	27
Graf 32	Sektorové vplyvy v scenári Čistá nula 2050, fyzické riziká a transformačné riziká	28
Graf 33	Toky vstupov (výstupov) medzi sektorom „surové kovy“ a jeho nadväznými sektormi	28
Graf 34	Miera nezamestnanosti	31
Graf 35	Závažná materiálna deprivácia	31
Graf 36	Vybrané ukazovatele slovenských regiónov	31
Graf 37	Svetový obchod	33
Graf 38	Otvorenosť hlavných ekonomík	33
Graf 39	Otvorenosť členských krajín EÚ	34
Graf 40	Obsah zahraničnej pridanej hodnoty v exporte	34
Graf 41	Štruktúra slovenských vývozov a dovozov	35
Graf 42	Bilancia obchodu	36
Graf 43	Zloženie dovozu energií podľa zdroja	36
Graf 44	Theilove indexy koncentrácie exportu podľa produktov a trhov	37
Graf 45	Index komparatívnej výhody vývozov SR podľa technologickej náročnosti	37
Graf 46	Vývoz do USA/dovoz z USA	38
Graf 47	Vplyv obchodného šoku na HDP	40
Graf 48	Multiplikátor nepriamych efektov	40
Graf 49	Dopad obchodného šoku na hrubú produkciu slovenských odvetví	40
Graf 50	Vplyv obchodného šoku na zamestnanosť podľa NUTS2 regiónov	41
Graf 51	Odhadovaný vplyv intenzívnej obchodnej vojny na rast HDP	42
Graf 52	Odhadovaný vplyv narušenia globálnych dodávateľských reťazcov na rast HDP a infláciu HICP	42
Graf 53	Vzdelanostná štruktúra generácií X a Y na Slovensku	47
Graf 54	Vzdelanostná štruktúra žien v generáciách X a Y	48

Graf 55	Vzdelanostná štruktúra mužov v generáciách X a Y	48
Graf 56	Rodinný stav žien v generáciách X a Y	48
Graf 57	Rodinný stav mužov v generáciách X a Y	48
Graf 58	Miera rodičovstva v generáciách X a Y na Slovensku	49
Graf 59	Priemerný počet hodín odpracovaných v hlavnom zamestnaní generácií X a Y	49
Graf 60	Priemerný počet hodín odpracovaných vo vedľajšom zamestnaní, pre tých čo majú vedľajšie zamestnanie v generáciách X a Y	49
Graf 61	Schopnosť dovoliť si zaplatiť raz ročne týždňovú dovolenku mimo domova v generáciách X a Y	50
Graf 62	Schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou každý druhý deň v generáciách X a Y	50
Graf 63	Vlastníctvo auta v generáciách X a Y	51
Graf 64	Vlastnenie počítača v generáciách X a Y	51
Graf 65	Schopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom v generáciách X a Y	51
Graf 66	Schopnosť vystačiť s peniazmi v generáciách X a Y	51
Graf 67	Príjmové rozdelenie v decilocho pre generácie X a Y	52
Graf 68	Príjmová nerovnosť meraná Lorenzovými krivkami hrubého príjmu pre generácie X a Y	52
Graf 69	Všeobecné zdravie v generáciách X a Y	53
Graf 70	Chronické (trvalé choroby) v generáciách X a Y	53
Graf 71	Všeobecné zdravie podľa príjmových decilov v generáciách X a Y	54
Graf 72	Chronické (trvalé) choroby podľa príjmových decilov v generáciách X a Y	54
Graf 73	Nenaplnená potreba medicínskeho vyšetrenia/liečby počas posledných 12 mesiacov podľa príjmových decilov v generáciách X a Y	54
Graf 74	Nenaplnená potreba zubného ošetrovania podľa príjmových decilov pre generácie X a Y	54
Graf 75	Závažná materiálna deprivácia	74
Graf 76	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia	74
Graf 77	Podiel ľudí, ktorí nepoužívajú pravidelne internet	74
Graf 78	Mladí ľudia bez práce a mimo formálneho vzdelávania	74
Graf 79	Miera nezamestnanosti	75
Graf 80	Miera zamestnanosti	75
Graf 81	HDP na obyvateľa v PPS	75
Graf 82	Disponibilný príjem na obyvateľa v PPS	75
Graf 83	Dojčenská úmrtnosť	76
Graf 84	Stredná dĺžka života	76
Graf 85	Toky vstupov (výstupov) medzi jednotlivými sektormi a ich nadväznými sektormi	77

Zoznam schém

Schéma 1	Definícia generácií	45
----------	---------------------	----

Použité skratky

5G	mobilná sieť piatej generácie
A8	skupina ôsmich stredoeurópskych a východoeurópskych krajín, ktoré pristúpili do EÚ v roku 2004
Ameco	Makroekonomická databáza Generálneho riaditeľstva pre hospodárske a finančné záležitosti Európskej komisie
AROE	miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia
BMI	body mass index – index telesnej hmotnosti
CO ₂	oxid uhličitý
CT	computed tomography – výpočtová tomografia
DPH	daň z pridanej hodnoty
ECB	Európska centrálna banka
EIS	Európsky prehľad výsledkov inovácii
EK	Európska komisia
EU-SILC	Európske štatistické zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach
EÚ	Európska únia
EÚ 27	27 krajín Európskej únie
Gbps	gigabit za sekundu
GVC	globálne hodnotové reťazce
HDP	hrubý domáci produkt
IFP	Inštitút finančnej politiky
IKT	informačné a komunikačné technológie
kg	kilogram
Mbps	Megabit za sekundu
mld.	miliarda
MMF	Medzinárodný menový fond
MRI	magnetic resonance imaging – zobrazovanie magnetickou rezonanciou
NBS	Národná banka Slovenska
NGFS	Sieť pre ekologizáciu finančného systému
NUTS 2	Spoločná nomenklatúra územných jednotiek pre štatistické účely, základné regióny na aplikáciu regionálnych politík
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OeNB	Rakúska národná banka
p. b.	percentuálny bod
PISA	Program medzinárodného hodnotenia žiakov
PKS	parita kúpnej sily
PM _{2,5}	particulate matter with diameters 2.5 micrometers and less – jemne prachové častice s priemerom 2,5 µm alebo menším
r.	roky
ROE	rentabilita vlastného imania
RRZ	Rada pre rozpočtovú zodpovednosť
S2	Indikátor dlhodobej udržateľnosti. Vyjadruje potrebnú úpravu primárneho štrukturálneho salda na zabezpečenie stabilizácie verejného dlhu.
s. c.	stále ceny
ŠU SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis.	tisíc
TiVA	obchod v pridanej hodnote
ŤZP	ťažké zdravotné postihnutie
UNDP	Rozvojový program Spojených národov
UNCTAD	Konferencia OSN o obchode a rozvoji
USD	americké doláre
V4	Vyšehradská skupina
VŠ	vysoká škola

1 Úvod: Bez inovácií a inklúzie bude Slovensko upadať

Slovenská ekonomika sa v posledných rokoch ocitá v úzkych: produktivita rastie pomaly, verejné aj súkromné investície sú hlboko pod potrebnou úrovňou a neschopnosť udržať si a prilákať talent znižuje jej inovačný potenciál. Verejné financie musia čeliť vysokým deficitom a starnúcej populácii, zatiaľ čo naša otvorená ekonomika zostáva zraniteľná voči globálnym otrasom vrátane obchodných vojen a narušení dodávateľských reťazcov, aké sme zažili počas pandémie.

Národná banka Slovenska má za úlohu udržiavať stabilné ceny a zdravý finančný systém. Na to, aby sa menová politika (napr. úroveň a zmeny úrokových sadzieb) prejavila v ekonomike čo najpriaznivejšie, je dôležité dobré fungovanie ekonomiky. Pomáhajú tomu napríklad opatrenia, ktoré zlepšujú pracovný trh, vzdelávanie, podporujú nové technológie a znižujú riziká pre ekonomiku. Ak sú tieto opatrenia kvalitné a dobre zavedené, menová politika dokáže hladko a účinne reagovať na očakávaný vývoj.

Medzi hlavné problémy patria slabé inovácie, nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, zhoršujúce sa zdravie obyvateľov a obmedzené možnosti ľudí zlepšiť si životnú situáciu. Tieto faktory brzdia ekonomický rast a oslabujú účinnosť menovej politiky. Ak sa ekonomika nedokáže rozvíjať, môže to viesť k stagnácii životnej úrovne a k prehľbovaniu zaostávania za vyspelejšími krajinami. Navyše, ak nie je pripravená na nečakané krízy, môže sa z nich spamätávať veľmi pomaly a bolestivo.

Národná banka Slovenska sa od roku 2021 v publikácii Štrukturálne výzvy každoročne venuje identifikácii hlavných štrukturálnych prekážok. Hoci sa mnohé témy vracajú – od zlepšenia podnikateľského prostredia cez posilnenie verejných inštitúcií až po reformy trhu práce – každé vydanie prináša aktuálne hodnotenie a odporúčania.

V roku 2025 rezonujú najmä dve výzvy: zrýchlenie rastu produktivity a sociálna inklúzia. Prechod na rozmanitejšiu ekonomiku založenú na inováciách je mimoriadne dôležitý, keďže sme výrazne odkázaní na svetový obchod. Obchodné vojny môžu priniesť do budúcnosti menší rast, stratu pracovných miest a ďalší tlak na rozpočet. Rastúcou výzvou je aj sociálna oblasť. Chudoba v posledných rokoch rastie najmä na východe krajiny a sociálny „výťah“ medzi generáciami sa zasekáva.

Aj toto vydanie Štrukturálnych výziev ukazuje, že je dôležité zlepšiť školstvo, podporiť podnikanie, posilniť fungovanie verejných inštitúcií a lepšie financovať a organizovať výskum a vývoj. Rovnako treba zastaviť odchod talentovaných ľudí do zahraničia a pritiahnuť odborníkov zo zahraničia. Adresnejšia sociálna politika môže nielen pomôcť najzraniteľnejším skupinám obyvateľstva, ale sa aj stať súčasťou nevyhnutnej konsolidácie verejných financií. Len tak dokáže Slovensko odolať vonkajším otrasom a vybudovať si priestor pre budúcu prosperitu.

2 Zhrnutie štrukturálnych výziev

Zrýchlenie rastu produktivity a obnovenie dobiehania vyspelejších krajín patrí k najdôležitejším výzvam slovenskej ekonomiky. Vyžaduje si prechod na inovačný model, ktorý podporia rozsiahle investície do ľudského kapitálu a výskumu. Kľúčové sú zásadné reformy vzdelávacieho systému, podnikateľského prostredia, kvality verejných inštitúcií a financovania i organizácie výskumu a vývoja. Rovnako dôležité bude zastaviť odlev domáceho talentu a aktívne lákať kvalifikovaných odborníkov zo zahraničia. Investičná aktivita však dnes zaostáva v súkromnom aj verejnom sektore, keď podiel investícií na HDP dlhodobá klesá, prílev priamych zahraničných investícií slabne a verejné investície sú nedostatočné na súčasné krytie údržby aj rozvoja.

V dôsledku stavu verejných financií je slovenská ekonomika veľmi zraniteľná. Napriek pokračujúcej konsolidácii patrí udržateľnosť dlhu medzi najsľabšie v EÚ a problémom sú nielen vysoké súčasné deficity, ale aj budúce náklady starnutia populácie. Očakávaný rast obranných výdavkov si takisto vyžiada dodatočné opatrenia na príjmovej alebo výdavkovej strane rozpočtu.

Ďalšia zraniteľnosť slovenskej ekonomiky pramení aj z jej silnej závislosti od globálneho obchodu, a to najmä v kontexte rastúceho geopolitického napätia a obchodného protekcionizmu. Vystavenie malej otvorenej ekonomiky globálnym obchodným šokom predstavuje nielen riziko pomalšieho hospodárskeho rastu a straty pracovných miest, ale môže priniesť aj dodatočný tlak na verejné financie. O to naliehavejšie je ozdraviť verejné financie, vytvoriť fiškálny vankúš a urýchliť reformy, ktoré podporia produktivitu a diverzifikáciu ekonomiky.

Sociálna inklúzia slabne a regionálne rozdiely sa prehľbujú. Od roku 2020 sa podiel ľudí ohrozených chudobou zvyšuje najmä na východe krajiny, čím sa roztvárajú nožnice medzi ekonomicky silnejšími a slabšími regiónmi. Najviac ohrození chudobou sú osamelí rodičia, viacdtné rodiny a mladé ženy. Dominantným problémom je príjmová chudoba, no v ostatných rokoch stúpa aj materiálna deprivácia.

Medzigeneračný posun sa spomaľuje. Hoci mileniáli majú vyššie absolútne príjmy než generácia X, ich relatívne postavenie v príjmovej distribúcii je horšie. Pretrvávajú pritom rodové nerovnosti vo vzdelaní a na trhu práce. Oslabenie „sociálneho výťahu“ obmedzuje využitie ľudského kapitálu a môže predstavovať ďalšiu významnú výzvu na zabezpečenie dlhodobého rastu krajiny.

Sociálno-ekonomické nerovnosti sa premietajú aj do rozdielov v zdraví. Zdravotné ukazovatele sa vzdiaľujú európskemu priemeru; dočasná úmrtnosť, odvrátiteľná mortalita a nerovnosti v očakávanej dĺžke života signalizujú potrebu cielených preventívnych programov, posilnenia primárnej starostlivosti a stabilizácie zdravotníckeho personálu. Pri generácii Y sa už nízky príjem spája s nenaplnenou zdravotnou starostlivosťou, čo reprodukuje nerovnosti naprieč generáciami a zvyšuje budúce náklady na chronické choroby. Integrované politiky zamerané na zlepšenie prístupu k vzdelaniu, práci a preventívnej zdravotnej starostlivosti – najmä v najzaostalejších regiónoch – sú preto nutnou podmienkou udržateľného a inkluzívneho rastu.

Environmentálne ukazovatele Slovenska sú v európskom porovnaní pomerne priaznivé. Emisie skleníkových plynov aj množstvo odpadu na obyvateľa patria medzi nižšie v EÚ. Tento výsledok však viac odráža štruktúru hospodárstva než cieľavedomú environmentálnu politiku. Znečistenie ovzdušia jemnými prachovými časticami zostáva pretrvávajúcim problémom a tempo dekarbonizácie sa citeľne spomalilo. Z dlhodobého hľadiska by včasná a koordinovaná transformácia priniesla nižšie náklady než jej odklad, najmä ak sú k dispozícii značné európske zdroje z Plánu obnovy a Modernizačného fondu. Rozhodujúcim faktorom bude, či štát a podniky dokážu tieto prostriedky pretaviť do kvalitných investícií. Rovnako dôležité bude súbežné riešenie sociálnych vplyvov transformácie, ktoré môže rozhodnúť o jej prijatí verejnosťou.

3 Ekonomická konvergencia a štrukturálne výzvy

Kľúčové výzvy našej ekonomiky ostávajú podobne ako v minulých správach nezmenené.

Produktivita rastie, ale pomalšie ako v minulosti. Na pokračovanie v ekonomickom dobíhaní vyspelejších krajín, a s ním spojenom náraste životnej úrovne v podobe vyšších miezd a dôchodkov bude potrebné naďalej zvyšovať produktivitu našej ekonomiky. To si vyžaduje zásadné reformy v oblasti vzdelávania, podnikateľského prostredia, verejných inštitúcií a inovačnej kapacity.

Pre stav verejných financií a svoju otvorenosť je ekonomika vo svete plnom politického napätia menej odolná. Jej značná zraniteľnosť pramení najmä z vysokých deficitov verejnej správy a očakávaného rastu verejných výdavkov v dôsledku starnutia populácie. Potrebu ďalej ozdravovať verejné financie umocňujú riziká v oblasti externého prostredia v podobe zhoršujúceho sa výhľadu, rastúcej neistoty a fragmentácie obchodných vzťahov.

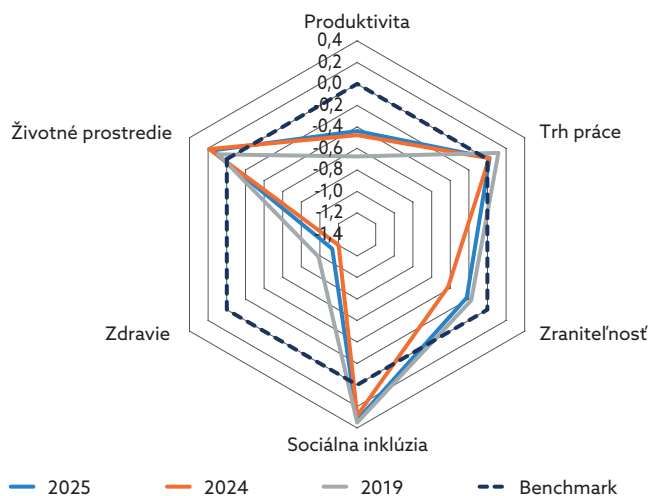
Zdravie obyvateľstva naďalej predstavuje vážny problém. Slovensko dosahuje dlhodobo nepriaznivé zdravotné výsledky, čo poukazuje na naliehavú potrebu hĺbkových reforiem v zdravotníctve. Zlepšenie zdravotného stavu populácie je kľúčové na zvýšenie celkovej kvality života, ale súčasne aj z hľadiska výkonnosti ekonomiky a dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Nerovnosti v spoločnosti sú oproti inými krajinám zatiaľ malé a podobne z porovnania vychádza aj životné prostredie. Slovensko síce dosahuje relatívne priaznivé hodnotenia v oblastiach sociálnej inklúzie a životného prostredia, no aj tu pretrvávajú výzvy – najmä pokiaľ ide o integráciu marginalizovaných skupín a zosúladienie klimatických ambícií s potrebou hospodárskej konvergencie.

Výzvy, ktorým Slovensko čelí, sa v čase menia len mierne. V porovnaní s predkrízovým rokom 2019 sme najlepší pokrok dosiahli v oblasti produktivity, ktorá rástla rýchlejšie než v EÚ. Naopak, napriek celkovo priaznivému vývoju na trhu práce, nárast zamestnanosti za priemerom krajín EÚ zaostal. Zaostávanie v oblasti zdravia sa v porovnaní s rokom 2019 prehĺbilo. Spôsobila to pandémia, ktorá negatívne ovplyvnila viaceré zdravotné ukazovatele, ako aj pokračujúci nepriaznivý vývoj dojčenskej úmrtnosti. K miernemu zhoršeniu došlo v prípade sociálnej inklúzie, kde však zlepšenie niektorých indikátorov príjmovej nerovnosti čiastočne maskovalo nárast príjmovej chudoby a materiálnej deprivácie. Naopak, v oblasti životného prostredia nastal mierny pokrok v znižovaní emisií skleníkových plynov aj v recyklácii odpadov. V porovnaní s hodnotením jednotlivých oblastí v minuloročnej správe sú zmeny celkovo malé. Výnimkou je oblasť zraniteľnosti ekonomiky, kde došlo k pokroku najmä vplyvom konsolidácie verejných financií.

Zlepšovanie vo všetkých oblastiach súčasne je mimoriadne náročné, keďže viaceré ciele si môžu navzájom konkurovať. Napríklad krajiny s vyššou životnou úrovňou spravidla vykazujú aj vyššie emisie skleníkových plynov, čo poukazuje na zložitosť dosahovania environmentálnych cieľov bez negatívneho vplyvu na ekonomický rast (v sekcii 3.5 však ukazujeme, že hospodársky rast môže ísť ruka v ruku so znižovaním emisií). Rovnako aj konsolidácia verejných financií – nevyhnutná vzhľadom na ich dlhodobú udržateľnosť – môže, ale nemusí byť v rozpore so snahou o sociálnu inklúziu. Výsledný vplyv závisí od konkrétneho nastavenia politík, ich cieľového zamerania a kvality implementácie.

Graf 1
Skóre výsledkových ukazovateľov oproti referenčnej hodnote (benchmarku)

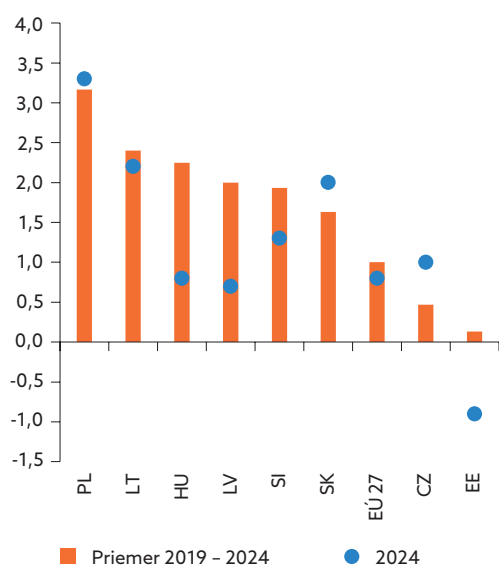

Zdroj: Eurostat, OECD, ECB, prepočty NBS

Poznámka: Skóre vyjadruje rozdiel medzi hodnotou ukazovateľa pre Slovensko a priemerom referenčných krajín prenormovaný štandardnou odchýlkou. Pozitívne hodnoty vyjadrujú nadpriemerné výsledky. Výsledkový indikátor za produktivitu je HDP na odpracovanú hodinu v PKS, v prípade trhu práce miera zamestnanosti. Za ostatné dimenzie boli použité kompozity výsledkových indikátorov. Skóre za roky 2024 a 2025 predstavuje poslednú dostupnú hodnotu pri tvorbe Štrukturálnych výziev za daný rok, v prípade roku 2019 ide o hodnoty indikátorov v tomto roku. Detailnejšie vysvetlenie metodiky možno nájsť v [Štrukturálnych výzvach 2021](#).

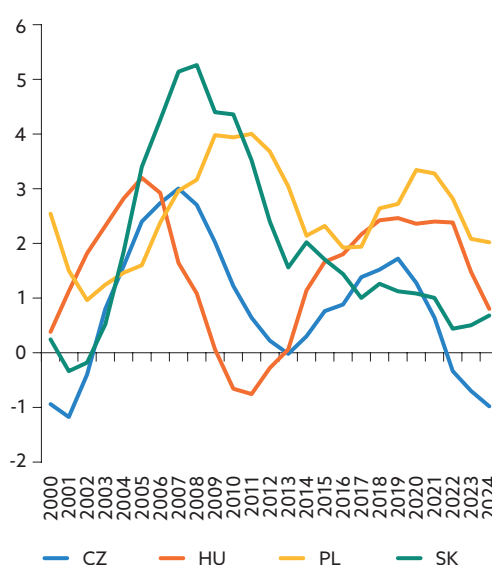
Dlhodobý trend zmenšovania rozdielu medzi tempom rastu slovenskej ekonomiky a EÚ 27, ktorý sa prejavil po globálnej finančnej kríze, sa zatiaľ nezlomil (graf 3). Už niekoľko posledných rokov je tento rozdiel síce kladný, no malý. HDP na obyvateľa v stálych cenách na Slovensku v minulom roku vzrástol o 2 %, v EÚ o 0,8% (graf 2). V porovnaní s krajinami A8¹ bol slovenský rast na treťom mieste za Poľskom a Litvou. Z dlhodobejšieho pohľadu za posledných päť rokov je rast slovenskej ekonomiky stále o niečo vyšší než priemer EÚ, ale zaraďuje sa skôr doprostred nových členských krajín, za Poľsko, Litvu, Slovinsko, Maďarsko, Lotyšsko a pred Česko a Estónsko.

Graf 2
Rast HDP na obyvateľa v stálych cenách (%)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 3
Rast HDP na obyvateľa v s. c. oproti EÚ 27 (rozdiel 5-ročných klzavých priemerov)

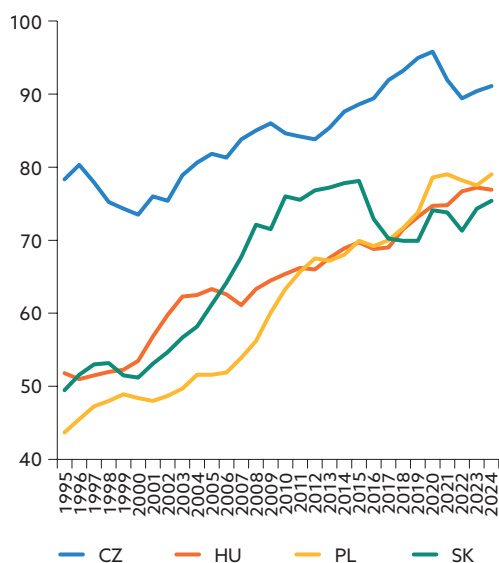

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

¹ Skupina ôsmich stredoeurópskych a východoeurópskych krajín, ktoré pristúpili do EÚ v roku 2004.

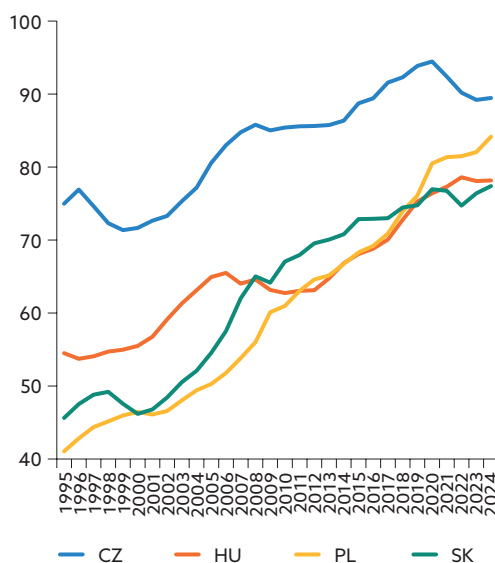
Celkový obraz spomaľovania až stagnácie konvergencie v posledných rokoch sa nemení. Často uvádzané štatistiky o nominálnom HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily vyjadrené ako percento EÚ 27 naznačujú stagnáciu konvergencie v poslednej dekáde a pozíciu na chvoste V4 (graf 4), toto porovnanie je však komplikované vzhľadom na metodologické otázky a zlomy v oficiálnych dátach o parite kúpnej sily². No aj alternatívne odhady založené na rastoch reálneho HDP z pozície podľa PKS v bázičkom roku³ (graf 5) potvrdzujú stagnáciu konvergencie počas krízového obdobia, ktorá súvisí s pandemiou a vojnou na Ukrajine. Spomaľovanie dobíjania západných krajín spôsobené narážaním nášho rastového modelu na svoje limity však bolo zrejmé už v období po globálnej finančnej kríze.

Graf 4
Nominálne HDP na obyvateľa v PKS (% EÚ 27)

Zdroj: Eurostat

Graf 5
Reálne HDP na obyvateľa v PKS roku 2016 (% EÚ 27)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Ceny na Slovensku sa blížia k európskej úrovni rýchlejšie ako kúpna sila príjmov. Ako ukazuje tabuľka 1, zatiaľ čo HDP, disponibilný príjem, kompenzácie zamestnancov a spotreba domácností v parite kúpnej sily sa držia v rozmedzí 70 – 78 % priemeru EÚ, cenové úrovne HDP aj spotreby už preskočili úroveň 80 %. Pre znovunaštartovanie reálnej konvergencie ostáva kľúčová produktivita práce. Tá sa napriek istému zlepšeniu v posledných rokoch stále nachádza na nízkej úrovni oproti zvyšku Európy, čo má priamy vplyv na kompenzácie zamestnancov a príjmy domácností.

² Dáta po roku 2015 nie sú z dôvodu metodických zmien plne porovnateľné. V novších dátach môže dochádzať k nadhodnoteniu cien bývania v SR, čo vedie k vyššej cenovej úrovni a tak aj k nižšiemu reálnemu HDP. Podrobnosti pozri v publikácii [Marek Hlaváč \(2023\). Dobíjanie slovenské HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily bohatšie krajiny EÚ?. Inštitút sociálnej politiky.](#)

³ Medzi indikátormi HDP v stálych cenách a HDP v PKS existujú konceptuálne rozdiely. HDP v stálych cenách vyjadruje produkčnú kapacitu ekonomiky, zatiaľ čo HDP v PKS sa snaží zachytiť kúpyschopnosť obyvateľstva. V prípade zmeny výmenných relácií, teda cien dovozov relatívne k cenám vývozov, môže dochádzať k rozdielnemu vývoju oboch indikátorov. Téma sa viac venuje [Dujava \(2023\). O dvoch hrubých domácich produktoch. Inštitút finančnej politiky.](#)

Tabuľka 1

Indikátory ekonomickej konvergenie (% EÚ27, PKS)

Indikátor	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
HDP na obyvateľa	72,9	70,2	69,9	69,9	74,1	73,8	71,3	74,3	75,4
Hodinová produktivita práce	72,9	70,5	70,0	70,6	76,1	78,6	76,5	78,7	
Hrubý upravený disponibilný príjem na obyvateľa	67	65	66	67	71	72	72	72	
Skutočná individuálna spotreba na obyvateľa	68,4	67,9	67,5	68,8	75,4	75,2	77,5	76,9	78,4
Kompenzácie na zamestnanca	63,7	63,1	63,3	65,2	69,5	70,5	69,1	70,7	
Hodinové kompenzácie na zamestnanca	60,1	60,3	60,8	63,0	68,3	71,3	69,2	70,6	
Všeobecná porovnateľná cenová úroveň – HDP	72,4	75,2	77,6	78,4	76,6	76,5	78,7	80,0	80,2
Porovnateľná cenová úroveň skutočnej individuálnej spotreby	72,2	75,6	78,5	78,9	76,6	76,2	79,5	80,3	81,1
Porovnateľná cenová úroveň konečnej spotreby domácností	77,9	82,4	84,5	86,0	83,2	82,4	85,2	83,8	84,7

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Poznámka: PKS reprezentuje umelo vykonštruovanú spoločnú menu, ktorá eliminuje rozdiely v cenových úrovniach v rôznych krajinách a umožňuje tak porovnávať objemové ukazovatele rôznych krajín.

V medzinárodnom porovnaní konkurencieschopnosti Slovensko zotrváva na spodných priečkach. Rebríček pripravovaný inštitútom International Institute for Management and Development hodnotí 69 krajín v širokej škále ukazovateľov. V najnovšom vydaní z júna 2025 sa Slovensko nachádza na 63. mieste, najhoršom spomedzi hodnotených európskych krajín. V rebríčku kleslo už tretí rok po sebe a v porovnaní s predchádzajúcim rokom si pohoršilo o 4 priečky. Pri pohľade na jednotlivé kategórie indikátorov došlo v poslednom roku k zhoršeniu hlavne v ekonomickej výkonnosti a efektívnosti podnikania.

Tabuľka 2

Postavenie krajín V4 v rebríčkoch konkurencieschopnosti a inovatívnosti

IMD – svetový rebríček konkurencieschopnosti										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Slovensko	–	–	55	53	57	50	49	53	59	63
Česká republika	–	–	29	33	33	34	26	18	29	25
Maďarsko	–	–	47	47	47	42	39	46	54	48
Poľsko	–	–	34	38	39	47	50	43	41	52
EIS – európsky rebríček inovácií										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Slovensko	21	20	22	22	22	23	23	23	24	–
Česká republika	16	16	17	18	18	17	17	14	15	–
Maďarsko	20	21	20	21	21	21	22	21	21	–
Poľsko	24	24	23	24	24	24	24	24	23	–

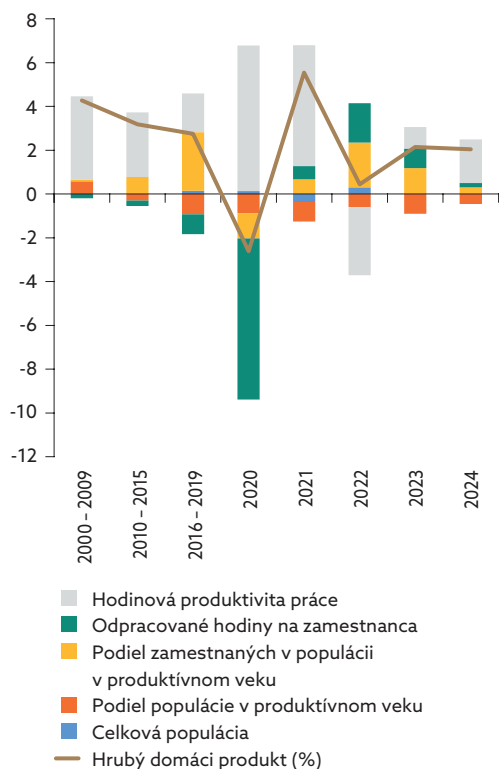
Zdroj: IMD, EK – EIS

Naše zaostávanie pokračuje aj v inováciách. V európskom rebríčku inovácií EIS Slovensko v roku 2024 po predbehnutí Poľskom kleslo z 23. na 24. pozíciu spomedzi 27 krajín EÚ. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k citelnému poklesu v oblasti ľudských zdrojov (počet absolventov doktorandského štúdia, zapojenie populácie do celoživotného vzdelávania) a v environmentálnej udržateľnosti (hlavne v oblasti environmentálnych inovácií). Naopak, k zlepšeniu došlo v oblasti zamestnanosti a obchodu v znalostných a inovatívnych činnostiach.

3.1 Ekonomická výkonnosť

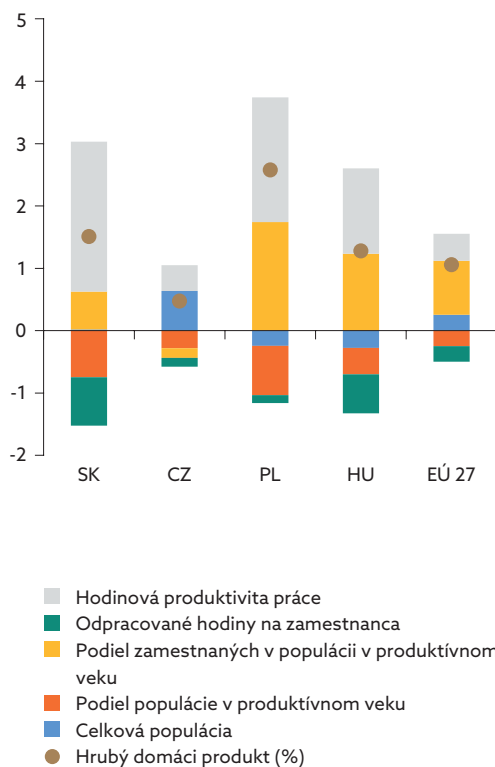
Produktivita práce výrazne prispela k minuloročnému rastu HDP, ale jej tempo zďaleka nedosahuje historické hodnoty. Hodinová produktivita po prepade v roku 2022 a len miernom náraste v roku 2023 vlni zrýchlila rast a výrazne prispela k celkovému rastu HDP (graf 6). Tento nárast bol navyše výraznejší než v EÚ 27, čo sa prejavilo v miernom znížení zaostávania v oblasti produktivity. Rast produktivity však zostáva pomalší než v období rokov 2000 až 2015. Celkovo slovenská ekonomika rástla v rokoch 2020 až 2024 mierne rýchlejšie ako ekonomika EÚ 27 (graf 7), pričom veľkú úlohu zohralo práve zvyšovanie hodinovej produktivity práce. Na druhej strane počet odpracovaných hodín na zamestnanca sa prepadol výraznejšie ako v EÚ 27 aj v ostatných krajinách V4. K ekonomickému rastu prispieva aj nárast počtu zamestnaných v pomere k populácii v produktívnom veku, no v oveľa menšej miere ako v EÚ 27. Negatívne pôsobí starnutie obyvateľstva v podobe znižovania podielu populácie v produktívnom veku.

Graf 6
Príspevky k reálnemu rastu HDP v SR
(%, p. b.)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 7
Príspevky k reálnemu rastu HDP V4 a EÚ 27
(priemerný rast, 2020 - 2024)

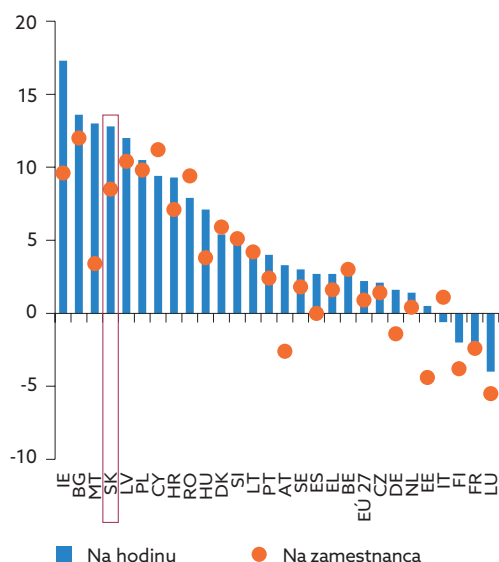

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Nárast hodinovej produktivity počas pandémie môže mať trvalý charakter. Čiastočne bol spôsobený preskupením pracovnej aktivity v prospech produktívnejších firiem⁴, pričom v prvom roku pandémie ho sprevádzal prudký pokles odpracovaných hodín. Rok 2022 sa už niesol v znamení oživenia odpracovaných hodín a poklesu produktivity práce. V uplynulých dvoch rokoch sa rast hodinovej produktivity práce mierne oživil. Celkovo však medzi rokmi 2019 a 2024 hodinová produktivita práce vzrástla o takmer 13 %, čo bol štvrtý najvyšší nárast spomedzi krajín EÚ (graf 8). Vzhľadom na pokles odpracovaných hodín na zamestnanca bol nárast produktivity práce na zamestnanca menší, ale aj tak desaťnásobne rýchlejší než v EÚ 27.

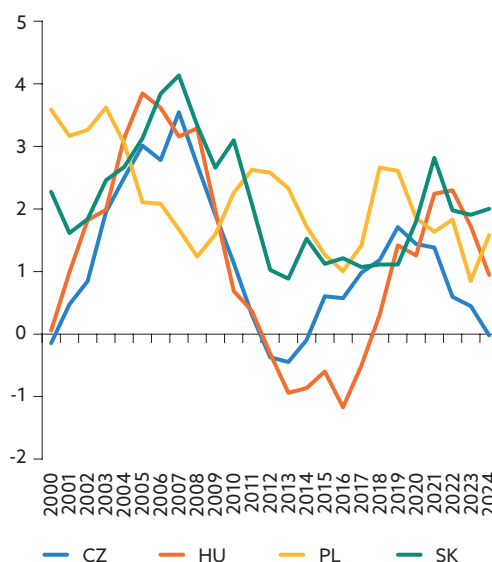
Výzvou do budúcnosti ostáva potreba zrýchliť tempo rastu produktivity. Z dlhodobejšieho pohľadu (graf 9) však vývoj posledných rokov stále nie je dostatočný na prekonanie „stratenej dekády“ 2010 – 2019, počas ktorej sa rast produktivity oproti nultým rokom výrazne znížil. Najmä v kontexte starnúceho obyvateľstva je potrebné udržateľne zvrátiť trend spomaľujúceho rastu produktivity práce z obdobia pred pandémie a z dlhodobého hľadiska zabezpečiť trvalý dynamický rast produktivity.

Graf 8
Nárast produktivity medzi rokmi 2019 až 2024 v krajinách EÚ (%)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 9
Priemerný 5-ročný rast produktivity práce na odpracovanú hodinu, rozdiel oproti EÚ 27 (%)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Možnosti na priamočiare zvyšovanie pracovnej sily sú obmedzené. Ako uvádza nedávna analýza IFP⁵, potenciál na prechod ľudí zo stavu mimo pracovnej sily medzi zamestnaných alebo nezamestnaných je v slovenskej ekonomike nízky a v čase klesal (graf 10). Klesajúci trend sa síce odohráva vo väčšine krajín EÚ, ale v porovnaní s nimi patrí Slovensko v súčasnosti na najnižšiu priečku (graf 11). Tento potenciál tvoria nepracujúci, ktorí síce nespĺňajú obidve podmienky definície nezamestnanosti – byť dostupný k práci a aktívne ju hľadať, no vyhovujú aspoň jednej z nich. Nízky počet takýchto ľudí zužuje do budúcnosti priestor pre vyváženie negatívnych vplyvov demografie na pracovnú silu. Z tohto dôvodu je kľúčové zvýšiť pracovnú participáciu aj v ďalších skupinách obyvateľov, najmä v prípade žien na materskej dovolenke a starších ľudí, ako aj lákať kvalifikovanú pracovnú silu zo zahraničia⁶.

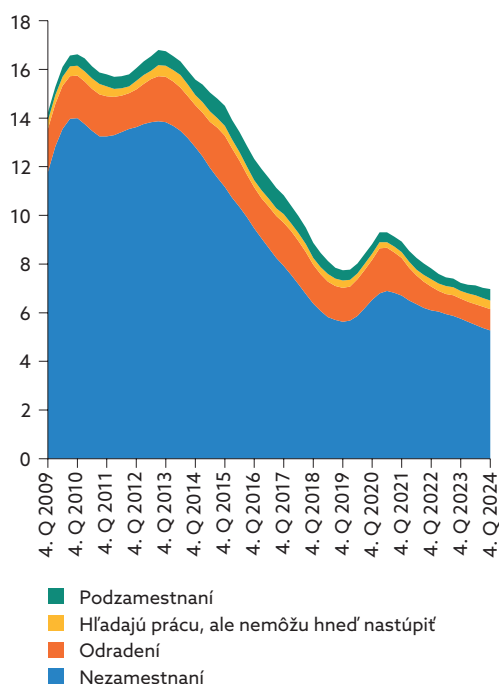
⁴ Vplyvom pandémie na slovenskú ekonomiku sa detailnejšie venovali *Štrukturálne výzvy 2022*.

⁵ Monika Pécsyová: *Mzdy držia tempo, pracovná sila sa stenčuje*. IFP, 3. 6. 2025

⁶ *Problematicke starnutie obyvateľstva sme sa detailnejšie venovali v Štrukturálnych výzvach 2024*.

Graf 10

Voľné rezervy na trhu práce SR (% rozšírenej pracovnej sily, ročný klzavý priemer)

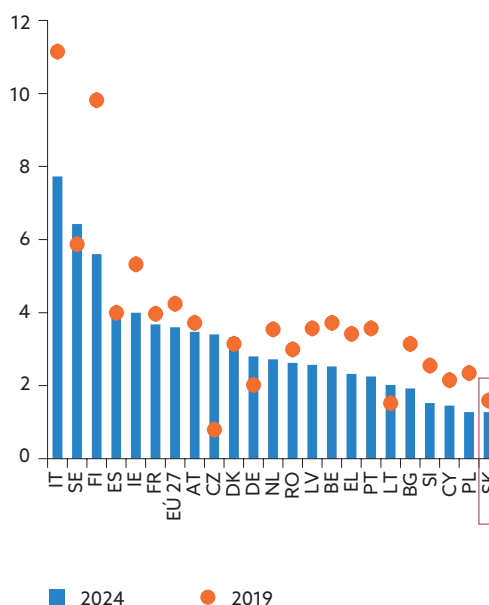

Zdroj: Eurostat, výpočty IFP

Poznámka: Rozšírená pracovná sila je súčet kategórií na grafe a počtu zamestnaných.

Graf 11

Potenciálna pracovná sila (% rozšírenej pracovnej sily, 2024-Q4 a 2019-Q4, ročný klzavý priemer)

Zdroj: Eurostat, výpočty IFP, NBS

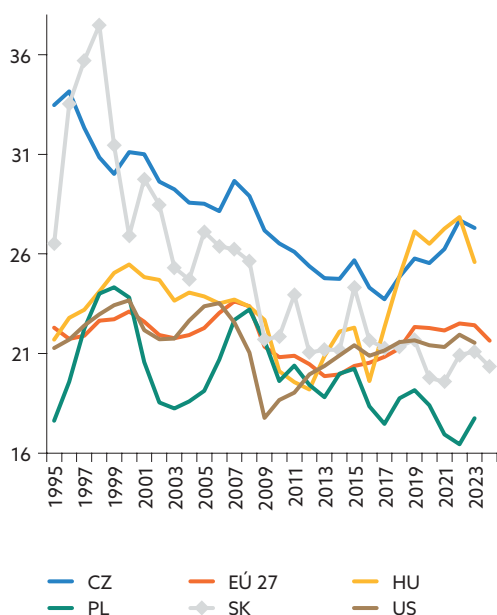
Poznámka: Potenciálna pracovná sila zahŕňa kategórie tzv. odradených a tých, ktorí hľadajú prácu, ale nemôžu hneď nastúpiť. Pre nedostatok dát niektoré krajiny EÚ chýbajú.

Pri napätom trhu práce a narastajúcich dôsledkoch starnutia obyvateľstva je nevyhnutné zrýchliť rast produktivity posilnením investičnej a inovačnej aktivity. Podiel investícií na HDP na Slovensku dlhodobo klesá. Kým pred finančnou krízou vysoko prevyšoval úroveň EÚ27 a bol porovnateľný s Českou republikou či Maďarskom, v posledných rokoch za týmito krajinami výrazne zaostáva (graf 12). Priestor na zlepšenie existuje vo všetkých sektoroch – domácnosti, podniky aj verejná správa (graf 13).

Mimoriadne znepokojujúca je nízka investičná aktivita verejnej správy, ktorá zostáva len na priemere EÚ27 napriek tomu, že Slovensko je čistým prijímateľom fondov EÚ. Domáce verejné investície dlhodobo pokrývajú len obnovu verejného kapitálu, čo vedie k nízkej úrovni rozvojových investícií a zároveň obmedzuje aj samotnú obnovu infraštruktúry. Bežné hospodárenie verejnej správy navyše nevytvára priestor pre udržateľnú investičnú politiku. V porovnaní s inými krajinami EÚ z regiónu strednej a východnej Európy na Slovensku smeruje vyšší podiel výdavkov na sociálnu oblasť, zdravotníctvo a bezpečnosť, zatiaľ čo podiel na vzdelávanie, ktoré predstavuje investíciu do ľudského kapitálu, je relatívne nízky⁷.

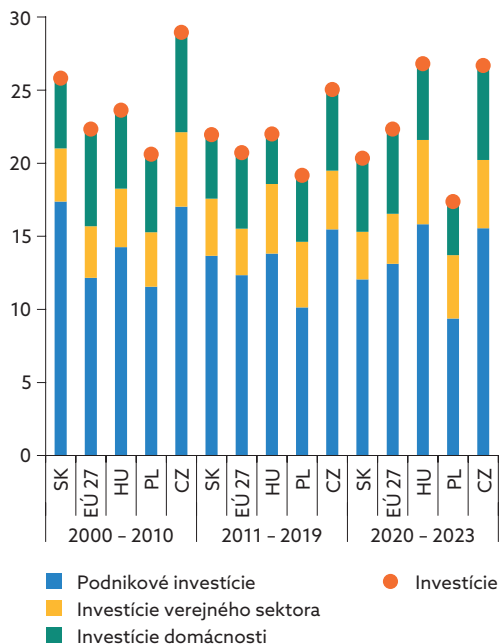
⁷ Marián Labaj a Michal Horváth: Slovensko si chronicky prejedá verejné zdroje na investície. Blog NBS, 7.7. 2025

Graf 12
Tvorba hrubého fixného kapitálu (% HDP)

Zdroj: Eurostat, Svetová banka

Graf 13
Tvorba hrubého fixného kapitálu
v sektorovom členení (% HDP)

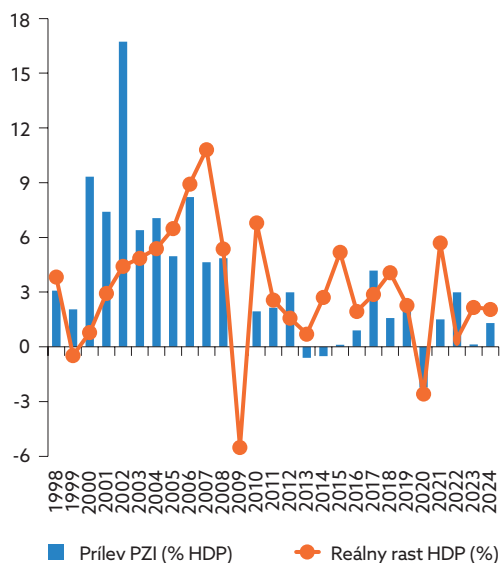
Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Popri klesajúcom podiele podnikových investícií na HDP je znepokojujúci aj slabnúci prílev priamych zahraničných investícií a pretrvávajúco nízke výdavky na výskum a vývoj. Obdobie pred finančnou krízou, charakterizované historicky najvyšším hospodárskym rastom, bolo úzko späté s masívnym prílevom zahraničných investícií (graf 14), ktoré ťažili z dostupnej a relatívne kvalifikovanej pracovnej sily. Smerovali predovšetkým do automobilového priemyslu a montážnych častí výrobných reťazcov. Tento model rastu sa však do značnej miery vyčerpal a prílev zahraničných investícií sa po kríze citelne spomalil. Napriek podobnej štruktúre ekonomiky však boli ostatné krajiny V4 v posledných rokoch v lákaní investorov úspešnejšie (graf 15). Prechod na model rastu založený na inováciách naráža na nízku ochotu slovenských podnikov investovať do výskumu a vývoja a celkovo slabé inovačné prostredie, ktoré zaostáva aj v regionálnom porovnaní⁸. Povrchné opatrenia, ako napríklad zvyšovanie dotácií, tento problém nevyriešia. Na obnovenie atraktivity pre investorov, najmä do odvetví s vyššou pridanou hodnotou, bude potrebné realizovať štrukturálne reformy predovšetkým v oblasti kvality a predvídavosti podnikateľského prostredia, ako aj dostupnosti kvalitného ľudského kapitálu⁹.

⁸ NBS: Štrukturálne výzvy 2023.

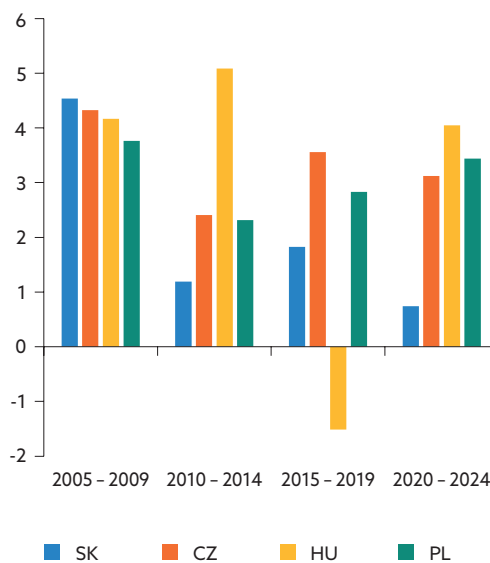
⁹ Michal Horváth: Slovenské zelené lúky už investorov nelákajú. Blog NBS, 12. 6. 2025

Graf 14
Prílev priamych zahraničných investícií
a reálny rast HDP SR

Zdroj: NBS, OECD, výpočty NBS

Graf 15
Prílev priamych zahraničných investícií
v krajinách V4 (% HDP)

Zdroj: OECD, výpočty NBS

3.2 Zraniteľnosť

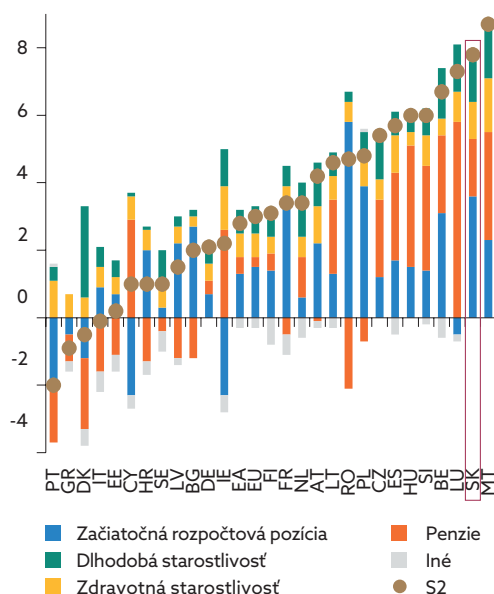
Verejné financie zostávajú napriek zlepšeniu udržateľnosti v minulom roku výrazným zraniteľným miestom slovenskej ekonomiky. Konsolidačné úsilie vlády prispelo k medziročnému zlepšeniu ukazovateľa S2¹⁰ od Európskej komisie o 2,1 p. b. (graf 17), ktoré bolo najvyššie spomedzi krajín EÚ. Napriek tomu tento ukazovateľ naznačuje po Malte najvyššie riziko dlhovej udržateľnosti v EÚ (graf 16). Medziročné zlepšenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií nastalo aj podľa metodiky RRZ¹¹, keď ukazovateľ podľa tejto metodiky klesol zo 6,2 na 4,1 % HDP. Verejné financie sa tak posunuli z vysokého rizika udržateľnosti do stredného pásma. V porovnaní s hodnotou 4,9 z predkrízového roku 2019 ide však len o mierne zlepšenie. Výzvou pre stabilizáciu slovenských verejných financií nie je len súčasná úroveň deficitu a dlhu, ale aj náklady starnutia obyvateľstva v podobe výdavkov na penzie či zdravotnú a dlhodobú zdravotnú starostlivosť, ktoré budú len ďalej narastať¹². Zvýšenie cieľa obranných výdavkov z 2 % HDP na 3,5 % HDP a dodatočných 1,5 % na súvisiace investície si vyžiada dodatočné konsolidačné opatrenia na príjmovej alebo výdavkovej strane rozpočtu.

¹⁰ Indikátor vyjadruje potrebnú úpravu primárneho štrukturálneho salda na zabezpečenie dlhodobej stabilizácie verejného dlhu.

¹¹ RRZ: Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti. 30. 4. 2025

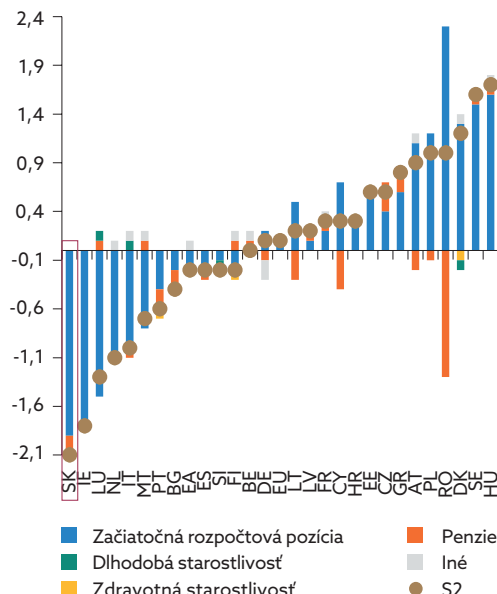
¹² Problematike starnutia obyvateľstva sme sa venovali v Štrukturálnych výzvach 2024.

Graf 16
Indikátor udržateľnosti verejných financií S2
(2024)

Zdroj: EK

Graf 17
Zmena indikátora S2 medzi rokmi 2023
a 2024

Zdroj: EK, výpočty NBS

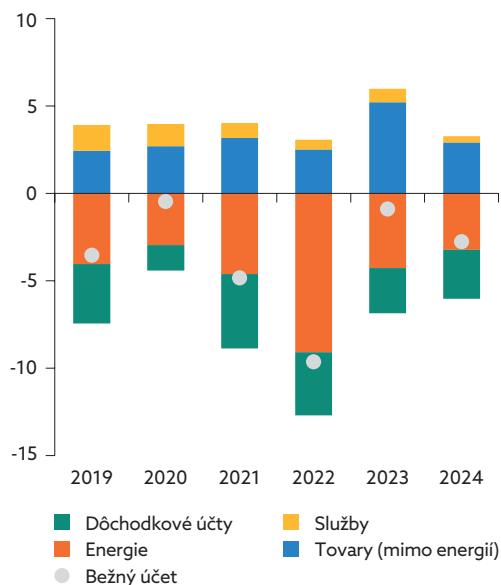
Slovenská ekonomika do veľkej miery zvládla negatívne šoky súvisiace s energokrízou. Čiastočné odznenie nárastu cien energií súvisiace s vojnou na Ukrajine viedlo k zníženiu deficitu platobnej bilancie, ktorý však zostáva na mierne negatívnych úrovniach (graf 18). Konkurencieschopnosť ekonomiky znižuje aj relatívne rýchly rast nominálnych jednotkových nákladov práce, ktorý medzi rokmi 2021 a 2024 predbehol EÚ 27 (graf 19). Oproti krajinám EÚ s najvyšším nárastom bol však stále umiernený. Podobne vyšší rast spotrebiteľských cien v porovnaní s našimi obchodnými partnermi viedol k posilneniu reálneho efektívneho výmenného kurzu vypočítaného na základe vývoja spotrebiteľských cien, ale v prípade produkčných cien v priemyselnej výrobe však vývoj reálneho kurzu zostáva relatívne priaznivý¹³. Menej priaznivo za posledné roky, naopak, vyznieva vývoj v prípade výmenných relácií a trhových podielov vývozov (tabuľka 11).

Riziko obchodných vojen predstavuje ďalšiu výzvu. K zraniteľnosti našej ekonomiky v súčasnom prostredí rizika obchodných vojen však značne prispieva jej charakter ako malej otvorenej ekonomiky vysoko zapojenej do globálnych hodnotových reťazcov. Zlyhanie obchodných rokovanií a nárast bariér v obchode môže HDP na Slovensku znížiť až o 1,7 – 2,5 % kumulatívne za roky 2025 – 2027 oproti základnej letnej predikcii NBS, čo by znamenalo stratu 17 až 21 tisíc pracovných miest¹⁴. Prípadná globálna finančná kríza a/alebo výrazné narušenie globálnych dodávateľských reťazcov by mohlo viesť k ešte signifikantnejším negatívnym vplyvom. Zapojenosť slovenskej ekonomiky do medzinárodných obchodných vzťahov a z toho vyplývajúce zraniteľnosti bližšie rozoberáme v kapitole 3.

¹³ NBS: Efektívne výmenné kurzy.

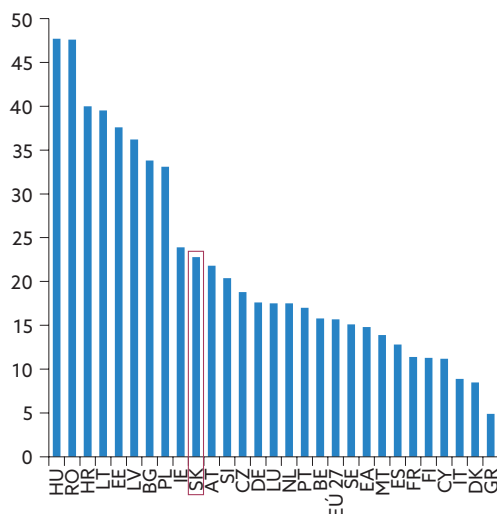
¹⁴ NBS: Ekonomický a menový vývoj – leto 2025.

Graf 18
Vývoj na bežnom účte (% HDP)

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, výpočty NBS

Graf 19
Nárast nominálnych jednotkových nákladov práce (2021 – 2024, %)

Zdroj: Eurostat

K odolnosti našej ekonomiky by mala prispievať stabilita domáceho finančného sektora¹⁵. Predvídať ďalší vývoj najmä v globálnych obchodných vzťahoch, je dnes extrémne náročné, a preto je kľúčové, že situácia v oblasti finančnej stability sa v uplynulom období vyvíjala priaznivo. Odolnosť bankového sektora, potvrdená komplexnými záťažovými testami je blízko historických maxím. Z pohľadu domáceho vývoja je významné oživenie na trhu úverov na bývanie a trhu nehnuteľností, ktoré spoločne reagovali na postupný pokles úrokových sadzieb a s tým spojený nárast očakávaní rastu cien. Pri úveroch podnikom bolo oživenie pomalšie. Zároveň podiely nesplácaných úverov zostávajú nízke, a to naprieč jednotlivými kategóriami úverov. Súvisí to najmä s postupným zlepšovaním finančnej situácie domácností a s priaznivým vývojom na trhu práce. Bankový sektor je dostatočne ziskový, čo je nevyhnutná podmienka nielen pre jeho stabilitu a odolnosť, ale aj pre jeho kapacitu naďalej financovať domácu ekonomiku. Aktuálny vývoj si preto nevyžaduje zmeny v kapitálových požiadavkách ani v iných nástrojoch makroprudenciálnej politiky.

3.3 Sociálna inklúzia

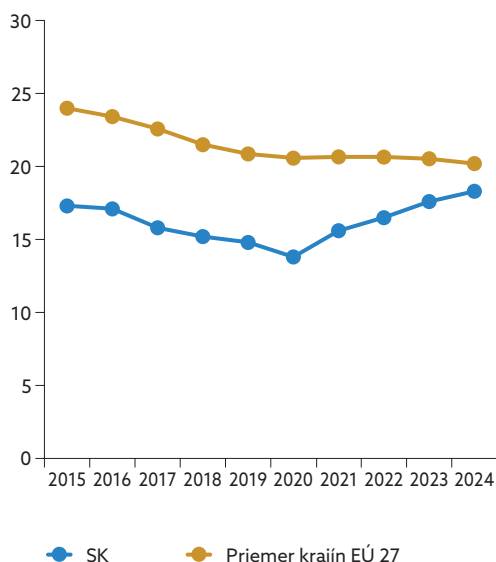
Podiel obyvateľov vystavených riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) sa od roku 2020 každoročne zvyšuje; v roku 2024 ohrozovali už takmer každého piateho obyvateľa Slovenska (18,3 %). Hoci Slovensko stále dosahuje lepšie výsledky než priemer EÚ 27, situácia v Únii sa zlepšuje, kým na Slovensku pozorujeme opačný trend (graf 20).

Regionálne rozdiely v miere rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa prehlbujú. Medzi rokmi 2020 a 2024 vzrástol podiel obyvateľov s rizikom chudoby najviac na východnom (+7,3 p. b.) a západnom Slovensku (+6,3 p. b.). V Bratislavskom kraji bol nárast miernejší (+2,7 p. b.) a na strednom Slovensku sa ukazovateľ takmer nezmenil. Na porovnanie medzi rokmi 2015 a 2020 sa riziko

¹⁵ NBS: Správa o finančnej stabilite – máj 2025.

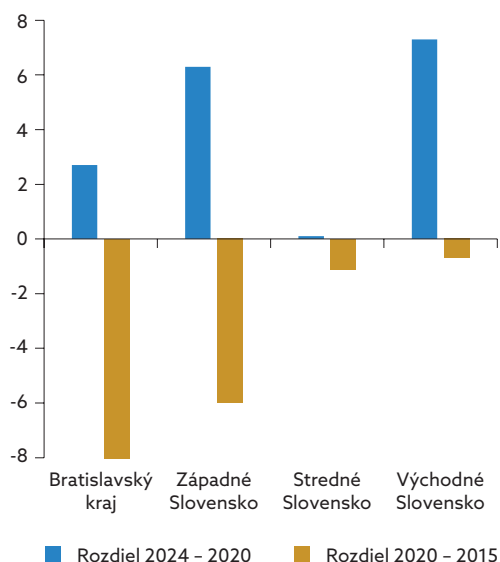
chudoby alebo sociálneho vylúčenia vo všetkých regiónoch zlepšilo. Najviac v Bratislavskom kraji a na západnom Slovensku, vo zvyšku len mierne (graf 21).

Graf 20
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – prierezový ukazovateľ (% populácie)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Graf 21
Zmena miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia – prierezový ukazovateľ podľa NUTS 2 regiónov (% populácie)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Na riziko chudoby sa pozeráme cez indikátor AROPE, ktorý spája tri rozmery chudoby. Za ohrozených chudobou považuje ľudí, ktorí trpia aspoň jedným z týchto javov: (1) príjmovou chudobou, (2) závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou, (3) veľmi nízkou intenzitou práce. To nám umožňuje podrobnejšie nahliadnuť na to, ktorá dimenzia dominuje a ako sa prekrýva s ostatnými.

Najviac ľudí na Slovensku je ohrozených príjmovou chudobou.¹⁶ S väčším odstupom nasledujú závažná materiálna a sociálna deprivácia¹⁷ a veľmi nízka miera intenzity práce¹⁸ (graf 22). Tieto výsledky upriamujú pozornosť na to, že primárnym problémom je *relatívna chudoba* zaznamenaná prostredníctvom príjmovej chudoby. Príjmová chudoba ukazuje, koľko ľudí má príjem horší ako 60% mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. V menšej miere chudobu spôsobuje *absolútna chudoba* vyjadrená materiálnou a sociálnou depriváciou, ktorá odhaľuje, čo si domácnosti nemôžu dovoliť. V najmenšej miere obyvateľov zasahuje veľmi nízka intenzita práce, ktorá primárne odráža neplnohodnotné zapojenie sa do spoločnosti v dôsledku nedostatočného využitia pracovného potenciálu.

Po roku 2020 sa zhoršili dve z troch dimenzií chudoby. Príjmová chudoba aj materiálna a sociálna deprivácia rástli, zatiaľ čo veľmi nízka intenzita práce zostala relatívne stabilná. Zaujímavé je, že deprivácia v období 2015 – 2020 klesala, no príjmovú chudobu sa v tomto období viditeľne znížiť nepodarilo.

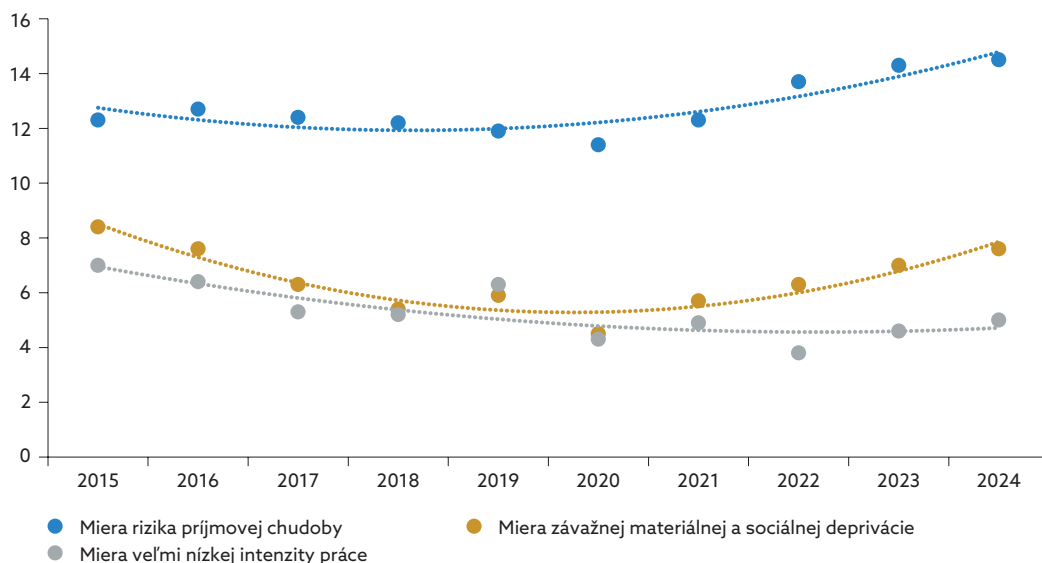
¹⁶ Obyvateľ je ohrozený príjmovou chudobou, ak žije v domácnosti, ktorá má nižší príjem ako národná hranica chudoby. Tá je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu, a preto sa každoročne mení.

¹⁷ Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie zaznamenáva, čo si domácnosti nemôžu dovoliť, ako napríklad nemožnosť zafinancovať neočakávané výdavky cez zakúpenie dovolenky v zahraničí a pod. Ak si obyvateľ nemôže dovoliť aspoň 7 z 13 sledovaných položiek, je považovaný za trpiaceho závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou.

¹⁸ Ak osoba do 65 rokov žije v domácnosti, ktorej členovia v pracovnom veku odpracovali menej ako 20 % zo svojho celoročného pracovného potenciálu, je považovaná za žijúcu v domácnosti s veľmi nízkou intenzitou práce.

Graf 22

Tri dimenzie chudoby zaznamenané mierou rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Predchádzajúci graf znázorňuje podiel populácie trpiaci jednotlivými dimenziami chudoby. Ľudia však často nie sú postihnutí výlučne jednou z nich. Na lepšie pochopenie prekryvov medzi jednotlivými dimenziami chudoby môže poslúžiť detailnejší pohľad na všetky ich podskupiny.

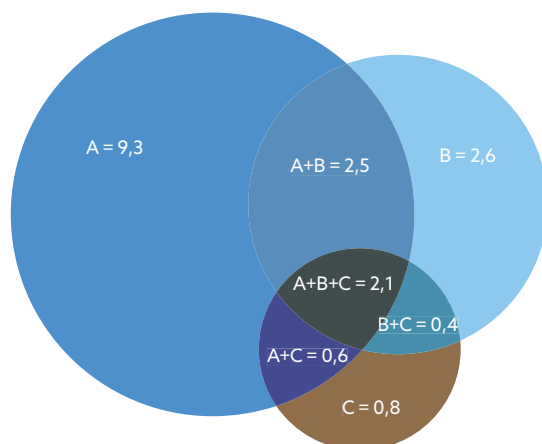
V AROPE je zaznamenaných sedem takýchto podskupín. Tri z nich trpia len jednou z dimenzií chudoby a žiadnou inou: (A) – príjmovou chudobou, (B) – materiálnoú a sociálnou depriváciou, (C) – veľmi nízkou intenzitou práce. Pri ďalších troch podskupinách ide o ľudí trpiacich kombináciou dvoch dimenzií: (A+B) – príjmovou chudobou a súčasne materiálnoú a sociálnou depriváciou, (A+C) – príjmovou chudobou a nízkou intenzitou práce, (B+C) – materiálnoú a sociálnou depriváciou a nízkou intenzitou práce. Posledná, siedma podskupina trpí všetkými tromi javmi: (A+B+C).¹⁹ Graf 23 ilustruje rozloženie týchto podmnožín v roku 2024.

Najväčšie percento ľudí trpí výhradne príjmovou chudobou. Následne takmer rovnaké percento ľudí trpí materiálnoú depriváciou, kombináciou príjmovej chudoby a materiálnej deprivácie a kombináciou všetkých troch zložiek (graf 23). Príjmová chudoba poukazuje na relatívny aspekt rozloženia príjmov v spoločnosti. Dôležité je však súčasne vyhodnotiť aj to, či sa príjmová chudoba v čase zhoršuje a do akej miery sa mení chudoba zachytená v podobe materiálnej a sociálnej deprivácie.

¹⁹ Podrobné informácie o ukazovateľoch a meraní chudoby na Slovensku pozri v publikácii Štatistického úradu Slovenskej republiky: „Chudoba a sociálne vylúčenie na Slovensku v roku 2024 (Výstupy zo zisťovania EU SILC 2024)“, vydané v máji 2025.

Graf 23

Všetky podmnožiny troch dimenzií chudoby zaznamenané mierou rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2024 (%)

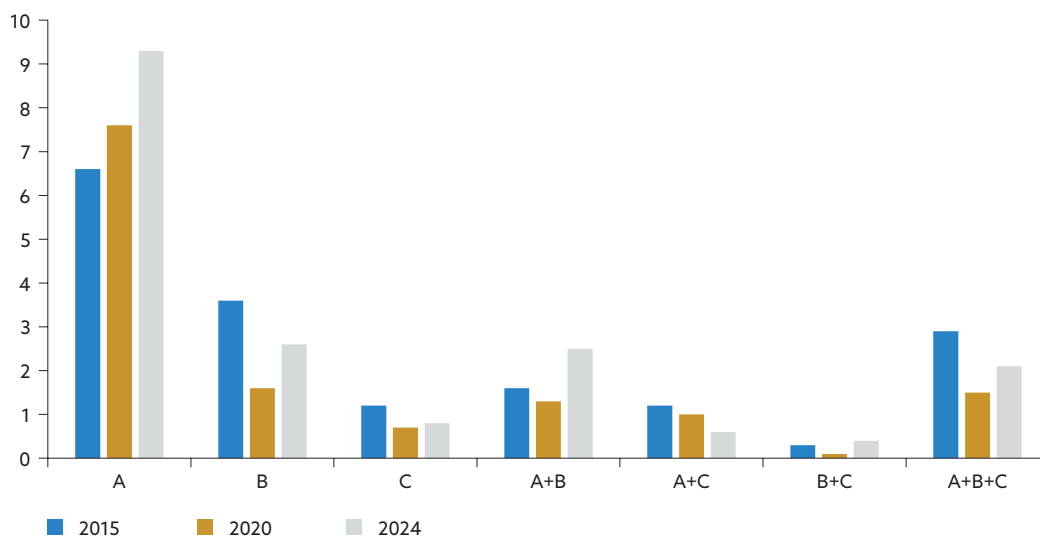
Zdroj: Eurostat

Poznámka: Jednotlivé časti označujú všetky podmnožiny rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, kde je (A) – výhradne príjmová chudoba, (B) – výhradne materiálna a sociálna deprivácia, (C) – výhradne veľmi nízka intenzita práce, (A+B) – ľudia trpiaci kombináciou príjmovej chudoby a materiálnej a sociálnej deprivácie, (A+C) – príjmovou chudobou a nízkou intenzitou práce, (B+C) – materiálnou a sociálnou depriváciou a nízkou intenzitou práce; a tí, ktorí trpia všetkými tromi javmi: (A+B+C).

Medzi rokmi 2015 až 2024 v najväčšej miere narastá podiel obyvateľov Slovenska trpiacich výhradne rizikom príjmovej chudoby. Po poklese v roku 2020 narastajú aj podiely obyvateľov, ktorí trpia rizikom príjmovej chudoby v kombinácii buď s materiálnou a sociálnou depriváciou, alebo ostatnými dvoma sledovanými dimenziami chudoby súčasne. Nárast po poklese v roku 2020 zaznamenáva aj podiel ľudí trpiacich výhradne materiálnou a sociálnou depriváciou. Tento vývoj poukazuje na nárast relatívnej chudoby nasledovaný nárastom absolútnej chudoby. Skupina s veľmi nízkou intenzitou práce zatiaľ zostáva prevažne stabilne malá.

Graf 24

Vývoj všetkých podmnožín troch dimenzií chudoby (%)

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Poznámka: Jednotlivé časti označujú všetky podmnožiny rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, kde je (A) – výhradne príjmová chudoba, (B) – výhradne materiálna a sociálna deprivácia, (C) – výhradne veľmi nízka intenzita práce, (A+B) – ľudia trpiaci kombináciou príjmovej chudoby a materiálnej a sociálnej deprivácie, (A+C) – príjmovou chudobou a nízkou intenzitou práce, (B+C) – materiálnou a sociálnou depriváciou a nízkou intenzitou práce; a takí, ktorí trpia všetkými tromi javmi: (A+B+C).

Neúplné a početné rodiny zostávajú najzraniteľnejšie. Domácnosti s jedným dospelým a závislým dieťaťom, ako aj domácnosti s dvoma dospelými a minimálne tromi deťmi vykazujú najvyššiu mieru rizika chudoby a sociálneho vylúčenia (AROPE). Povzbudivým signálom je, že medzi rokmi 2023 a 2024 tento ukazovateľ v oboch skupinách výrazne klesol: pri neúplných rodinách z 36,8 % na 29,6 % a pri viacdetných rodinách z 37,1 % na 32,7 %. Napriek tomuto zlepšeniu sú práve tieto typy domácností naďalej podstatne ohrozenejšie než populácia ako celok.

Najvyššie riziko chudoby a sociálneho vylúčenia podľa veku nesú mladí dospelí, najmä ženy. V roku 2024 bola miera AROPE najvyššia vo vekovej kategórii 18 – 24 rokov, pričom ženy v tejto skupine s výrazným odstupom prekonalí mužov. V porovnaní s priemerom krajín EÚ 27 sú na Slovensku jedine muži vo veku 25 – 49 rokov ohrození chudobou a sociálnym vylúčením viac ako priemer ich európskych rovesníkov. Všetky ostatné vekové a rodové skupiny na Slovensku dosahujú lepšie výsledky než priemer ich európskych rovesníkov.

3.4 Zdravie

Zdravotné ukazovatele Slovenska sa naďalej vzdďľujú európskemu priemeru. Slovensko zaostáva nielen v očakávanej dĺžke života pri narodení a v počte rokov prežitých v zdraví, ale – ako sme upozorňovali už v predchádzajúcich vydaniach Štrukturálnych výziev – eviduje aj nadpriemernú dojčenskú úmrtnosť.²⁰ Významná časť úmrtí je pritom odvrátiteľná účinnou prevenciou alebo kvalitnou zdravotnou starostlivosťou (graf 25 a graf 26). Ak by sme prevenciu dostali aspoň na priemernú úroveň EÚ 27, zabránili by sme odhadom 54 úmrtiam na 100 000 obyvateľov; rovnaké priblíženie v oblasti zdravotnej starostlivosti by odvrátilo 72 úmrtí. Úloha je však náročná: v rokoch 2012 – 2022 sa úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou zlepšila len nepatrne, kým úmrtnosť odvrátiteľná včasnou a efektívnou liečbou sa dokonca zhoršila. Trend zhoršuje starnutie populácie sprevádzané nedostatkom lekárov a predovšetkým sestier²¹, čo predstavuje zásadnú výzvu pre budúce fungovanie zdravotníckeho systému.

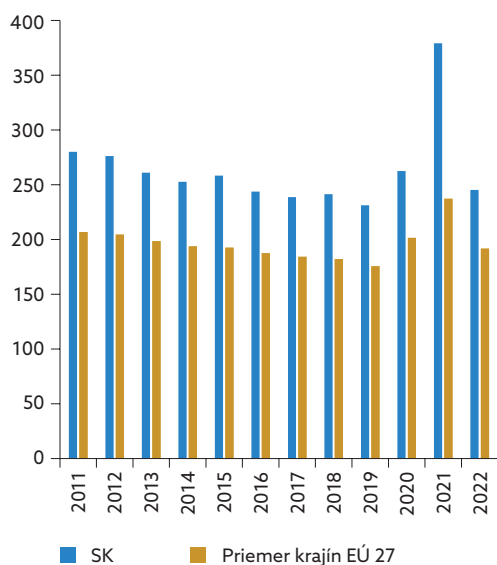
Nerovnosti v očakávanej dĺžke života patria medzi najvyššie v Európe. Hoci v globálnom porovnaní nie sú extrémne, v rámci EÚ sme na chvoste (graf 27). K vysokým rozdielom prispieva kratšia dĺžka života ľudí s nižším vzdelaním, mužov oproti ženám, regionálne rozdiely v úmrtnosti a nadpriemerné rizikové správanie (fajčenie, alkohol), dopravné nehody či znečistenie ovzdušia. Zvyšovanie verejných výdavkov na zdravotníctvo preto musí byť premyslené a precízne ciele: prioritou má byť prevencia (očkovanie, skrining, obmedzenie fajčenia a nadmerného požívania alkoholu), rozširovanie dostupnosti zdravotných služieb v marginalizovaných oblastiach a programy pre vysokorizikové skupiny (napr. mužov v strednom veku s kardiovaskulárnymi rizikami alebo alkoholizmom). Kľúčové budú aj „nemedicínske“ intervencie, ako napr. zvyšovanie dopravnej bezpečnosti.

²⁰ Pozri Štrukturálne výzvy 2024, Národná banka Slovenska.

²¹ Prognózu vývoja počtu lekárov, počtu sestier a dopytu po nich pozri v publikácii „Lekári, sestry a Slovensko 2040 (Projekcia vývoja počtu lekárov, sestier a dopytu po týchto profesiách zo strany starnúcej populácie)“, Analytické postrehy (Blog) RRZ, autori: Zuzana Múčka a František Múčka, vydané 27. 3. 2025.

Graf 25

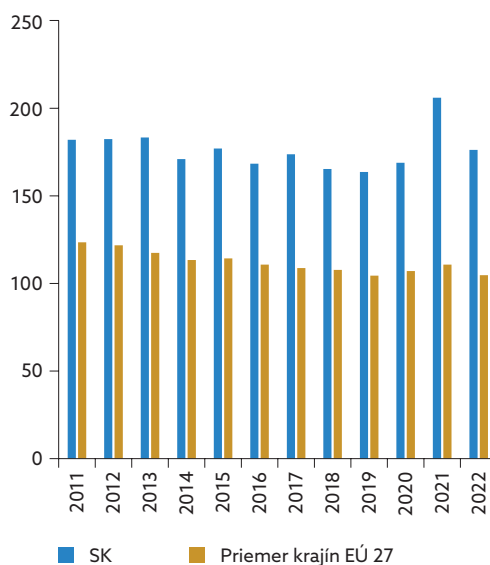
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou (počet na 100-tis. obyvateľov)

Zdroj: Eurostat

Graf 26

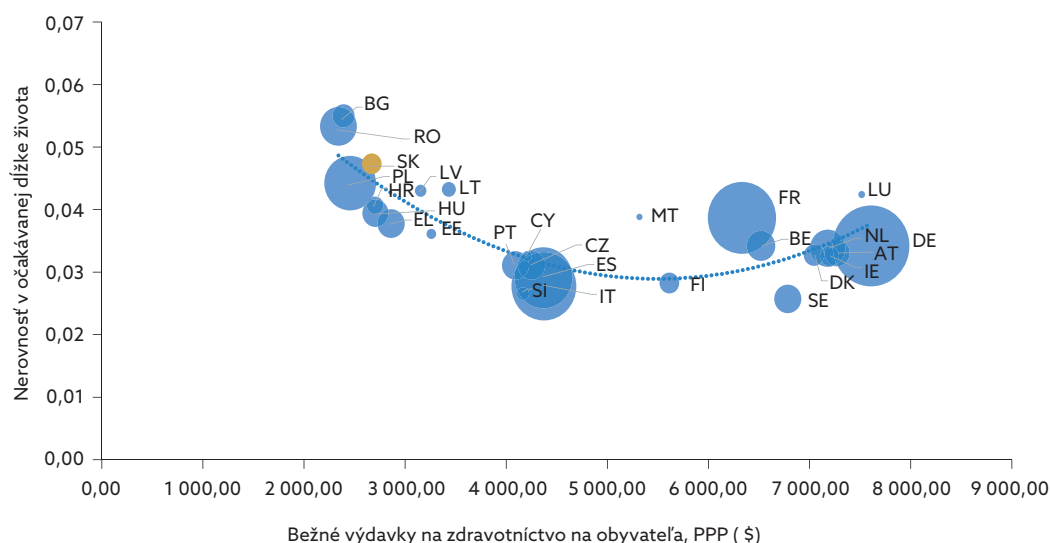
Úmrtnosť odvrátiteľná včasnou a efektívnou zdravotnou starostlivosťou (počet na 100-tis. obyvateľov)

Zdroj: Eurostat

Graf 27

Nerovnosť v očakávanej dĺžke života vs. aktuálne výdavky na zdravotníctvo (2021)

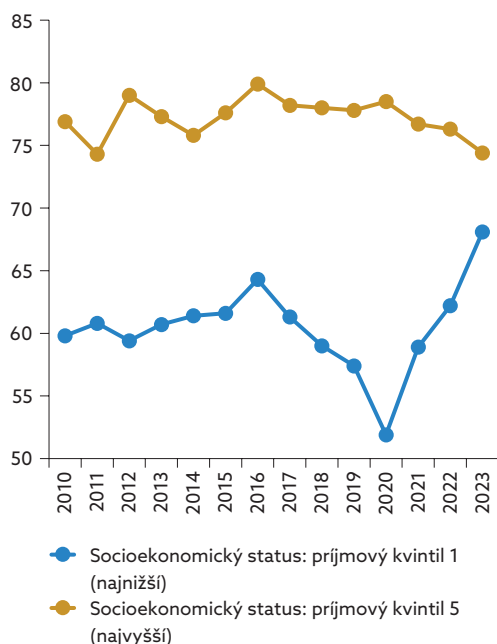
Zdroj: UNDP, Human Development Report (2025) a s drobnými úpravami Our World in Data

Poznámka: Veľkosť bubliny zodpovedá veľkosti populácie danej krajiny. Nerovnosť v očakávanej dĺžke života je meraná Atkinsonovým indexom. Ten meria nerovnosť na stupnici od 0 do 1; čím vyššia hodnota, tým väčšia nerovnosť. Na porovnanie: najväčšiu nerovnosť v očakávanej dĺžke života na svete 0,39 dosahuje Nigéria. Nerovnosť sa meria počtom rokov života, ktorých by sa novorodenec dožil, keby vekovo špecifické miery úmrtnosti v aktuálnom roku zostali nezmenené po celý jeho život.

Sociálno-ekonomické rozdiely sa premietajú aj do subjektívneho vnímania zdravia. Rozdiely vo vnímanom zdravotnom stave medzi ľuďmi s primárnym vzdelaním a tými s vysokoškolským vzdelaním zostávajú dlhodobo stabilné a značné. Pri pohľade na príjmové skupiny sa však situácia mení: po výraznom poklese samohodnoteného zdravia u najchudobnejšej pätiny počas pandémie COVID-19 sa v posledných rokoch prejavuje zblížovanie. Tento posun spôsobilo citeľné zlepšenie vnímania zdravia u najmenej zarábajúcich, sprevádzané miernym zhoršovaním u najbohatších.

Graf 28

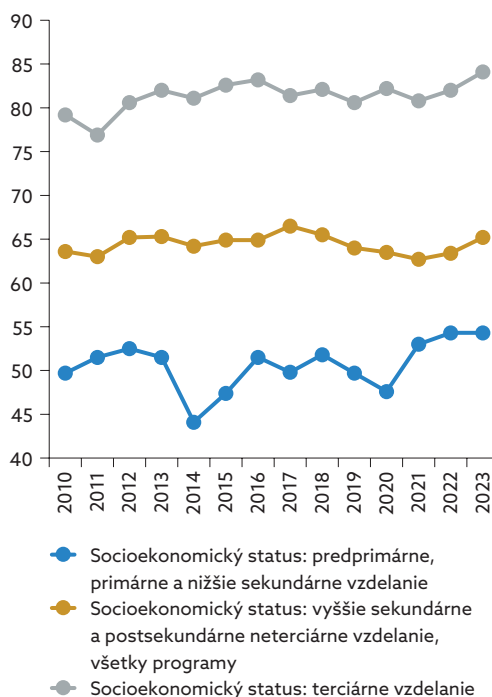
Vnímaný zdravotný stav podľa socioekonomického statusu meraného príjmom (% hodnotiace zdravotný stav ako dobrý a veľmi dobrý)

Zdroj: OECD

Graf 29

Vnímaný zdravotný stav podľa socioekonomického statusu meraného vzdelaním (% hodnotiace zdravotný stav ako dobrý a veľmi dobrý)

Zdroj: OECD

3.5 Životné prostredie

Slovensko si v environmentálnej oblasti počína relatívne dobre najmä vďaka nízkej tvorbe skleníkových plynov a komunálneho odpadu na obyvateľa (tabuľka 22 až tabuľka 25). Tieto priaznivé hodnoty skôr odrážajú štrukturálny charakter hospodárstva, predovšetkým jeho nižšiu úroveň rozvoja v porovnaní s pokročilejšími krajinami, než dôsledky cielenej environmentálnej politiky. Pozitívne možno hodnotiť zlepšenie systémov nakladania s odpadmi, ktoré sa prejavilo nárastom miery recyklácie odpadu a obalov. Najpálčivejším problémom zostáva znečistenie ovzdušia časticami PM_{2.5}, ktoré v niektorých regiónoch predstavujú vážne zdravotné riziko. Rovnako naliehavá je potreba urýchlenej dekarbonizácie sektora energetiky, priemyslu a dopravy, ak chce Slovensko naplňať svoje klimatické záväzky.

Slovenská ekonomika medzi rokmi 2000 a 2023 znížila emisie skleníkových plynov o 28 % (graf 30). A to aj napriek tomu, že jej reálny HDP vzrástol dvojnásobne a pribudlo 400 000 pracovných miest. Emisná intenzita, pomer emisií k ekonomickému výstupu, sa výrazne znížila, najmä v energetike a priemysle, čo podľa údajov Eurostatu dokazuje, že ekonomický rast a redukcia emisií môžu ísť ruka v ruku. Hlavným faktorom tohto pokroku boli štrukturálne zmeny v hospodárstve, vyššia energetická efektívnosť a produktivita práce.

Znižovanie emisií medzi rokmi 2000 a 2023 však nebolo rovnomerné. Na jednej strane priemysel a energetika napredovali. Doprava sa stala len o niečo menej závislá od ropy ako pred dvomi dekadami. Na druhej strane napríklad stavebníctvo zaznamenalo zhoršenie. Celkovo Slovensko dnes delí od uhlíkovej neutrality 30 miliónov ton ekvivalentu CO₂ (tabuľka 3).

Tabuľka 3

Zmeny vo vybraných ukazovateľoch 2000 – 2023

Sektor	$\Delta\text{CO}_2\text{eq}$	Δ Podielu sektora na celkových emisiách	$\Delta\text{CO}_2\text{eq}/\text{HPH}$	ΔHPH	$\Delta\text{HPH}/\text{E}$	Δ Investície	Δ Podielu sektora na celkovom GVA	$\Delta\text{KTOE}/\text{HPH}$
Celkom	-28 %	NA	-67 %	120 %	83 %	334 %	NA	-50 %
A: Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	-19 %	13 %	-81 %	318 %	683 %	270 %	90 %	-74 %
C: Priemyselná výroba	-38 %	-13 %	-83 %	274 %	260 %	332 %	70 %	-59 %
D: Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	-38 %	-13 %	-45 %	13 %	87 %	135 %	-49 %	-30 %
F: Stavebníctvo	13 %	57 %	-43 %	97 %	28 %	402 %	-10 %	-46 %
H: Doprava a skladovanie	-21 %	9 %	-35 %	21 %	16 %	625 %	-45 %	-21 %
Ostatné	5 %	47 %	-45 %	93 %	43 %	342 %	-12 %	-49 %

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

Poznámka: Emisie sú vyjadrené v ekvivalentoch CO_2 . HPH je hrubá pridaná hodnota. $\Delta\text{CO}_2\text{eq}/\text{HPH}$ vyjadruje zmenu v emisnej intenzite. $\Delta\text{HPH}/\text{E}$ vyjadruje rast produktivity práce. Energetická jednotka je vyjadrená v tonách ropného ekvivalentu, KTOE. $\Delta\text{KTOE}/\text{HPH}$ vyjadruje zmenu v energetickej intenzite.

Bez ďalších opatrení sa Slovensko k uhlíkovej neutralite síce priblíži, ale do roku 2050 ju nedosiahne (graf 30). To aspoň ukazuje najnovšia piata verzia scenárov načrtávajúcich možné trajektórie vývoja svetovej ekonomiky vzhľadom na klimatické riziká a politiky od medzinárodnej siete centrálnych bánk a finančných dohliadacích orgánov – NGFS, ktorá bola založená na účel ekologizácie finančného systému. Základným východiskom NGFS klimatických scenárov je stanovenie výšky ceny uhlíka ($\text{USD}/\text{t CO}_2$), ktorá zásadne ovplyvňuje mieru a tempo transformácie ekonomiky smerom k uhlíkovej neutralite. Každý scenár je postavený na odlišných východiskách a predpokladoch o miere a rýchlosti klimatických opatrení, technologickom pokroku a reakciách ekonomiky. V texte sa venujeme hlavne scenárom: Čistá nula 2050 a Aktuálne politiky. Podrobnosti týchto scenárov pozri v boxe 1

Graf 30

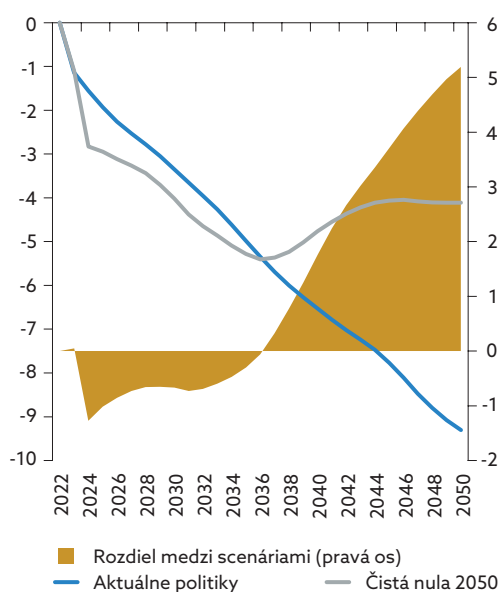
Čisté emisie skleníkových plynov (GHG) bez sektora LULUCF, 1990=100

Zdroj: EEA, NGFS (2024), výpočty NBS

Graf 31

Vplyv klimatických scenárov NGFS na HDP (p. b. odchýlka od bezklimatického základného scenára)

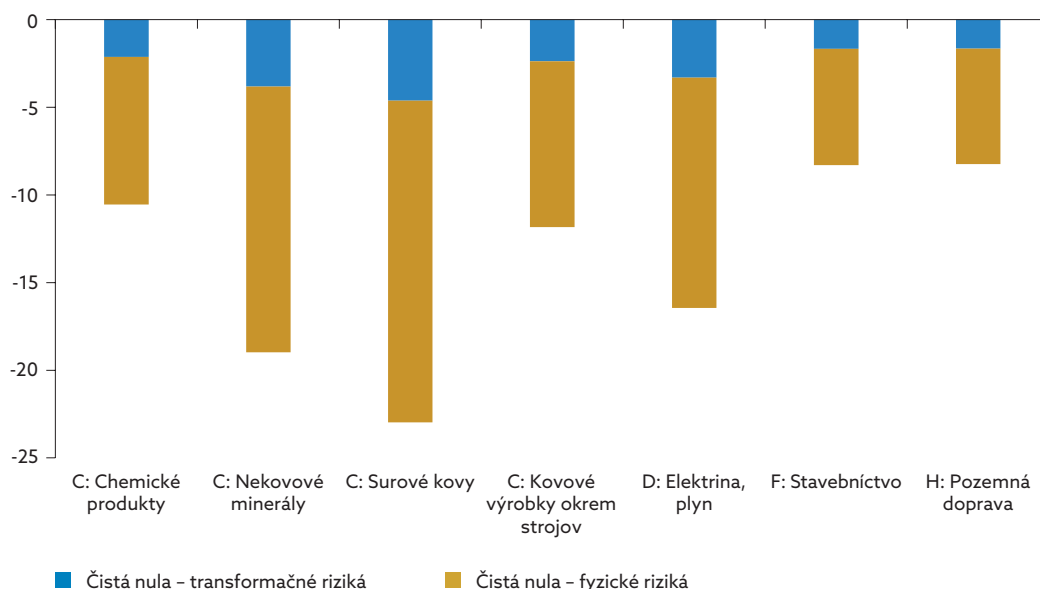

Zdroj: NGFS (2024), výpočty NBS

Ktoré sektory pocítia fyzické riziká a prípadné prísnejšie klimatické politiky najviac? Približne 75 % slovenských emisií pochádza zo sektorov, ktoré vytvárajú 20 % ekonomického výstupu a zamestnávajú 15 % pracovnej sily. Zraniteľné sú najmä sektory energetiky, výroby kovov a nekovových minerálov, ktoré môžu zaznamenať pokles pridanej hodnoty až o 15 – 20 %. V stavebníctve či doprave budú dôsledky miernejšie, približne okolo 7 % pridanej hodnoty (graf 32).

Graf 32

Sektorové vplyvy v scenári Čistá nula 2050, fyzické riziká a transformačné riziká (% pridanej hodnoty)

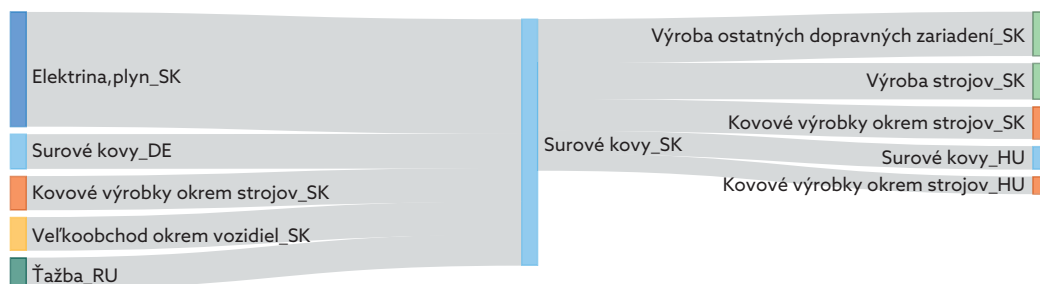

Zdroj: FIGARO, výpočty NBS

Prvotné následky zvýšenia cien CO₂ sa budú reťazovo šíriť ďalej. Hoci druhotné následky nemáme presne kvantifikované, vieme identifikovať najvýznamnejšie prepojenia. Ilustrujeme ich na sektore základných kovov. Graf 33 znázorňuje reťazové prepojenie piatich najvýznamnejších vstupov do sektora základných kovov a päť najvýznamnejších sektorov, kam prúdia jeho výstupy. Veľkosť prúdu naznačuje významnosť vstupu (výstupu) pre hrubú produkciu. Graf 85 v prílohe obsahuje grafické znázornenie vzťahov siedmich najzraniteľnejších sektorov v slovenskej ekonomike.

Graf 33

Toky vstupov (výstupov) medzi sektorom „surové kovy“ a jeho nadväznými sektormi

Zdroj: FIGARO, výpočty NBS

Plán obnovy s alokáciou 2 miliardy eur pre Slovensko alebo modernizačný fond predstavujú významné zdroje financií, ktoré môžu pomôcť s rýchlejšou adaptáciou, a tým aj so znížením možných budúcich negatívnych vplyvov zvýšenia cien CO₂. Technologické riešenia ako veterná či

solárna energia, elektrifikácia a zachytávanie uhlíka sú dnes dostupné a finančne realizovateľné aj vďaka týmto európskym fondom zameraným na dekarbonizáciu ekonomiky. Slovensko má príležitosť zaradiť vyššiu rýchlosť – rozdiel bude spočívať len v odhodlaní konať včas.

BOX 1

Scenáre Medzinárodnej siete pre ekologizáciu finančného systému (NGFS)

Sieť pre ekologizáciu finančného systému (Network for Greening the Financial System, NGFS) vznikla v roku 2017 ako medzinárodná platforma centrálnych bánk a orgánov dohľadu. Jej cieľom je začleniť klimatické riziká do finančného rozhodovania. NGFS zdôrazňuje, že zmena klímy už nie je len environmentálnou otázkou, ale vážnym ekonomickým a finančným rizikom.

Sieť poskytuje komunite centrálnych bánk a verejnosti praktické nástroje, scenáre a metodiky na vyhodnocovanie klimatických rizík a podporuje šandardizáciu transparentnosti a informovanosti. So svojimi viac ako 130 členmi po celom svete predstavuje NGFS silný signál, že klimatické riziká patria medzi prioritné oblasti dohľadu, ktoré nemožno ďalej ignorovať.

NGFS vo svojej piatej fáze scenárov načrtáva rôzne trajektórie vývoja svetovej ekonomiky vzhľadom na klimatické riziká a politiky. Základným východiskom klimatických scenárov siete NGFS je stanovenie výšky ceny uhlíka (USD/t CO₂), ktorá zásadne ovplyvňuje mieru a tempo transformácie ekonomiky smerom k uhlíkovej neutralite. Každý scenár je postavený na odlišných východiskách a predpokladoch o miere a rýchlosti klimatických opatrení, technologickom pokroku a reakciách ekonomiky. V boxe opíšeme len dva vybrané scenáre, ktoré používame v analýze. Podrobný popis všetkých scenárov je na stránke <https://www.ngfs.net/ngfs-scenarios-portal/>.

Prehľad vybraných scenárov NGFS fázy 5:

Scenár **Net Zero 2050** (Čistá nula do 2050) predpokladá okamžité a globálne koordinované zavedenie ambiciózných klimatických opatrení podporených technologickými inováciami. Cena uhlíka postupne narastá a do roku 2050 dosahuje 600 – 700 USD/t CO₂, čo vedie k obmedzeniu rastu teploty približne o 1,4 °C. Politiky sa zameriavajú najmä na výrazné investície do obnoviteľných zdrojov energie a rýchle znižovanie emisií. Účelom scenára je ilustrovať ideálnu trajektóriu, ktorá minimalizuje fyzické dopady klimatických zmien, aj keď je spojená s intenzívnym ekonomickým zaťažením v úvodnej fáze transformácie.

Naopak, scenár **Current Policies** (Aktuálne politiky) predpokladá pokračovanie iba súčasných klimatických opatrení bez ďalšieho zvyšovania ich ambícií. Cena uhlíka ostáva minimálna, a to menej ako 15 USD/t CO₂. Pri takto nízkej úrovni politických ambícií sa očakáva výrazné zvýšenie globálnej teploty až približne o 3,0 °C. Scenár poukazuje na riziká a škody, ktoré vzniknú pri absencii adekvátnych opatrení, a slúži ako varovanie pred dlhodobými ekonomickými a environmentálnymi dopadmi minimálnych klimatických politík.

Tieto scenáre poskytujú finančným inštitúciám, centrálnym bankám a regulátorom nástroje na analýzu rizík klimatických zmien, ich ekonomických a finančných vplyvov, a sú

základom plánovania dlhodobej stratégie riadenia rizík a rozhodovania o klimatických politikách.

Tranzícia na „net zero“ do roku 2050 prináša zásadné dlhodobé ekonomické a systémové výhody. Včasná, koordinovaná a ambiciózna transformácia je z dlhodobého hľadiska výrazne menej nákladná než oneskorená alebo nekoordinovaná reakcia na klimatickú krízu. Ak bude globálne otepľovanie obmedzené na 1,5 °C nad predindustriálnou úrovňou, krajiny budú čeliť podstatne nižším stratám HDP v porovnaní so scenárom aktuálnych politík, keď straty môžu byť už do roku 2050 blízko dvojciferným hodnotám (vyjadrené v p. b. HDP).

Zásadným prínosom tranzície je zmiernenie fyzických klimatických rizík, ktoré podľa aktualizovaného modelu škôd predstavujú najväčšie ohrozenie makroekonomickej stability. Nová metóda, implementovaná vo fáze V, zohľadňuje nielen priemernú teplotu, ale aj jej variabilitu, extrémne zrážky a dlhodobé efekty klimatických šokov, ktoré negatívne ovplyvňujú ekonomiku až desať rokov po ich výskyte.

Tranzícia zároveň podporuje technologické inovácie, zvyšuje energetickú efektívnosť, znižuje závislosť od fosílnych palív a zvyšuje odolnosť ekonomík voči volatilitě cien energií. Napriek vyšším počiatočným nákladom dlhodobé výnosy v podobe stabilného a udržateľného rastu prevažujú nad nákladmi. Transformácia navyše otvára príležitosti na tvorbu pracovných miest v zelených sektoroch a znižuje zdravotné a environmentálne náklady spojené so znečistením.

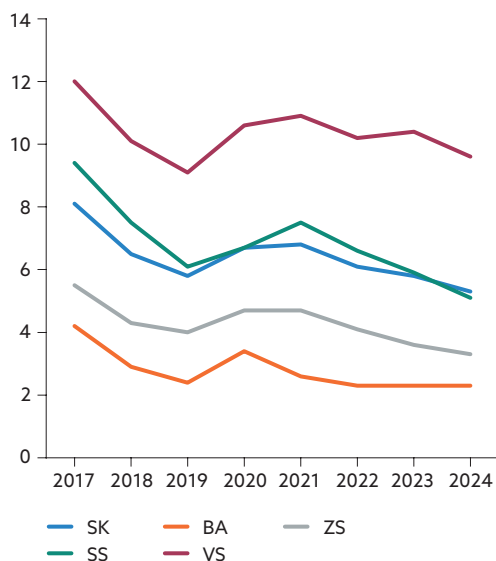
Zároveň je potrebné zdôrazniť, že scenáre NGFS so sebou prinášajú vysokú mieru neistoty. Nejde o predikcie, ale o analytické simulácie, ktoré popisujú možný vývoj pri rôznych kombináciách politík, technológií a klimatických javov. Z tohto dôvodu je dôležité vnímať nielen „centrálne scenáre“, ale aj ich okolie – najmä krajné, nepriaznivejšie varianty. Analýzy rizík by mali pracovať s intervalmi neistoty a reflektovať aj potenciálne „nepravdepodobné, no katastrofické“ scenáre, ako sú napríklad klimatické tipping points, alebo sociálno-ekonomické reťazové reakcie.

3.6 Regionálne výzvy

Dlhodobou výzvou na Slovensku sú výrazné rozdiely medzi regiónmi, či už ekonomické, alebo v kvalite života.²² Aj keď sa historicky podarilo zmierniť rozdiely v niektorých ekonomických ukazovateľoch, v ostatných rokoch nastala v dobiehaní skôr stagnácia, ako napríklad pri miere nezamestnanosti (graf 34 a graf 35). Ako sme už upozornili v časti o sociálnej inklúzii, v ekonomicky úspešnejších rokoch sa darilo znižovať mieru chudoby medzi regiónmi nerovnomerne. Najmä východné Slovensko bolo následne v rokoch, keď miera chudoby a sociálneho vylúčenia začala opäť rásť, postihnuté týmto nárastom najvýraznejšie. Obdobne v ostatnom roku pozorujeme aj roztváranie nožníc medzi regiónmi ohľadom materiálnej deprivácie (graf 35).

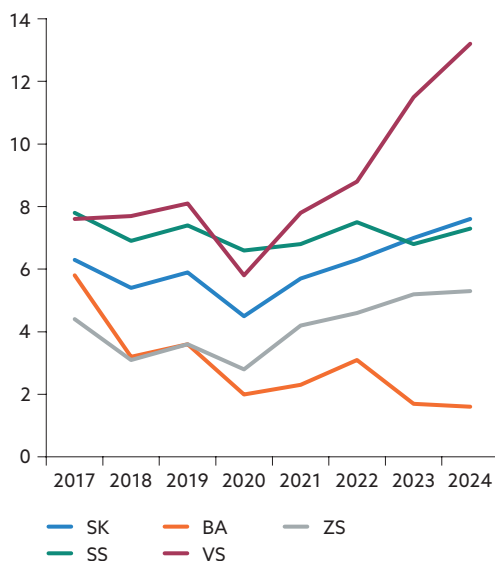
²² Vývoj jednotlivých premenných z grafu 36 je zobrazený v prílohe 7.

Graf 34
Miera nezamestnanosti (%)

Zdroj: Eurostat

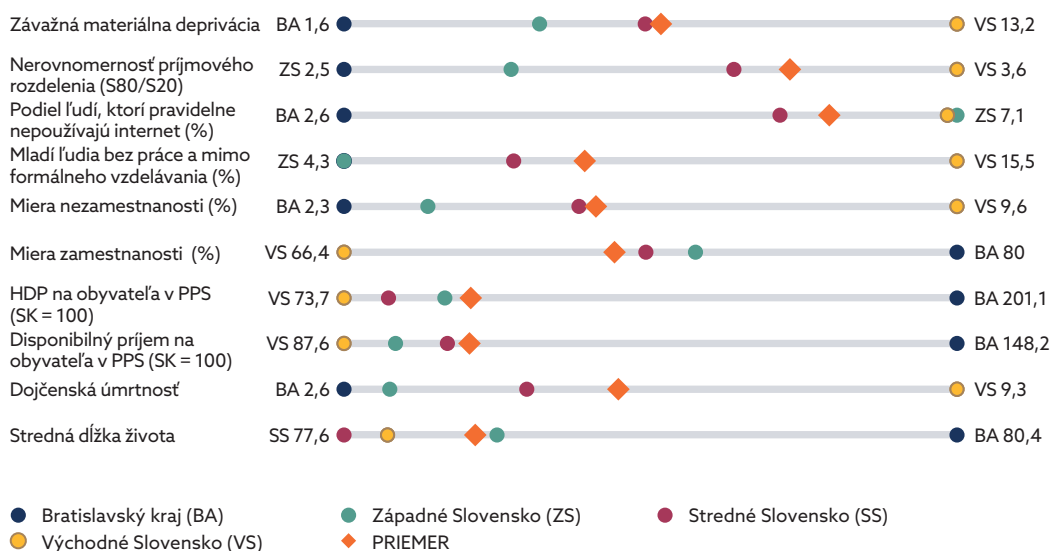
Graf 35
Závažná materiálna deprivácia (%)

Zdroj: Eurostat

Jeden z najvýraznejších rozdielov v kvalite života medzi krajinami môžeme vidieť v dojčenskej úmrtnosti. Predovšetkým na východnom Slovensku patrí medzi alarmujúce. Významné medziregionálne rozdiely však vidíme aj v strednej dĺžke života alebo v podiele mladých ľudí bez práce a mimo formálneho vzdelávania. Napríklad na východnom Slovensku je bez práce a mimo formálneho vzdelávania až 15,5 % mladých ľudí v porovnaní so 4,3 % na západnom Slovensku. V období nedostatku pracovnej sily a pri výraznom starnutí obyvateľstva by sa týmto výzvam mala venovať zvýšená pozornosť.

Graf 36
Vybrané ukazovatele slovenských regiónov

Zdroj: Eurostat, výpočty NBS

4 Tematická príloha 1: Riziká fragmentácie medzinárodného obchodu

Rozpad globálnych dodávateľských reťazcov počas pandémie COVID-19, energetická kríza spojená s vojnou na Ukrajine a riziká obchodných vojen otvorili otázku prepojenosti svetovej ekonomiky. Pre malé otvorené ekonomiky ako Slovensko je mimoriadne potrebné pochopiť výhody, ale aj riziká zapojenia do medzinárodného obchodu. Cieľom tejto kapitoly je bližšie popísať otvorenosť a obchodné vzťahy Slovenska s dôrazom na riziká priameho aj nepriameho vystavenia protekcionizmu zo strany USA a predstaviť návrh politik na zníženie tejto zraniteľnosti.

Z dlhodobého hľadiska bol medzinárodný obchod základným pilierom moderného hospodárskeho rastu a kľúčovým faktorom zvyšovania životnej úrovne²³. Medzinárodný obchod rozširuje možnosti výberu a znižuje náklady pre spotrebiteľov tým, že umožňuje prístup k tovarom a službám, ktoré sa v danej krajine nevyrábajú efektívne. Výsledkom je širšia ponuka tovarov za nižšie ceny, čo priamo zvyšuje reálnu kúpnu silu domácností. Súčasne obchod podporuje produktivitu a inovácie: vystavenie medzinárodnej konkurencii núti firmy zvyšovať efektívnosť a investovať do výskumu a vývoja. Vývozná odvetvia bývajú produktívnejšie a poskytujú lepšie platené pracovné miesta než sektory zamerané len na domáci trh. Okrem toho účasť na globálnych hodnotových reťazcoch umožňuje podnikom špecializáciu a dosahovanie úspor z rozsahu.

Podľa Svetovej banky a Svetovej obchodnej organizácie medzinárodný obchod pomohol od roku 1990 dostať z extrémnej chudoby viac než jednu miliardu ľudí²⁴. Prínosy medzinárodného obchodu však nie sú automatické a obchod môže vytvárať aj porazených. Obchod musí byť súčasťou širšieho balíka opatrení, ktorý zahŕňa investície do vzdelania a zručností ľudí, infraštruktúry, sociálnej ochrany a cieľenú podporu zraniteľných skupín obyvateľstva.

Vysoká otvorenosť medzinárodnému obchodu zároveň prináša aj významné riziká a zraniteľnosti. Fragmentácia dodávateľských reťazcov počas pandémie COVID-19 ukázala, ako rýchlo sa môže narušiť globálna výroba a distribúcia. Ďalším rizikom je závislosť od dovozu energetických komodít, ktorá môže ekonomiku vystaviť cenovým šokom a politickým tlakom zo strany dodávateľských krajín. Obchodné vojny medzi veľkými ekonomickými blokmi môžu viesť k zvýšeniu colných a necolných bariér, čo zhoršuje podmienky pre medzinárodný obchod.

Nárast colných a necolných bariér by následne viedol k výrazným negatívnym vplyvom na ekonomiku. Ako upozorňuje MMF (2025)²⁵ clá predstavujú negatívny ponukový šok pre krajinu, ktorá ich uvalí. Vedú k presunu zdrojov do menej produktívnych domácich odvetví, zvyšujú výrobné náklady a ceny a spomaľujú hospodársku aktivitu. Z dlhodobého hľadiska znižujú konkurenciu, čo zvyšuje trhovú silu domácich firiem a oslabuje motiváciu inovovať. Pre obchodných partnerov predstavujú clá negatívny dopytový šok v podobe nižších nákupov zahraničných zákazníkov. Hoci niektoré krajiny môžu profitovať z presmerovania obchodných tokov, moderné globálne dodávateľské reťazce negatívne efekty ďalej zosilňujú. Väčšina obchodovaných tovarov sú totiž medzi-produkty, ktoré prechádzajú viacerými krajinami, takže narušenia sa môžu šíriť celým výrobným reťazcom.

²³ Prehľad literatúry možno nájsť napr. v Newfarmer, Richard and Sztajerowska, Monika, *Trade and Employment in a Fast-Changing World* (May 1, 2012). OECD (2012), *Policy Priorities for International Trade and Jobs*, Douglas Lippoldt (ed.), OECD, Paris.

²⁴ World Bank Group and World Trade Organization, 2015. *The Role of Trade in Ending Poverty*. World Trade Organization: Geneva.

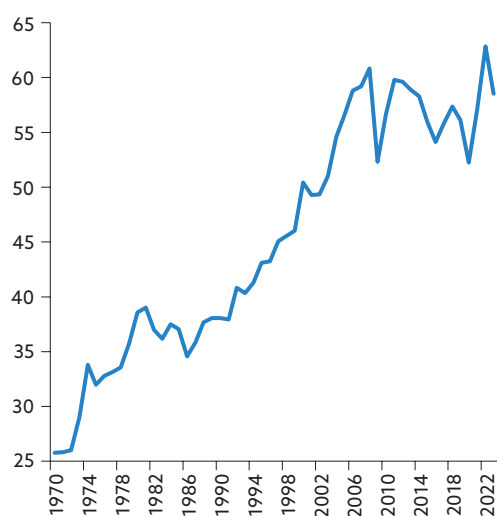
²⁵ IMF April 2025 *World Economic Outlook (WEO): A Critical Juncture amid Policy Shifts*.

Kapitola má niekoľko častí. Prvá časť popisuje nárast medzinárodného obchodu a porovnáva otvorenosť svetových ekonomík vrátane Slovenska. Druhá časť bližšie skúma štruktúru slovenského zahraničného obchodu. Nasleduje popis zraniteľnosti slovenskej ekonomiky vyplývajúcej z väčšieho odpojenia Spojených štátov od medzinárodného obchodného systému. Na záver uvažujeme o opatreniach, ktoré by mohli túto zraniteľnosť znižovať.

4.1 Otvorenosť medzinárodnému obchodu

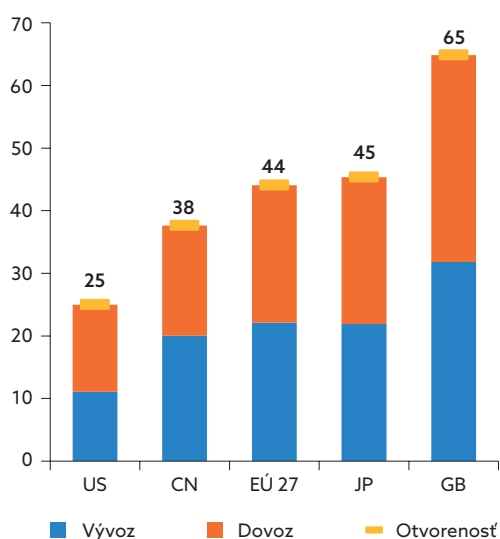
Z dlhodobého hľadiska ide hospodársky rozvoj ruka v ruke s prehľbovaním obchodných vzťahov medzi krajinami. Ako ukazuje graf 37, svetový obchod – meraný ako súčet vývozov a dovozov – od roku 1970 svoj podiel na svetovom HDP viac než zdvojnásobil, hoci od globálnej finančnej krízy je možno badať určitú stagnáciu. Medzi hlavnými ekonomikami však existujú výrazné rozdiely v miere obchodnej otvorenosti (graf 38). Spojené štáty dosahovali v roku 2023 podiel obchodu na HDP na úrovni 25 %, menšie alebo silne prepojené ekonomiky vykazovali omnoho vyššie hodnoty – napríklad Spojené kráľovstvo až 65 %. Európska únia ako celok dosahovala úroveň 44 %, Čína 38 % a Japonsko 45 %, čo odráža ich vysokú integráciu do globálnych dodávateľských reťazcov.

Graf 37
Svetový obchod (% svetového HDP)

Zdroj: Svetová banka

Graf 38
Otvorenosť hlavných ekonomík (2023, % HDP)

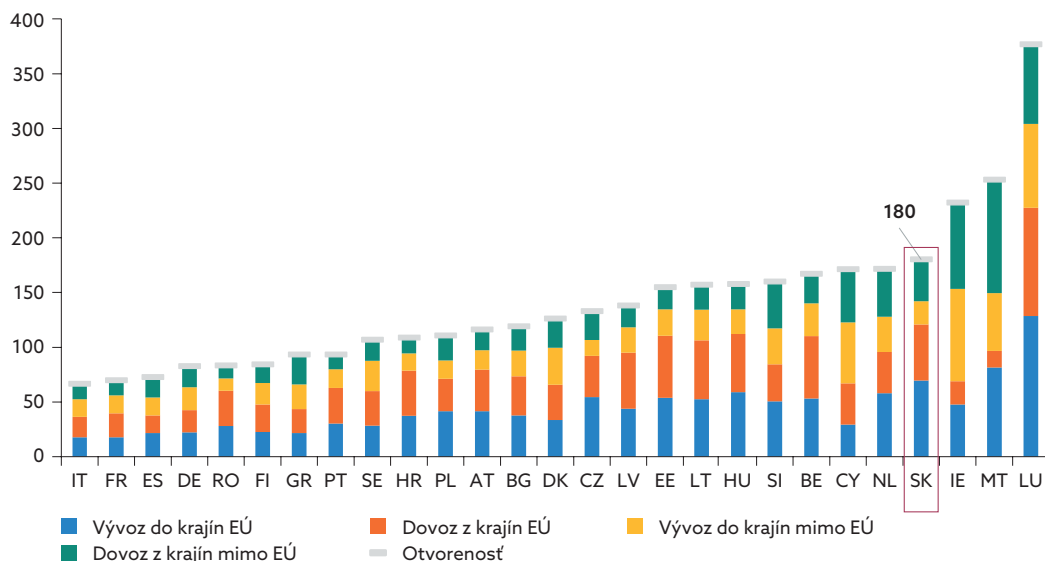
Zdroj: UNCTAD, výpočty NBS

Poznámka: Suma vývozov a dovozov. Očistené o obchod medzi krajinami EÚ.

V tomto porovnaní vykazujú všetky krajiny EÚ vysokú mieru otvorenosti (graf 39). Tá vyplýva aj z vysokej prepojenosti európskej ekonomiky a značného obchodu medzi krajinami EÚ. Aj v rámci EÚ však existujú značné rozdiely, kde otvorenosť Talianska na jednej strane dosahuje 66 % a Luxemburska na druhej strane 377 % HDP. Slovensko so 180 % patrí medzi najviac otvorené ekonomiky EÚ, z čoho 69 p. b. tvoria vývozy do iných krajín EÚ a 51 p. b. dovoz z krajín EÚ.

Graf 39

Otvorenosť členských krajín EÚ (2023, % HDP)

Zdroj: UNCTAD, výpočty NBS

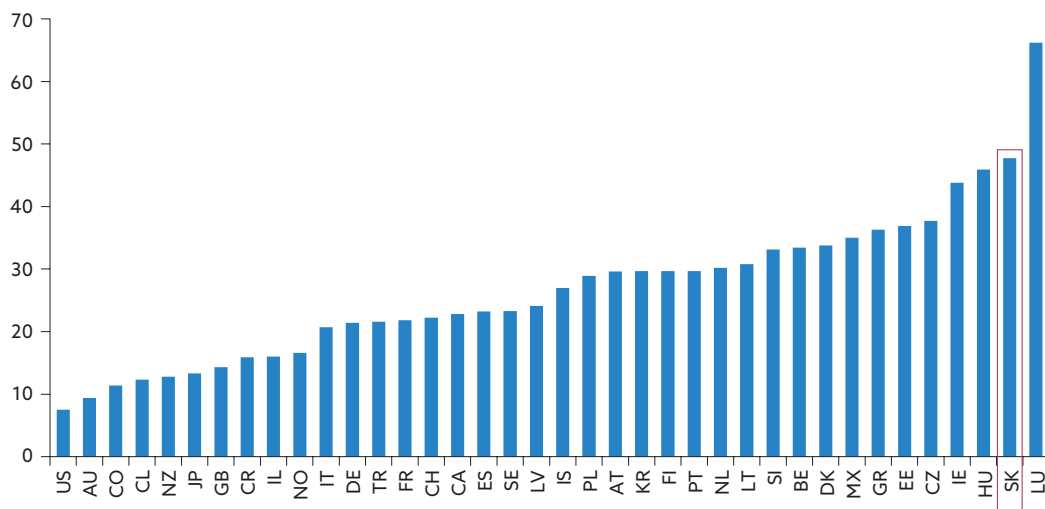
Poznámka: Suma vývozov a dovozov.

Medzinárodný obchod z veľkej časti ťahá zapojenie do globálnych dodávateľských reťazcov.

Ekonomiky medzi sebou neobchodujú len finálne statky, ale čoraz viac aj vstupy a výstupy v prostredných fázach produkcie. Vývozy krajiny tak neodrážajú len pridanú hodnotu priamo vytvorenú exportérmi, ale nepriamo i pridanú hodnotu vytvorenú u ich domácich a zahraničných dodávateľov. Graf 40 ukazuje, že podiel zahraničnej pridanej hodnoty k exportom v krajinách OECD sa väčšinou pohybuje v desiatkach percent. Slovensko sa s podielom 47,7 % nachádza na druhom mieste, čo indikuje veľmi vysokú zapojenosť slovenskej ekonomiky do globálneho výrobného procesu.

Graf 40

Obsah zahraničnej pridanej hodnoty v exporte (2020, % exportu)

Zdroj: OECD TiVA

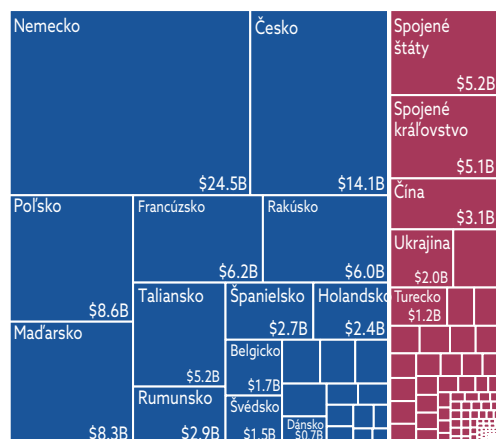
4.2 Štruktúra medzinárodného obchodu SR

Slovenským dovozom aj vývozom tovarov dominujú vozidlá, stroje a elektronika. Graf 41 graficky zobrazuje členenie vývozov a dovozov podľa produktov a obchodných partnerov. Ako je známe, Slovensko je automobilová veľmoc a automobily naozaj tvoria až tretinu vývozov. Významné postavenie majú však aj iné typy vozidiel a produkty elektronického a strojárenského priemyslu. Tieto typy produktov, hoci v menšej miere, patria aj medzi najvýznamnejšie položky dovozu, čo je znova dôsledok globálnych dodávateľských reťazcov. Dovozy prírodných zdrojov a energetických komodít prevažujú nad vývozmi, SR je teda ich čistým dovozcom. Z geografického hľadiska prebieha veľká väčšina obchodu s európskymi krajinami, mimo kontinentu zohráva dôležitú úlohu aj Čína a USA pri vývoze a Čína, Kórea a Vietnam pri dovoze.

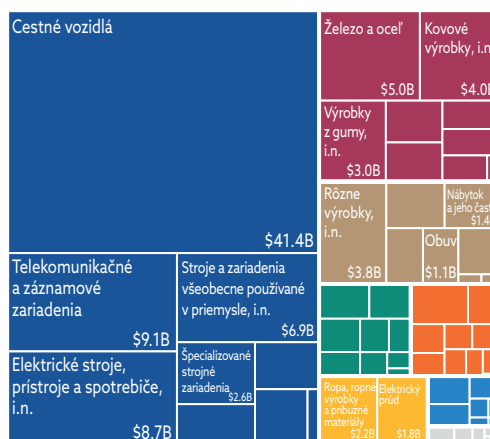
Graf 41

Štruktúra slovenských vývozov a dovozov (2023)

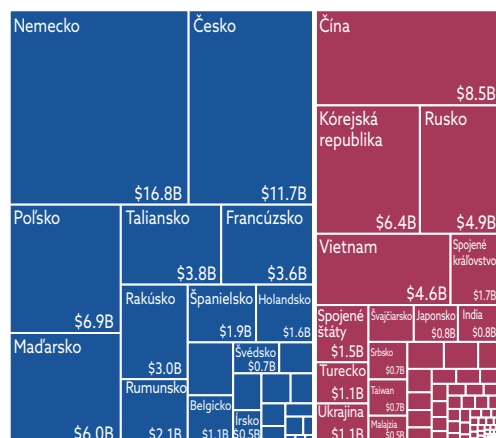
Export Slovenska podľa cieľových trhov v roku 2023

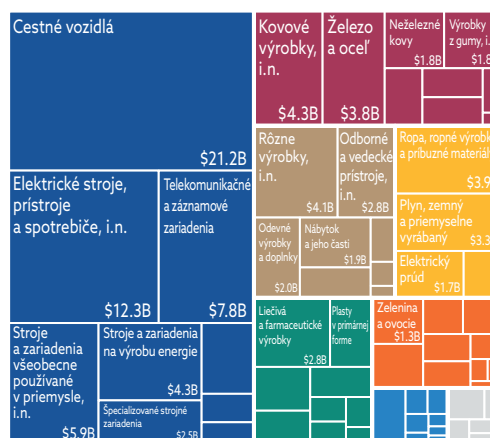
Produktová štruktúra exportu tovarov zo Slovenska podľa klasifikácie SITC v roku 2023

Import na Slovensko podľa zdrojových trhov v roku 2023

Produktová štruktúra importu tovarov na Slovensko podľa klasifikácie SITC v roku 2023

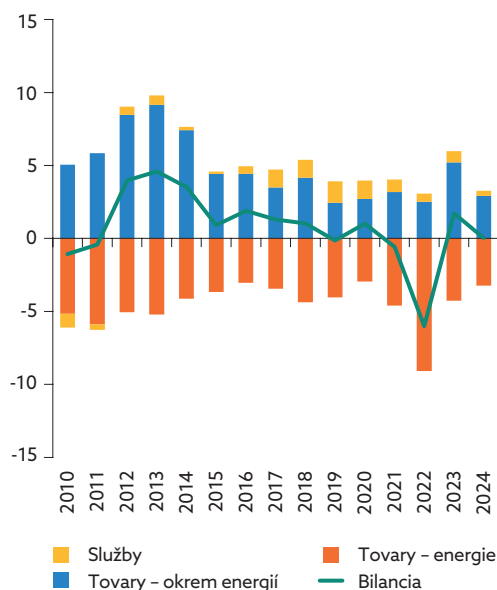
■ EÚ ■ Mimo EÚ

■ Stroje a dopravné prostriedky
■ Spotrebný tovar priemyselnej výroby
■ Potraviny a živé zvieratá
■ Nepoživatelné suroviny okrem palív
■ Výrobky triedené podľa materiálu
■ Chemikálie a súvisiace výrobky, i.n.
■ Nerastné palivá, mazivá a príbuzné materiály
■ Ostatný tovar

Zdroj: UNCTAD, výpočet NBS

Slovensko je závislé na dovoze palív a energií. Čistý dovoz v tejto kategórii sa dlhodobo pohybuje na úrovni 4 až 5 % HDP (graf 42), čo do veľkej miery vyvažuje obchodný prebytok v ostatných tovaroch. Závislosť od dovážanej energie predstavuje zdroj makroekonomického rizika, čo sme mohli vidieť pri energetickej kríze v roku 2022, keď následkom prudkého nárastu cien na svetových trhoch narástol podiel čistého dovozu až na 9 % HDP. Dominantným zdrojom dovozov ostáva Ruská federácia, aj keď jej podiel klesol pod 50 % a dlhodobo sa znižuje v prospech EÚ a v posledných troch rokoch aj v prospech iných krajín (graf 43).

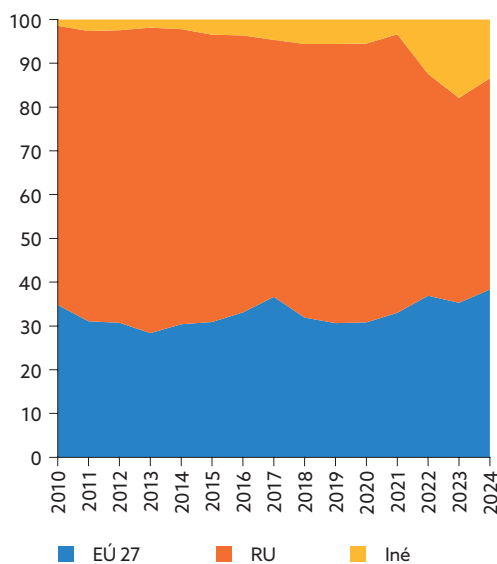
Graf 42
Bilancia obchodu (% HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, výpočet NBS

Poznámka: Energie definované ako kód 3 v klasifikácii SITC (uhlie, koks a brikety; ropa a ropné produkty; plyn; elektrina)

Graf 43
Zloženie dovozu energií podľa zdroja (%)

Zdroj: ŠÚ SR, výpočet NBS

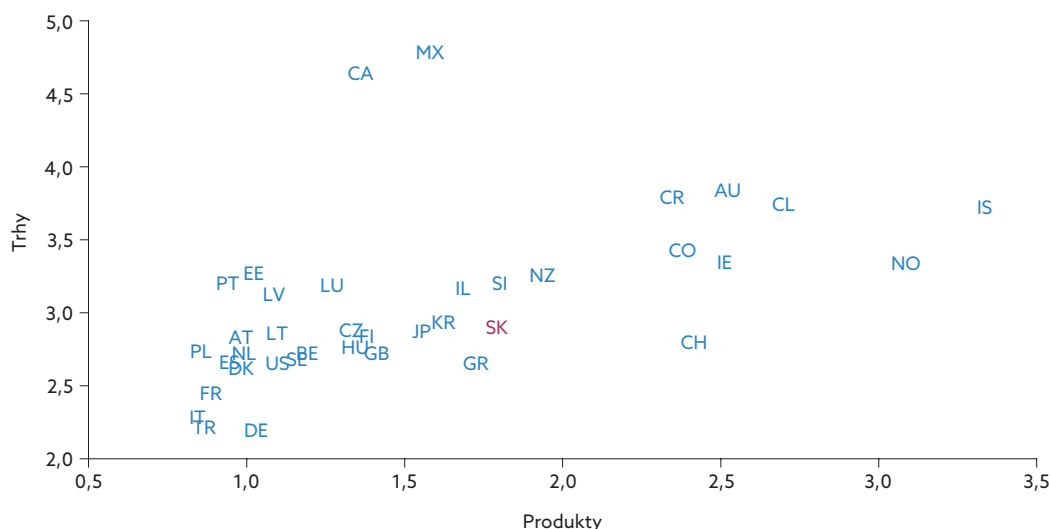
Nedostatok diverzifikácie exportov môže predstavovať riziko. Určitá miera špecializácie je v medzinárodnom obchode prirodzená. Na druhej strane ekonomiky, ktorých vývozy sú koncentrované v určitých typoch produktov alebo obchodných partnerov, sú viac vystavené sektorovým alebo regionálnym šokom a môžu tak čeliť vyššej makroekonomickej volatilite²⁶. Z tohto dôvodu nás môže zaujímať, aká je koncentrácia slovenských exportov v medzinárodnom porovnaní. Graf 44 zobrazuje koncentráciu exportu podľa produktov alebo cieľových trhov pre ekonomiky OECD²⁷. Slovensko vykazuje skôr vyššiu koncentráciu vývozov podľa produktov, z hľadiska destinácií sa drží skôr v strede distribúcie.

²⁶ Pozri napr. Haddad, M., Lim, J. J., Pancaro, C. & Saborowski, C. (2013). Trade openness reduces growth volatility when countries are well diversified. *Canadian Journal of Economics*, 46(2), 765-790.

²⁷ Ide o Theilove indexy počítané agentúrou UNCTAD, ktoré zachytávajú stupeň nerovnosti v distribúcii tej-ktorej premennej. Vyššia hodnota znamená, že exporty sú viac koncentrované v menšom množstve produktových kategórií alebo trhov. Metodiku pozri v publikácii Bruckner, M. (2023). Measuring export concentration for identifying least developed countries. United Nations Committee for Development Policy Background paper No. 59

Graf 44

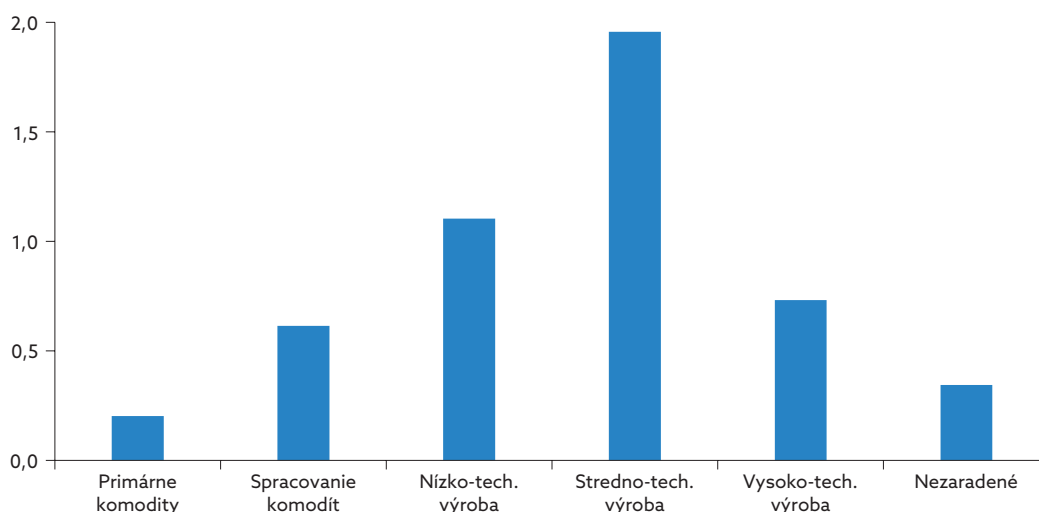
Theilove indexy koncentrácie exportu podľa produktov a trhov (2023)

Zdroj: UNCTAD

Graf 45

Index komparatívnej výhody vývozov SR podľa technologickej náročnosti (2023)

Zdroj: UNCTAD, prepočty NBS

Poznámka: Index je rátaný ako zlomok s podielom produktov v slovenských exportoch v čitateli a podielom v svetových exportoch v menovateli. Delenie produktov podľa Lall (2000) a UNCTAD, pozri poznámku pod čiarou.

Slovensko sa vo vývozech špecializuje na produkty strednej technologickej náročnosti. Podľa klasickej Ricardovej teórie medzinárodného obchodu krajiny vyvážajú relatívne viac tie tovary, v ktorých produkcii majú oproti ostatným komparatívnu výhodu. Empiricky možno tento jav popísať pre daný produkt porovnaním jeho podielu v exportoch Slovenska a podielu v celosvetových exportoch. Podľa dát UNCTAD má Slovensko najväčšiu výhodu vo vývoze televízorov (slovenský podiel je 8,4-krát väčší ako svetový), sanitárnych armatúr (7,9-krát) a železničných vozidiel (7,9-krát), automobily (7-krát) sú na štvrtom mieste. Alternatívny pohľad nám poskytne porovnanie podielov v širších kategóriách podľa technologickej náročnosti²⁸ produktov (graf 45),

²⁸ Ide o členenie produktov podľa štúdie S. Lall (2000). The Technological Structure and Performance of Developing Country Manufactured Exports, 1985-98. Oxford Development Studies 28(3). Konkrétne zaradenie kategórií SITC je dostupné na <https://unctadstat.unctad.org/EN/Classifications.html>.

ktorý ukazuje špecializáciu slovenskej ekonomiky na produkty strednej technologickej náročnosti. Výzvou do budúcnosti tak ostáva preorientovanie priemyslu na výrobu s vyššou technologickou náročnosťou.

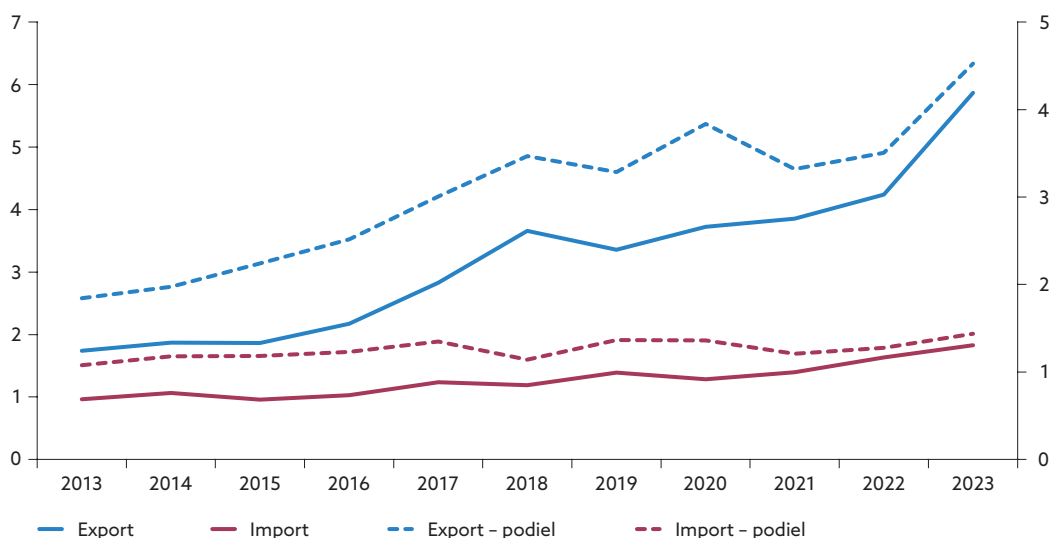
4.3 Zraniteľnosť voči obchodným vzťahom so Spojenými štátmi

Šoky v medzinárodnom obchode predstavujú makroekonomické riziko. Plány súčasnej americkej administratívy na zavedenie vysokých cieľ môžu viesť k značným zmenám v štruktúre medzinárodného obchodu, čo pre malú, vysoko otvorenú ekonomiku ako Slovensko predstavuje potenciálnu hrozbu. Dôležité pritom nie sú len priame vplyvy na obchodné toky medzi SR a USA, ale aj nepriame vplyvy na iných obchodných partnerov, ktoré následne zasiahnu zahraničný dopyt po slovenských výrobkoch a službách²⁹.

Vo vzťahu k USA je Slovensko čistým exportérom. Graf 46 zobrazuje objem vývozu do a dovozu z USA v čase, v absolútnych číslach aj relatívne k celkovým vývozom alebo dovozom. Exporty aj importy v čase rastú, no najmä v posledných rokoch exporty jasne prevažujú. Tabuľka 4 udáva najdôležitejšie kategórie vývozov, v ktorých dominujú cestné vozidlá s trojštvrťinovým podielom, v službách predstavujú väčšinu vývozu telekomunikačné a IT služby. Vzhľadom na celkové vývozy putuje do USA každý desiaty automobil, a takmer jedna pätina telekomunikačných služieb. Dokopy vývozy do USA predstavujú skoro 5% celkového vývozu, čo je síce oveľa menej ako váha EÚ, no na druhej strane tieto čísla predstavujú len priame obchodné toky medzi Slovenskom a USA.

Graf 46

Vývoz do USA/dovoz z USA (vľavo: mld. USD, vpravo: %)

Zdroj: UNCTAD

²⁹ Obmedzenie amerických dovozov z iných krajín môže viesť k ich čiastočnému presmerovaniu na slovenský trh a slovenskí výrobcovia tak môžu čeliť zvýšenej konkurencii. Tento efekt však input-output analýza nezohľadňuje.

Tabuľka 4

Zloženie exportu do USA (%)

	Z celkových exportov do USA	Z celkových exportov danej kategórie
Export do USA – tovary (SITC rev. 3 klasifikácia)		
Stroje a dopravné zariadenia	88,5	6,3
z toho cestné vozidlá	75,3	9,5
Priemyselný tovar	7,6	2,4
Rôzne priemyselné výrobky	3,3	1,7
Export do USA – služby (EBOPS 2010 klasifikácia)		
Telekomunikačné, počítačové a informačné služby	63,4	18,2
Ostatné obchodné služby	31,7	6,5
Cestovanie	2,0	0,8

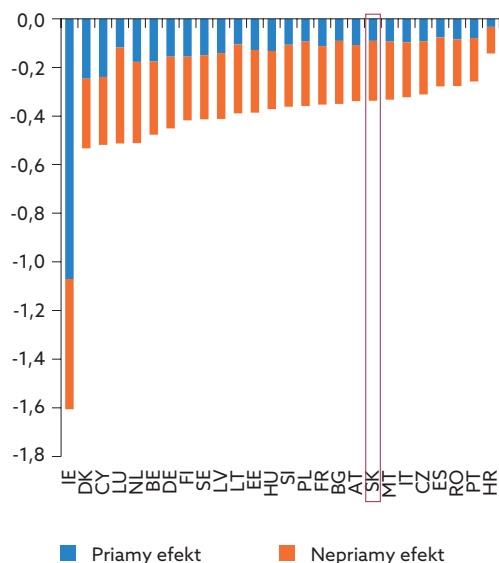
Zdroj: UNCTAD

Vzhľadom na neistotu ohľadom finálnej podoby americkej colnej politiky, ako aj jej prenosu do obchodných vzťahov mieru zraniteľnosti vyjadrujeme cez hypotetický šok v podobe rovnomerného poklesu amerických dovozov. Používame pritom input-output analýzu na zohľadnenie priamych aj nepriamych efektov obchodného šoku³⁰. Modelujeme rovnomerný pokles finálneho dopytu zo strany USA k všetkým ostatným krajinám ekvivalentný 10 % dovozu z danej krajiny a odvetvia do USA. Rovnakým spôsobom je znížený aj dopyt ostatných krajín po dovozoch z USA. Tento experiment teda nezobrazuje priamo zavedenie ciel (ktorých vplyv input-output analýza explicitne nemodeluje), ale skôr kvalitatívny vplyv ochladenia svetového obchodu. Zároveň je nutné zdôrazniť, **že nejde o prognózu, ale o hypotetický scenár, ktorý má za cieľ pomôcť nám pochopiť vplyvy podobných zmien v podmienkach prepojenosti svetovej ekonomiky.**

Slovensko celkovo pri daných predpokladoch nepatrí medzi najzasiahnutejšie krajiny, ale má vysoký podiel nepriamych efektov. Graf 47 zobrazuje vypočítané vplyvy na HDP v krajinách EÚ. Rozlišujeme pritom priamy vplyv (pokles finálneho dopytu zo strany USA) a nepriamy vplyv, v ktorom je obsiahnutý pokles dopytu od všetkých odberateľov. Najpostihnutejšie by bolo Írsko so stratou 1,6 % HDP, pre SR by strata činila 0,34 %, pričom však iba 0,09 p. b. tvorí priamy efekt. Nepriame efekty sú teda v prípade Slovenska 3,7 krát vyššie ako priame vplyvy amerického dopytu. Graf 48 ukazuje že medzi týmto „multiplikátorom“ nepriamych efektov a veľkosťou priameho efektu existuje pre európske krajiny nepriamy vzťah, čo zdôrazňuje dôležitosť prepojenia svetovej ekonomiky pri podobných šokoch.

³⁰ Použili sme medzinárodné input-output tabuľky FIGARO, ktoré zachytávajú produkčné toky a finálny dopyt medzi 64 odvetviami v 47 krajinách a zvyšku sveta (spolu teda v 3 008 kombináciách odvetví a krajín). Za predpokladu zachovania proporcií vstupov v produkcii je možné vypočítať zmenu produkcie a pridanej hodnoty v jednotlivých odvetviach a krajinách v odpovedi na exogénnu zmenu finálneho dopytu, vrátane nepriamych vplyvov zohľadňujúcich globálnu štruktúru medzisúpotreby. Model však nezahŕňa možnosť substitúcie výrobných vstupov, preto je vhodný skôr na zachytenie krátkodobých vplyvov.

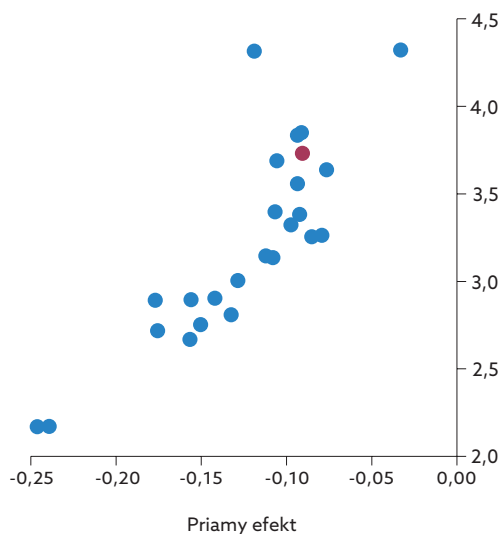
Graf 47
Vplyv obchodného šoku na HDP (%)

Zdroj: Eurostat FIGARO, výpočty NBS

Graf 48

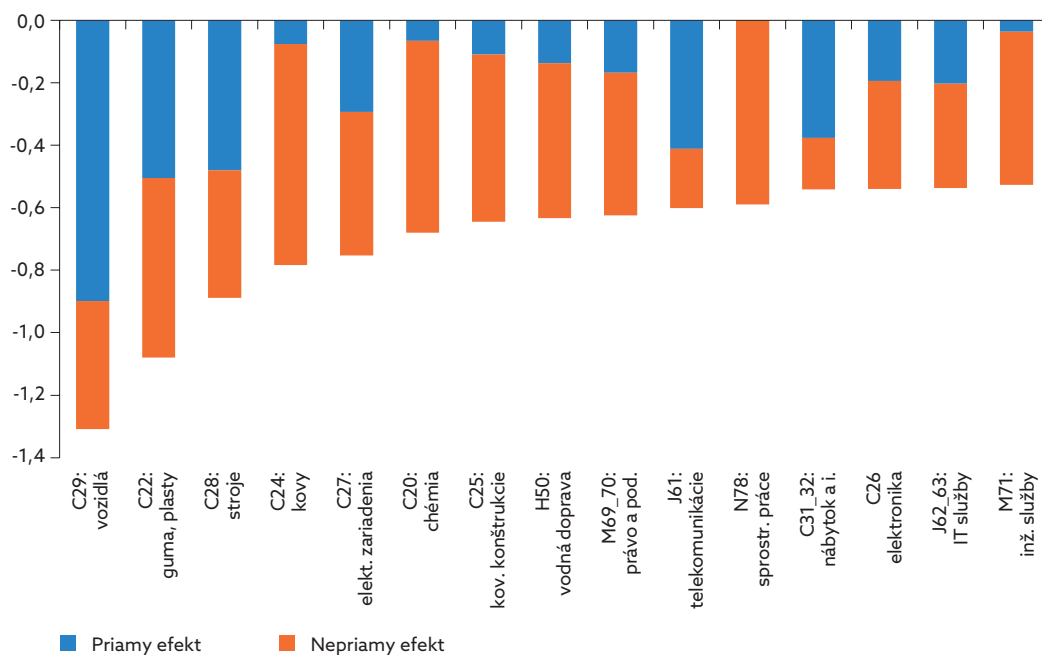
Multiplikátor nepriamych efektov

Zdroj: Eurostat FIGARO, výpočty NBS

Poznámka: Červený bod = SR. V grafe nie je z dôvodu mierky zobrazené Írsko.

Graf 49
Dopad obchodného šoku na hrubú produkciu slovenských odvetví (%)

Zdroj: Eurostat FIGARO, výpočty NBS

Na Slovensku by najhorsie dopadli automobilky. Graf 49 znázorňuje vplyvy na hrubú produkciu³¹ 15 najviac ohrozených slovenských odvetví. Za predpokladu proporcionality by tieto výsledky zodpovedali aj poklesu pridanej hodnoty alebo zamestnanosti vnútri odvetví. Najzasiahnutejší je sektor automobiliek, ktorý by čelil poklesu o 1,3 %, z čoho väčšinu predstavujú priame vplyvy.

³¹ V rámci input-output analýzy je vnútri jednotlivých odvetví vplyv na hrubú produkciu a pridanú hodnotu proporcionálny, preto v percentuálnom vyjadrení uvedené výsledky platia aj pre pridanú hodnotu.

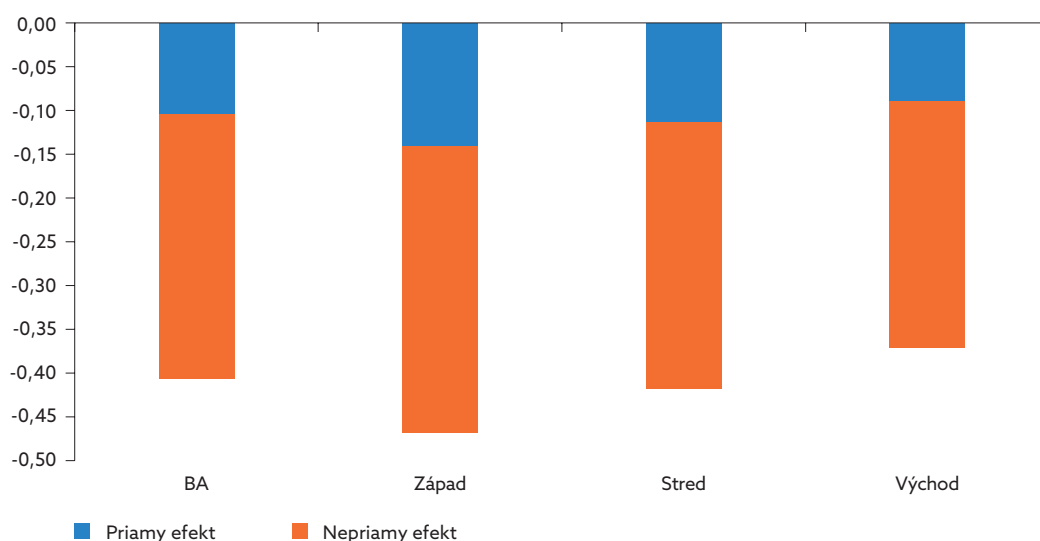
Ohrozené sú však aj viaceré iné výrobné odvetvia, pričom pri niektorých prevažujú priame efekty (napr. stroje, nábytok), pri iných zase nepriame (napr. kovy a kovové konštrukcie). Medzi ohrozené patria aj viaceré odvetvia služieb. Napríklad pri sprostredkovaní práce je prakticky celý pokles vysvetlený nepriamymi vplyvmi. USA si nenajíma slovenské pracovné agentúry, ale najímajú si ich iné slovenské odvetvia ktoré vyvážajú do USA (a inde, odkiaľ sa eventuálne bude vyvážať do USA).

Regionálne efekty by neboli dramaticky odlišné, najväčší vplyv by bol na západnom Slovensku.

V ďalšom kroku počítame približné vplyvy na zamestnanosť v slovenských regiónoch³². Vplyvy na celkovú zamestnanosť v grafe 50 sa naprieč Slovenskom dramaticky nelíšia, nachádzajú sa v rozmedzí od -0,37% na východnom Slovensku do -0,46% na západnom Slovensku. Na západe sa aj najväčšia časť poklesu pripisuje priamym efektom šoku. Oba fakty vyplývajú z koncentrácie najviac zasiahnutého automobilového priemyslu v regióne západného Slovenska.

Graf 50

Vplyv obchodného šoku na zamestnanosť podľa NUTS2 regiónov (%)

Zdroj: Eurostat FIGARO, Eurostat SBS, výpočty NBS

Miera zraniteľnosti však môže byť ovplyvnená predpokladmi ako aj metodikou analýzy, kde neistota pramení nielen z konečnej podoby obchodnej politiky, ale aj z modelového prístupu na odhad jej vplyvov. Napriek ilustratívnym a zjednodušeným predpokladom o charaktere obchodného šoku sú prezentované výsledky kvalitatívne porovnateľné s nedávnou analýzou OeNB³³, ktorá bola takisto metodicky založená na input-output analýze. Zároveň však panuje značná neistota o konečnej podobe colnej politiky: napríklad relatívne vyššie bariéry v automobilovom priemysle by mohli výraznejšie zvýšiť celkovú zraniteľnosť Slovenska. Neistotu ďalej prehĺbujú rozdielne predpoklady jednotlivých modelových prístupov. Odhad založený na modeli Oxford Economics, použitý v jarnej prognóze NBS³⁴ – ktorý na rozdiel od input-output analýzy zachytáva aj cenový vývoj – naznačuje podstatne vyššiu relatívnu zraniteľnosť slovenskej ekonomiky. Neistota sa tak týka nielen možnej povahy budúcich obchodných šokov, ale aj samotných modelových prístupov k odhadu ich vplyvov. Bez ohľadu na modelový prístup existuje v jednom zhoda: vysoká otvorenosť slovenskej ekonomiky násobí vplyv externých šokov.

³² Input-output tabuľky, ktoré používame, nejdú na úroveň vnútroštátnych regiónov. S použitím regionálnej štrukturálnej podnikovej štatistiky však poznáme zamestnanosť podľa kombinácií odvetví a regiónov a môžeme tak približne „rozdištruovať“ pokles zamestnanosti v danom odvetví do štyroch NUTS2 oblastí.

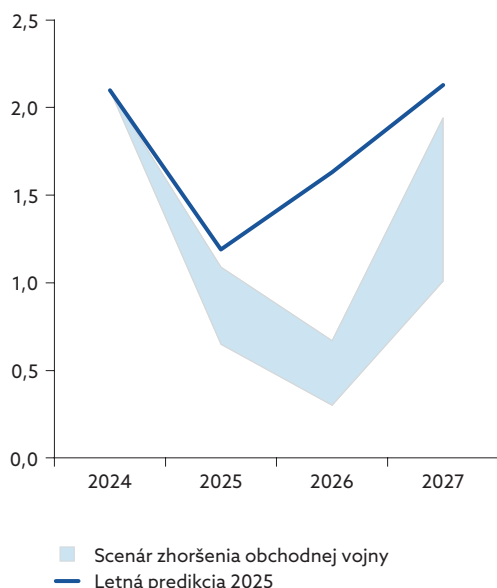
³³ M. Schneider, R. Sellner: *The impact of US tariffs on Austrian industries – Results from a global Input-Output model*

³⁴ NBS: *Ekonomický a menový vývoj, jar 2025*

Input-output analýza pracovala s ilustratívnym scenárom rovnomerného obchodného šoku.

V reálnych podmienkach panuje značná neistota nielen ohľadom veľkosti potenciálnych ciel, ale aj ich geografickej a sektorovej distribúcie ako aj ich prenosu do obchodných tokov. V prípade zásadnejšieho narušenia obchodných vzťahov by však mohli byť dosahy na svetovú aj slovenskú ekonomiku výrazne silnejšie než ukazuje simulovaný scenár. Navyše samotná neistota týkajúca sa budúceho smerovania americkej obchodnej politiky – vrátane hrozieb plošných ciel – už dnes ovplyvňuje finančné trhy, ako aj správanie firiem a spotrebiteľov, čo môže mať dodatočné negatívne dosahy na globálnu i domácu ekonomiku. Podľa letnej predikcie NBS by zlyhanie obchodných rokovaní a následná intenzívna obchodná vojna mohla Slovensku znížiť HDP oproti základnej predikcii až o 1,7 – 2,5 % kumulatívne za roky 2025 – 2027 (graf 51), čo by zároveň znamenalo stratu 17 až 21 tisíc pracovných miest. Ani tento scenár však nepokrýva všetky riziká. Zhoršený reálny ekonomický vývoj by mohol viesť cez bankroty firiem a prepád finančných trhov k problémom bánk a finančnej kríze, čo by ďalej posilňovalo prvotný obchodný šok na reálnu ekonomiku. Podobne výraznejšie narušenie globálnych dodávateľských reťazcov by mohlo priniesť dodatočný negatívny kumulatívny efekt na rast HDP o 1 p. b. (graf 52).

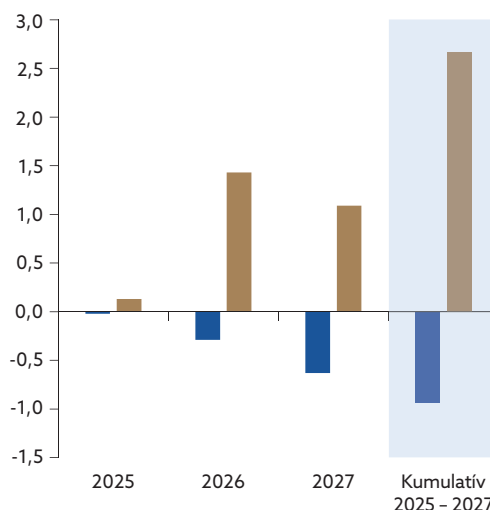
Graf 51
Odhadovaný vplyv intenzívnej obchodnej vojny na rast HDP (%)

Zdroj: NBS EaMV leto 2025, ŠÚ SR, výpočty NBS

Poznámka: Bledšia plocha predstavuje interval možných vplyvov zhoršenia obchodnej vojny na ekonomiku SR odhadnutých pomocou makroekonomického modelu NBS vrátane sekundárnych efektov odhadnutých pomocou satelitného modelu ECB a modelu Oxford Economics.

Graf 52
Odhadovaný vplyv narušenia globálnych dodávateľských reťazcov na rast HDP a infláciu HICP (p. b.)

Zdroj: NBS EaMV leto 2025, Globálny ekonomický model Oxford Economics, výpočty NBS

4.4 Záver

Medzinárodný obchod zostáva pre malé, otvorené ekonomiky, ako je Slovensko, ale aj pre Európsku úniu ako celok kľúčovým nástrojom zvyšovania životnej úrovne, ale prináša so sebou aj zraniteľnosti. Medzinárodný obchod podporuje hospodársky rast, zvyšuje produktivitu, vytvára pracovné miesta a umožňuje širší prístup k cenovo dostupnejším a kvalitnejším tovarom a službám. Tieto prínosy však nie sú automatické a sprevádza ich aj značná miera zraniteľnosti najmä pre

ekonomiky, ktoré sú vysoko otvorené a úzko integrované do globálnych výrobných reťazcov. Túto zraniteľnosť ďalej prehľbuje nárast geopolitického napätia a riziko obchodných vojen.

Na to, aby sme neboli odkázaní na funkčnosť existujúcich vzťahov, je čoraz dôležitejšie na európskej úrovni zabezpečiť stabilné obchodné partnerstvá, ktoré odstránia bariéry pre európske, ako aj slovenské firmy a zároveň zabezpečia diverzifikovaný prístup ku kritickým materiálom a energiám. Aj v rámci EÚ – bez ohľadu na externý obchod – však existuje značný nevyužitý potenciál profitovať z voľného obchodu prehľbovaním spoločného trhu, najmä v oblastiach služieb, digitálnej ekonomiky, energetiky a kapitálových trhov. Dokončenie spoločného trhu a odstraňovanie interných obchodných bariér je jednou z kľúčových výziev pre obnovu hospodárskeho rastu, zvýšenie produktivity a konkurencieschopnosti a zachovanie sociálneho modelu v Európe.³⁵

Zároveň však musí byť táto stratégia doplnená štrukturálnymi politikami na národnej úrovni. Pre Slovensko to znamená najmä zlepšenie podnikateľského prostredia, podporu inovácií, technologického rozvoja a investícií do výskumu a vývoja. Dôležité sú aj investície do ľudského kapitálu, ktoré zvýšia adaptabilitu pracovnej sily a umožnia presun pracovníkov do produktívnejších a perspektívnych odvetví. Vyššia diverzifikácia ekonomiky (najmä zníženie závislosti od automobilového priemyslu) zvýši odolnosť voči vonkajším šokom. Rovnako je kľúčové zabezpečiť, aby z obchodu profitovala celá spoločnosť – prostredníctvom stabilných pracovných miest s vyššou produktivitou a inkluzívneho rastu.

³⁵ Draghi, M. (2024). *The Future of European Competitiveness—A Competitiveness Strategy for Europe*.

5 Tematická príloha 2:

Dve generácie, dva svety?

Čo hovoria dáta o generáciách X a Y³⁶.

Medzigeneračná mobilita je považovaná za základný pilier ekonomického i sociálneho pokroku, keďže signalizuje, do akej miery sa deti dokážu vyšvihnúť na vyšší životný štandard než ich rodičia – teda naplniť svoj potenciál nezávisle od toho, v akých podmienkach sa narodili a vyrastali. Medzinárodné štúdie ukazujú, že v krajinách s vyššou mobilitou rastie ľudský kapitál rýchlejšie, pretože talent nie je blokovaný rodinným zázemím; zároveň sa posilňuje legitimita trhových inštitúcií a dôvera v demokraciu.^{37 38} Následne je rozvoj ľudského kapitálu kľúčový pre rast produktivity, a tým aj pre zabezpečenie stabilného ekonomického rastu³⁹. Pre tvorcov hospodárskej politiky je preto meranie medzigeneračnej mobility kľúčové: umožňuje identifikovať bariéry (napr. vo vzdelávaní či prístupe k bývaniu) a zamerať verejné zdroje tam, kde prinesú najväčší spoločenský výnos.

Nedostatok mobility zároveň zvyšuje tlak na rozsiahlejšiu redistribúciu, čo môže predstavovať signifikantnú výzvu pre verejné financie. Výsledky ekonomických experimentálnych štúdií ukazujú, že ak ľudia dostanú informáciu o slabšej medzigeneračnej mobilita, stúpa ich ochota podporiť vyššie dane či dotácie na „rovnosť príležitostí“⁴⁰. Nízka medzigeneračná mobilita je tak aj otázkou makroekonomickej efektívnosti: blokuje prerozdelenie talentu, znižuje inovačný potenciál a podporuje myslenie s nulovým súčtom⁴¹, čo môže viesť k nesprávnym ekonomickým rozhodnutiam a investíciám a následne znižovať ekonomický rozvoj⁴².

Z vyššie spomenutých dôvodov sme sa už aj v Štrukturálnych výzvach 2024 venovali porovnaniu medzigeneračnej mobility vo vzdelaní na Slovensku a v Európe, pričom sme vychádzali z dát zostavených Svetovou bankou⁴³. V tohtoročnom pokračovaní sa pozrieme bližšie na situáciu na Slovensku pomocou porovnania situácie generácie X a Y, keď boli v rovnakom produktívnom veku (25 až 40 rokov).

³⁶ Táto kapitola prezentuje malý výsek z predbežných výsledkov z Novák, V. (forthcoming). The Slovak Illusion: Unraveling the Gap Between Believed and True Intergenerational Mobility.

³⁷ OECD (2018), *A Broken Social Elevator? How to Promote Social Mobility*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264301085-en>.

³⁸ Narayan, A., Van der Weide, R., Cojocaru, A., Lakner, C., Redaelli, S., Mahler, D. G., ... & Thewissen, S. (2018). *Fair progress?: Economic mobility across generations around the world*. World Bank Publications.

³⁹ Pozri napr. Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2012). Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation. *Journal of economic growth*, 17, 267-321.

⁴⁰ Alesina, A., Stantcheva, S., & Teso, E. (2018). Intergenerational mobility and preferences for redistribution. *American Economic Review*, 108(2), 521-554.

⁴¹ Chinoy, S., Nunn, N., Sequeira, S., & Stantcheva, S. (2023). *Zero-sum thinking and the roots of US political divides* (No. w31688). National Bureau of Economic Research.

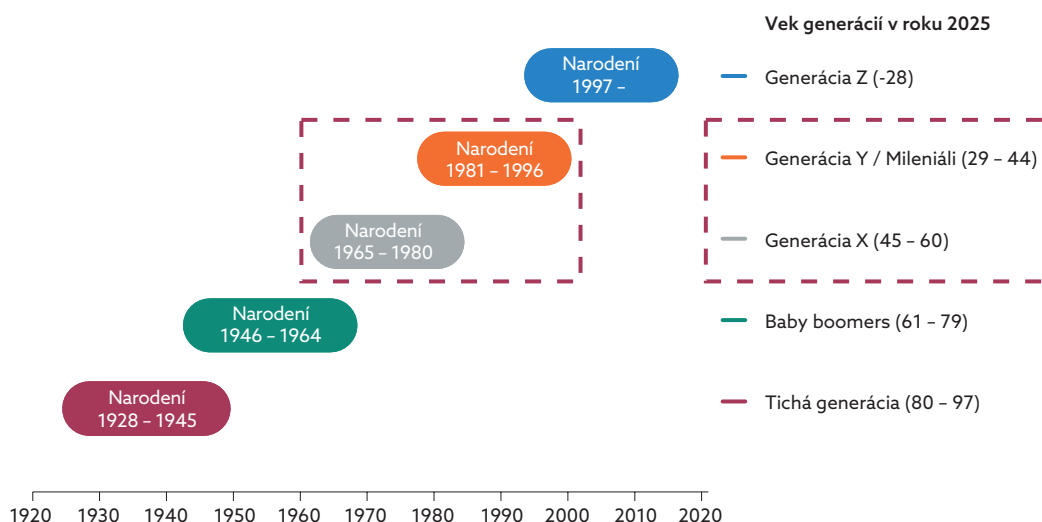
⁴² Carvalho, J. P., Bergeron, A., Henrich, J., Nunn, N., & Weigel, J. (2023). *Zero-sum thinking, the evolution of effort-suppressing beliefs, and economic development* (No. w31663). National Bureau of Economic Research.

⁴³ World Bank. 2023. *Global Database on Intergenerational Mobility*. Washington, D.C.: World Bank Group."

5.1 Prečo sa pozeráť na svet očami generácií

Generačný pohľad odhaľuje rozdielne historické šoky, skúsenosti a referenčné rámce, ktoré používame na vyhodnocovanie spokojnosti s ekonomickou situáciou a prípadnými politikami. Pri klasickom priereзовom porovnaní vývoja indikátorov tieto vzťahy môžu zostať skryté. Napríklad subjektívne vnímanie šťastia sa viaže skôr na relatívny než absolútny príjem (Easterlin paradox), takže čo jednému ročníku prináša pocit pokroku, môže byť pre iný „novým normálom“.⁴⁴ Vnímanie výhodnosti ekonomického statusu quo, ktoré sa môže medzi jednotlivými generáciami líšiť, ovplyvňuje, aké informácie sa snažia získať o nových navrhovaných reformách, a teda aj ich prípadnú podporu.⁴⁵ Takisto životné skúsenosti – napríklad vysoká inflácia alebo trhové prepady – formujú očakávania a rizikový apetít na desiatky rokov dopredu. Napríklad Malmendier a Nagel (2011)⁴⁶ ukázali, že tzv. „depression babies“⁴⁷ investujú systematicky menej do akcií; obdobné efekty sa dnes skúmajú pri inflačných očakávaniach generácií, ktoré zažili prudký cenový rast po roku 2021.

Schéma 1
Definícia generácií

Zdroj: Pew Research Center

Kontrast generácie X (nar. 1965 - 1980) a mileniálov/generácie Y (nar. 1981 - 1996) je na Slovensku mimoriadne poučný, keďže tieto kohorty zažili transformáciu po roku 1989 a globálne krízy rôznym spôsobom.⁴⁸ Pri porovnávaní generácií je kľúčové pochopiť, ako vyzeral život a aké prostredie formovalo dnes už staršiu generáciu X v období, keď mala taký istý vek, v akom sa dnes nachádza generácia Y. V tejto kapitole preto konfrontujeme nedávne životné podmienky mileniálov s historickými údajmi ich rodičov z generácie X a sledujeme, ako sa odlišujú v úrovni vzdelania, partnerských vzťahoch či relatívnych zárobkoch.

⁴⁴ Stevenson, B., & Wolfers, J. (2008). *Economic growth and subjective well-being: Reassessing the Easterlin paradox* (No. w14282). National Bureau of Economic Research.

⁴⁵ Novák, V., Matveenko, A., & Ravaioli, S. (2024). The status quo and belief polarization of inattentive agents: Theory and experiment. *American Economic Journal: Microeconomics*, 16(4), 1-39.

⁴⁶ Malmendier, U., & Nagel, S. (2011). Depression babies: do macroeconomic experiences affect risk taking?. *The quarterly journal of economics*, 126(1), 373-416.

⁴⁷ „Depression babies“ označujú literatúre kohortu ľudí, ktorých dospievanie pripadlo na Veľkú hospodársku krízu.

⁴⁸ V tejto štúdii používame vymedzenie generácií podľa Pew Research Center (pozri schému 1).

V tejto kapitole napríklad ukážeme, že:

- Podiel vysokoškolsky vzdelaných výrazne vzrástol, zároveň sa však u generácie Y zdvojnásobil rodový rozdiel vo VŠ vzdelaní oproti generácii X. Muži z generácie Y si polepšili menej než ženy, čo vytvára nové asymetrie na trhu práce a naznačuje potrebu rodovo citlivých politík celoživotného vzdelávania.
- Generácia Y má síce vyššie reálne príjmy, než mala generácia X v rovnakom veku, no v príjmovej distribúcii sa posunula mierne nižšie. Relatívne zhoršenie postavenia môže prehĺbiť pocit frustrácie a oslabiť motiváciu k opatreniam zameraným na mobilitu.
- U generácie Y vidíme jasnú koreláciu medzi nenaplnenou zdravotnou starostlivosťou a nízkym príjmom, kým pri generácii X tento vzťah štatisticky významný nebol. Naznačuje to vznik bariér v prístupe k zdravotným službám, ktoré môžu znižovať dlhodobú produktivitu a zvyšovať verejné výdavky na chronické ochorenia.
- Ak sa tieto rodové a zdravotné rozdiely nepodchytiť, negatívne externality (nižšie daňové príjmy, vyššie sociálne transfery, slabšia kohézia) budú rásť, čo vytvára jasnú výzvu pre verejné politiky.

5.2 Metodológia⁴⁹

Základom našej analýzy sú mikroúdaje z Výberového zisťovania o príjmoch a životných podmienkach domácností (EU-SILC), ktoré Štatistický úrad SR každoročne realizuje na približne 7 000 domácnostiach v asi 600 obciach a mestách po celom Slovensku. Ide o najdôležitejší harmonizovaný zdroj EÚ pre štatistiky o príjmoch, chudobe, nerovnosti a životných podmienkach; v roku 2020 (zber SILC 2021⁵⁰) ešte prebehol plnohodnotný terénny zber, hoci následné pandemicke vlny sťažili kontaktné zisťovanie.

Výber rokov 2006 a 2021 nám umožňuje zachytiť generáciu X a generáciu Y takmer v identickom životnom štádiu. To nám na jednej strane umožňuje porovnať, ako na tom jednotlivé generácie boli v porovnaní s ostatnými obyvateľmi Slovenska v rovnakom veku, a na druhej strane minimalizuje skreslenia spôsobené rozdielnym vekom pri vstupe na pracovný trh a zmenami pracovného trhu. Konkrétne, v roku 2006 mali najmladší príslušníci generácie X 25 rokov, zatiaľ čo v roku 2021 mali najmladší mileniáli 24 rokov; analyzujeme teda generáciu X vo veku 25 – 40 rokov a generáciu Y vo veku 24 – 39 rokov. Jednoročný rozdiel vo vekoch medzi generáciami je zvolený v snahe minimalizovať možné krátkodobé skreslenia spôsobené pandémiou covidu.⁵¹

Zvyšok tejto časti je štruktúrovaný do troch tematických blokov – všeobecných charakteristík, finančnej situácie a zdravotnej situácie – aby sme komplexne zachytili, ako sa životné podmienky generácie X a generácie Y líšia v kľúčových dimenziách. V prvej časti opisujeme demografické a vzdelanostné profily oboch kohort vrátane rodových rozdielov; druhá časť sa sústreďuje na príjmy, majetok a postavenie v príjmovej distribúcii; napokon tretia sekcia skúma samohodnotený zdravotný stav, prístup k zdravotnej starostlivosti a súvisiace nerovnosti.

⁴⁹ Metodologické limity a dátové obmedzenia sú nasledovné: Analýza sa opiera len o ukazovatele, ktoré EU-SILC meral v rokoch 2006 a 2021 identicky. Zmeny definícií (napr. limit neočakávaného výdavku 10 000 Sk ≈ 276 € vs. 370 €) a selekcia vzorky (migranti, kolektívne zariadenia, vylúčené lokality) môžu spôsobovať skreslenia. Aj keď pracujeme s váženými odhadmi, intervaly spoľahlivosti pri podielových ukazovateľoch sú často užšie než zaokrúhľovacia chyba, preto ich z prehľadnosti neuvádzame; čitateľ by však mal mať tieto implicitné odchýlky na pamäti pri interpretácii aj drobných rozdielov medzi kohortami. Tieto obmedzenia neanulujú zistené trendy, ale vyžadujú opatrnosť pri kvantitatívnom vyhodnocovaní presnej veľkosti efektov a pri prípadnom porovnávaní s inými krajinami, kde sa môžu metodické odchýlky líšiť ešte viac.

⁵⁰ Pozri napr. EU SILC 2021 – Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia, Štatistický úrad SR, 2022.

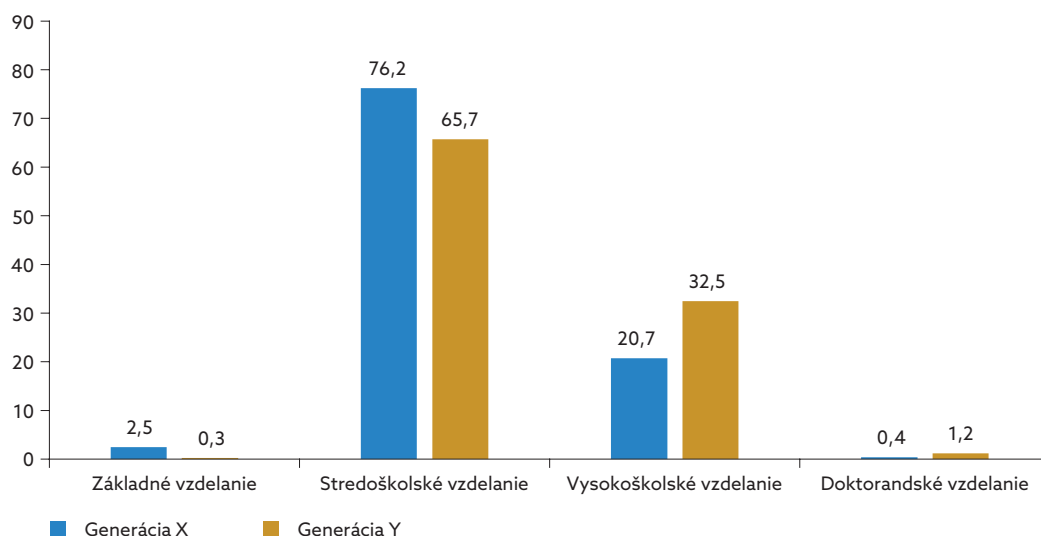
⁵¹ Zvolený dizajn nadväzuje na analýzu think-thanku IDEA CERGE-EI 6/2023: Peňázová, E. a Šoltés, M. (2023). „Generácia X a Y očima dat: když byli rodiče mladí jako my“, ktorá rovnakým spôsobom porovnávala české kohorty. To nám umožňuje priamo kontrastovať výsledky medzi Slovenskom a Českom. Toto porovnanie je však nad rámec tejto kapitoly Štrukturálnych výziev.

5.3 Dve tváre jednej krajiny: generácie X a Y v zrkadle každodennosti

Vysokoškolské vzdelanie sa medzi mileniálmi výrazne rozšírilo (graf 53), no rodový rozdiel v prospech žien sa v generácii Y zdvojnásobil na 15 percentuálnych bodov, čím vzniká nová asymetria na trhu práce (graf 54 a graf 55). Kým v generácii X malo ukončené VŠ štúdium 24 % žien a 17 % mužov, v generácii Y dosiahli tieto podiely 40 % a 25 %. Takito prudký medzigeneračný nárast pomeru žien a mužov medzi absolventmi terciárneho vzdelávania otvára ďalšie otázky na skúmanie. Predovšetkým v identifikácii faktorov, ktoré napomáhajú vyšším aspiráciám u žien, resp. nízkym aspiráciám u mužov, prípadne čo ovplyvňuje podmienky a bariéry pre vysokoškolské vzdelanie u žien a čo u mužov. Pozorovaný vývoj je aj výzvou pre adaptovanie sa verejných politík a sociálnych noriem na tento stav. Predovšetkým ak chceme zabezpečiť rastúcu produktivitu práce a maximalizovať inovačný potenciál krajiny, je potrebné adekvátne zapájať do pracovného trhu ľudí s vyšším ľudským kapitálom. Obmedzená dostupnosť predškolskej výchovy, čiastočných úväzkov a pod. preto predstavuje významné bariéry v naplnení ekonomického a inovačného potenciálu krajiny najmä pri generácii Y. Nárast pomeru žien voči mužom s vysokoškolským vzdelaním ovplyvňuje aj vzdelanostnú homogamiu⁵², ktorá má vplyv na príjmové nerovnosti medzi domácnosťami⁵³. Zároveň môže zvýšiť výskyt osamelosti, čo môže mať za následok ďalšie negatívne externality, ako sú napríklad vyššie výdavky na verejné zdravotníctvo⁵⁴ a pokles produktivity⁵⁵.

Graf 53

Vzdelanostná štruktúra generácií X a Y na Slovensku (%)

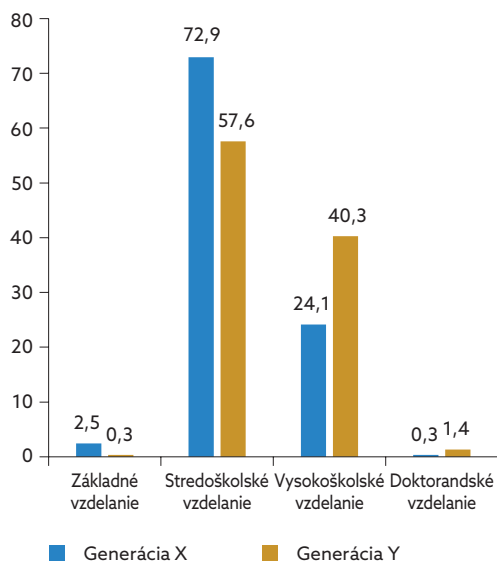
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

⁵² Vzdelanostná homogamia je jav, pri ktorom ľudia pri výbere partnera (v manželstve či dlhodobom spolužití) systematicky preferujú osoby s rovnakým, prípadne veľmi podobným stupňom dosiahnutého formálneho vzdelania. Greenwood, J., Guner, N., Kocharkov, G., & Santos, C. (2014). Marry your like: Assortative mating and income inequality. *American Economic Review*, 104(5), 348-353.

⁵⁴ Shaw, J. G., Farid, M., Noel-Miller, C., Joseph, N., Houser, A., Asch, S. M., Bhattacharya, J., & Flowers, L. (2017). Social Isolation and Medicare Spending: Among Older Adults, Objective Social Isolation Increases Expenditures while Loneliness Does Not. *Journal of aging and health*, 29(7), 1119-1143.

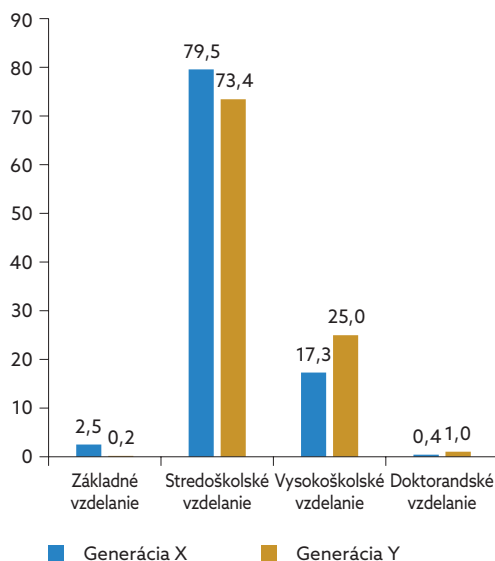
⁵⁵ Bryan, B. T., Andrews, G., Thompson, K. N., Qualter, P., Matthews, T., & Arseneault, L. (2023). Loneliness in the workplace: a mixed-method systematic review and meta-analysis. *Occupational Medicine*, 73(9), 557-567.

Graf 54
Vzdelanostná štruktúra žien v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

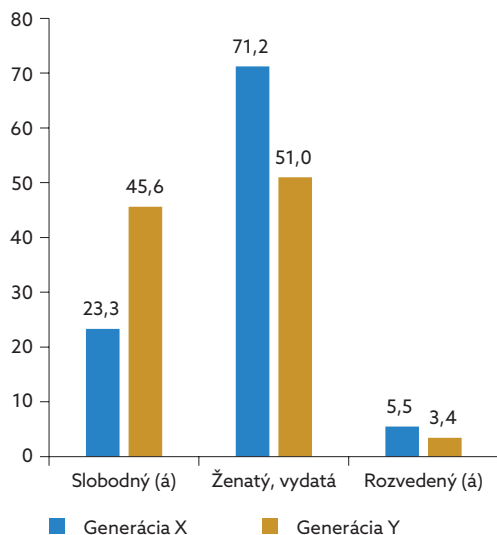
Graf 55
Vzdelanostná štruktúra mužov v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

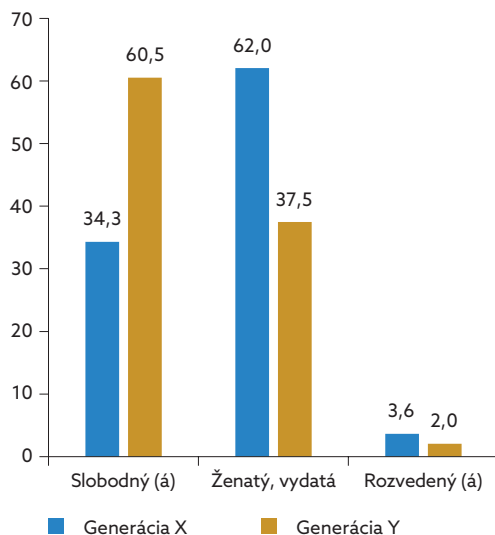
Rodinný stav sa počas jednej generácie radikálne posunul: do štyridsiatky je v generácii Y slobodných dvakrát viac mužov aj žien než bolo v generácii X (graf 56 a graf 57). Manželstvo pred štyridsiatkou deklaruje len 37,5 % mužov a 51 % žien z generácie Y, zatiaľ čo pri generácii X to bolo 54 % a 73 %.

Graf 56
Rodinný stav žien v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 57
Rodinný stav mužov v generáciách X a Y (%)

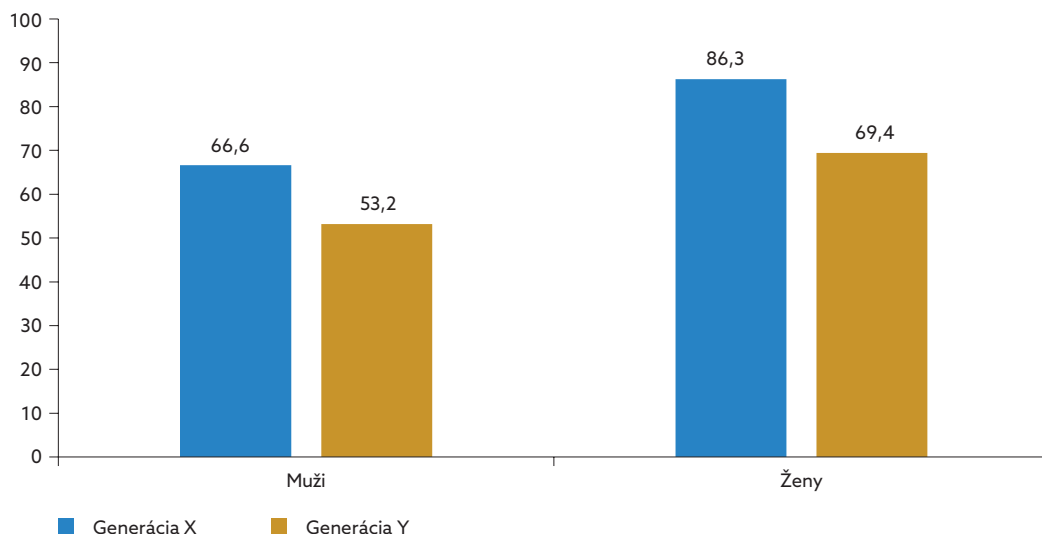

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Rodičovstvo sa medzi kohortami citeľne odlišuje: počet členov generácie Y žijúcich s vyživovaným dieťaťom klesol oproti generácii X, pričom ženy aj naďalej nesú väčšinu rodičovských povinností (graf 58). Nižšia miera rodičovstva môže z dlhodobého hľadiska zvyšovať tlak na dôchodkový systém a regionálne rozdiely v ponuke pracovnej sily, najmä ak sa obmedzí mobilita žien starajúcich sa o deti.

Graf 58

Miera rodičovstva v generáciách X a Y na Slovensku

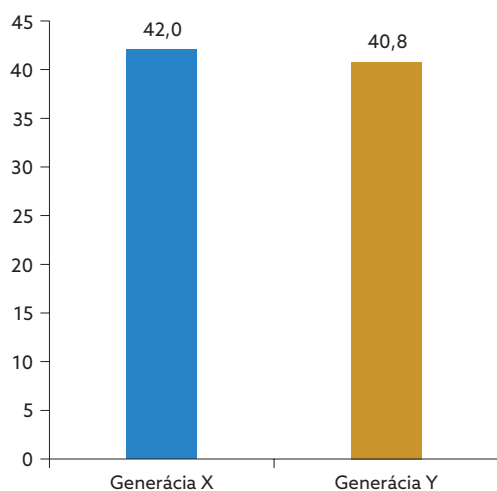

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Priemerný počet týždenných hodín v hlavnom zamestnaní klesol, takže generácia Y pracuje kratšie ako jej rodičia, hoci veľmi malá skupina s vedľajším úväzkom odpracuje v súčte viac (graf 59 a graf 60). V očiach generácie X to môže pôsobiť ako nižšia pracovná morálka mileniálov, no dáta ukazujú skôr rast flexibility a príklon k portfóliovým kariéram. Vnímané leňošenie tak môže byť skreslením, ktoré pramení z nerefektovania nových foriem práce.

Graf 59

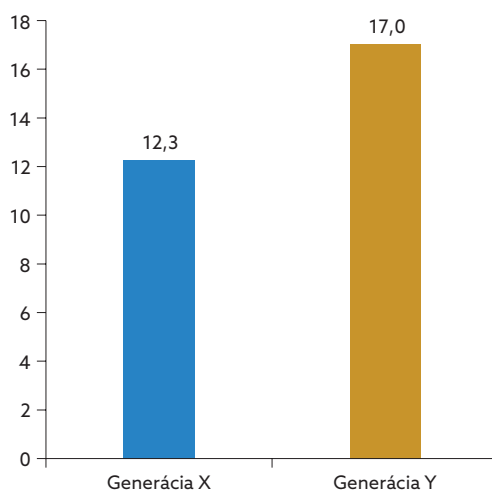
Priemerný počet hodín odpracovaných v hlavnom zamestnaní generácií X a Y (hodiny)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 60

Priemerný počet hodín odpracovaných vo vedľajšom zamestnaní, pre tých čo majú vedľajšie zamestnanie v generáciách X a Y (hodiny)

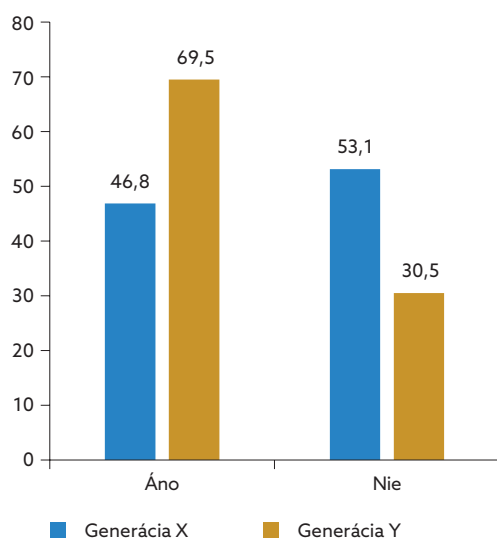
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

5.4 Peniaze a možnosti: finančný portrét generácií X a Y

Generácia Y si môže dovoliť vyšší štandard života oveľa častejšie než ich rodičia – podiel mladých, ktorí nemajú problém zaplatiť aspoň týždňovú dovolenku a mäso do jedálneho lístka každé dva dni, narástol približne o tretinu (graf 61 a graf 62). Tento skok v bežnej spotrebe odzrkadľuje vyššie reálne príjmy, no zároveň znižuje hranicu toho, čo spoločnosť považuje za primeraný štandard, čím sa relatívna deprivácia presúva do iných oblastí spotreby.

Graf 61

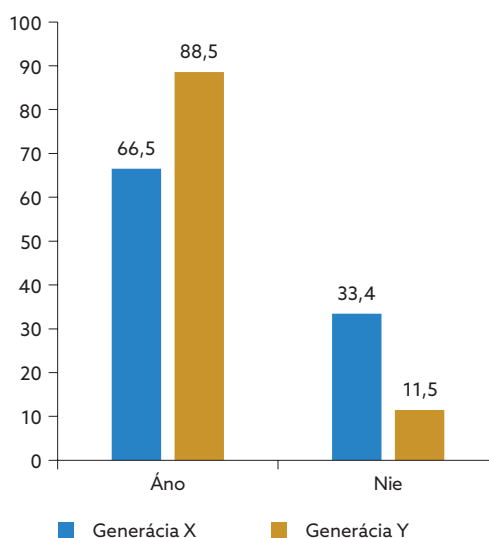
Schopnosť dovoliť si zaplatiť raz ročne týždňovú dovolenku mimo domova v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 62

Schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou každý druhý deň v generáciách X a Y (%)

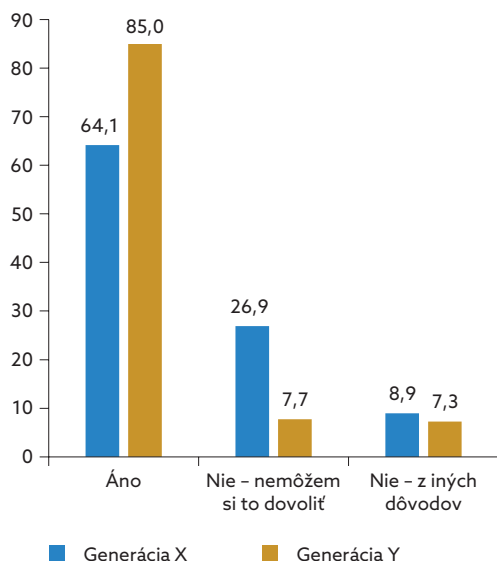

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Aj pri veľkých položkách domáceho rozpočtu vidieť výrazný posun: významne viac príslušníkov generácie Y deklaruje, že si môžu bez problémov zaobstarať auto či osobný počítač (graf 63 a graf 64). Rast dostupnosti tovarov dlhodobej spotreby signalizuje technologické zlacnenie i kreditnú expanziu, čo opätovne posúva vnímanie toho, čo sa považuje za primeraný životný štandard.

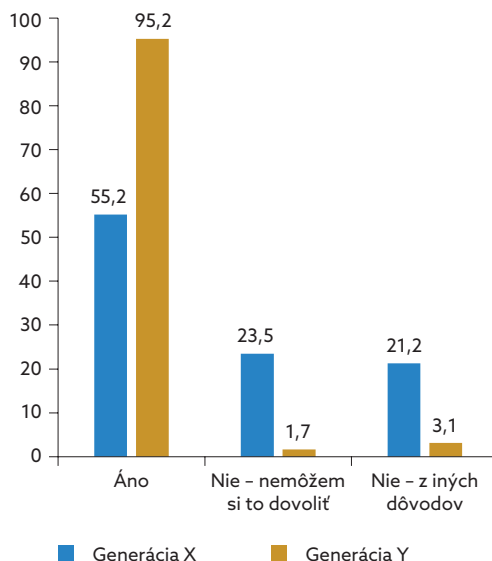
Materiálne obmedzenia domácností síce ustúpili, ale zlepšenie nie je rovnomerné: podiel ľudí žijúcich s finančnými ťažkosťami klesol zo 79 % na 64 %, kým schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vzrástla na tri štvrtiny (graf 65 a graf 66). Súčasne však pozorujeme, že zväčšujúce možnosti zakúpenia si tovarov dlhodobej spotreby ako auto a počítač nešli na úkor finančnej stability domácností.

Graf 63
Vlastníctvo auta v generáciách X a Y (%)

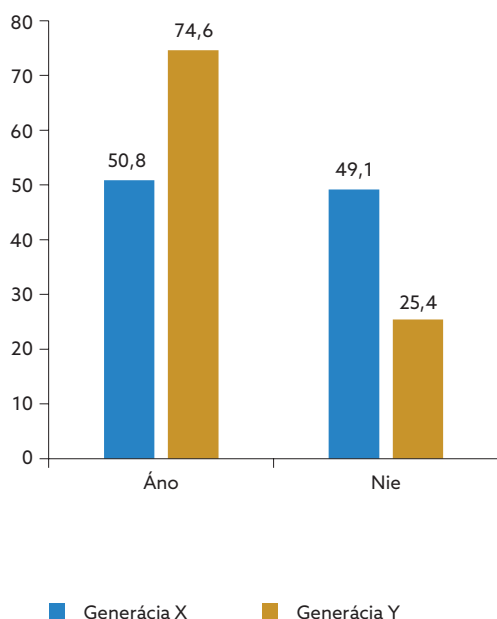
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 64
Vlastnenie počítača v generáciách X a Y (%)

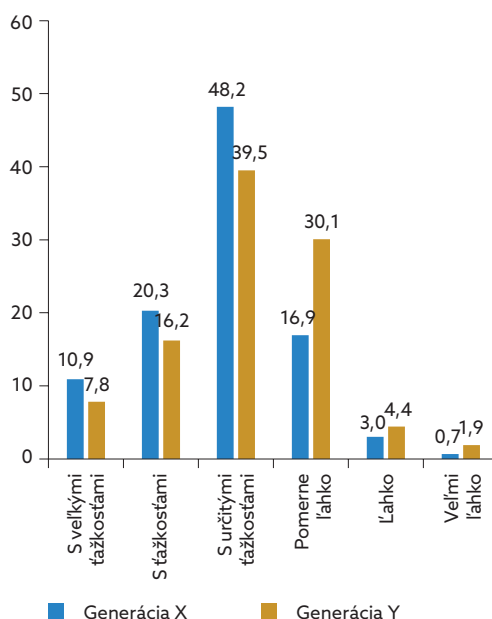
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 65
Schopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 66
Schopnosť vystačiť s peniazmi v generáciách X a Y (%)

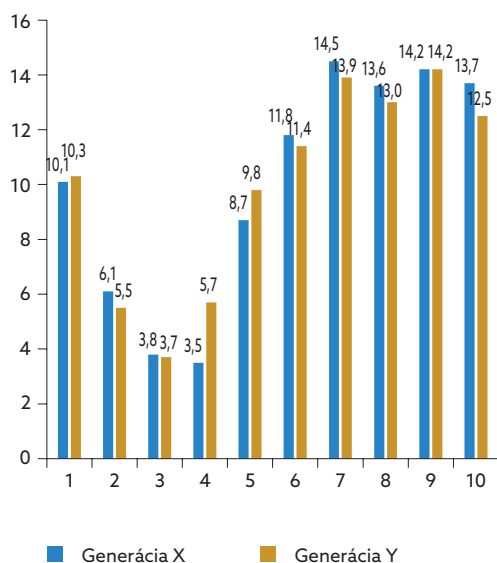
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Je zrejmé, že generácia Y má vyššie reálne príjmy ako generácia X, ale jej relatívna pozícia v príjmovej distribúcii sa mierne zhoršila (graf 67). Konkrétne, ak si najprv populáciu podľa príjmu rozdelíme na desať rovnako početných skupín a následne sa pozrieme ako sú v týchto skupinách reprezentované jednotlivé generácie, dostaneme informáciu o vývoji relatívnej príjmovej situácie jednotlivých generácií v porovnaní s populáciou v danom čase, keď mala každá z týchto generácií 25 až 40 rokov. Inak povedané, ak by bolo rozloženie príjmov v generácii X a Y rovnaké ako v celej populácii, podiel osôb danej generácie by v každom decile bol 10 %. Vidíme však, že obe generácie sú vo väčšej miere zastúpené vo vyšších príjmových decilochoch. Generácia X je ale o niečo málo

viac zastúpená vo vyšších príjmových deciloch ako generácia Y. Nadmediánový príjem v generácii X malo 67,8 % v porovnaní so 65,1 % v generácii Y. Súčasne môžeme sledovať najvýraznejší rozdiel v náraste zastúpenosti generácie Y v podmediánových deciloch – t. j. vo štvrtom a piatom decile. Vnímanie takéhoto poklesu medzigeneračnej mobility môže meniť aspirácie ľudí v danej generácii a následne ich kľúčové ekonomické rozhodnutia⁵⁶. Bude preto dôležité, či sa generácii Z ďalej zhorší relatívna pozícia v príjmovej distribúcii. Zaujímavým pozorovaním je takmer totožné zastúpenie ľudí v najnižšom príjmovom decile a to je takmer totožné ako v celkovej populácii. Môže to upozorňovať na imobilitu najnižšieho príjmového decilu, ktorý sa mohli ocitnúť v pasci chudoby.

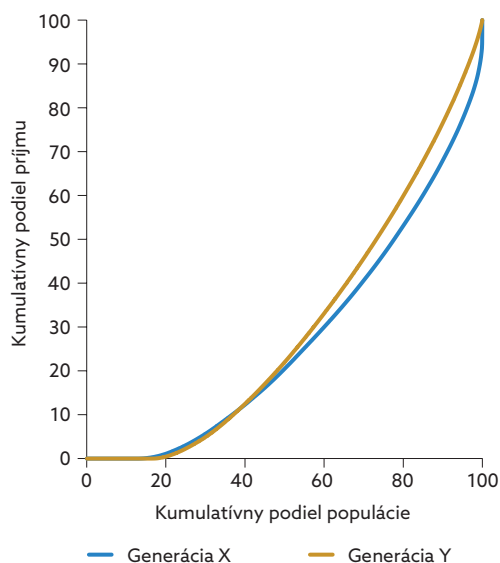
Pri generácii Y sa znížila príjmová nerovnosť. Ak ju meriame Gini koeficientom, znížila sa z 0,373 pre generáciu X na 0,280 pre generáciu Y. Obdobne môžeme toto zníženie nerovnosti vizualizovať pomocou Lorenzových kriviek⁵⁷ (graf 68). Na tomto grafe zlatá krivka reprezentuje generáciu X a modrá krivka generáciu Y. Keďže modrá krivka leží o niečo bližšie k 45-stupňovej diagonále ako zlatá, rozdelenie príjmov je v prípade generácie Y rovnomernejšie, čiže miera príjmovej nerovnosti je o niečo nižšia než v generácii X. Toto zníženie nerovnosti je však dôsledkom vyššie spomenutého zhoršenia relatívneho postavenia generácie Y v príjmovej distribúcii a posunu príjmov bližšie k mediánu.

Graf 67
Príjmové rozdelenie v deciloch pre generácie X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 68
Príjmová nerovnosť meraná Lorenzovými krivkami hrubého príjmu pre generácie X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

⁵⁶ Zhrnutie ekonomickej literatúry o aspiráciách pozri v publikácii La Ferrara, E. (2019). Presidential address: Aspirations, social norms, and development. *Journal of the European Economic Association*, 17(6), 1687-1722.

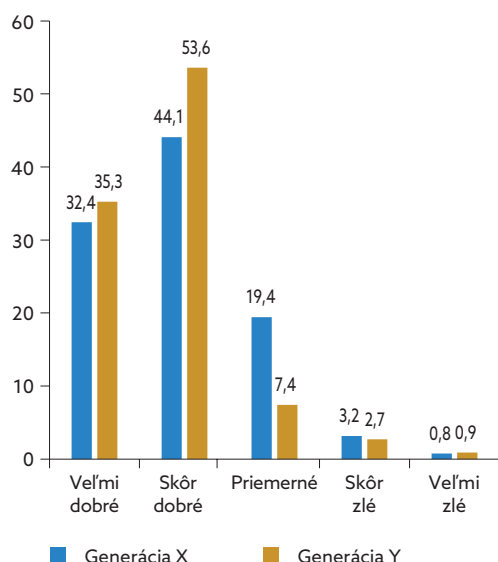
⁵⁷ Lorenzova krivka zobrazuje kumulatívny podiel celkového príjmu (os y), ktorý pripadá najchudobnejším x % populácie (os x). Pri dokonalom rozdelení (každý má rovnaký príjem) by krivka splývala s 45° čiarou. Čím ďalej je krivka od 45° čiary, tým väčšia nerovnosť.

5.5 Zdravie ako ukazovateľ socioekonomický rozdielov: kohortné porovnanie generácií X a Y

Podiel jednotlivcov, ktorí subjektívne hodnotia svoj zdravotný stav ako dobrý alebo veľmi dobrý, vzrástol v generácii Y na 88,9 %, kým v generácii X dosahoval 76,5 %, čím sa potvrdzuje zlepšovanie samohodnotenej zdravotnej pohody mladších kohort (graf 69). Tento posun možno priradiť komplexnej interakcii vyššieho vzdelania, ako aj dostupnosti preventívnych programov a informačných technológií, ktoré znižujú transakčné náklady na zdravé správanie. Pri chronických chorobách nepozorujeme na agregátnej úrovni takmer žiadne medzigeneračné zmeny.

Graf 69

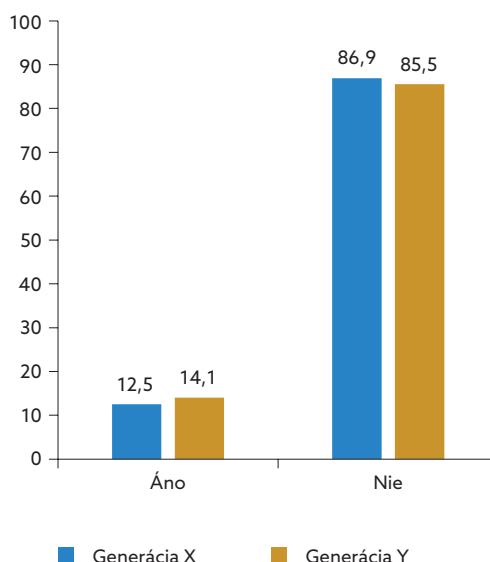
Všeobecné zdravie v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 70

Chronické (trvalé choroby) v generáciách X a Y (%)

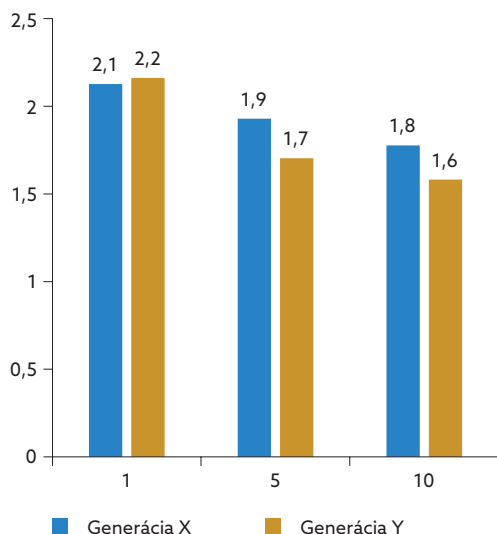
Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Pri detailnejšom pohľade na subjektívne hodnotenie zdravia podľa príjmových decilov možno pozorovať nárast závislosti lepšieho zdravia od príjmu. Pričom pri najnižšom decile sa vnímané zdravie dokonca mierne zhoršilo (graf 71). Táto strmšia socioekonomická diferenciácia naznačuje, že prírastky zdravotného kapitálu sa koncentrujú v horných príjmových segmentoch, čo zvyšuje riziko prehlbujúcej sa zdravotnej nerovnosti s ekonomickými dôsledkami na produktivitu pracovnej sily.

Prevalencia chronických ochorení sa na agregovanej úrovni naprieč generáciami významnejšie nezmenila, no najchudobnejší príjmový decil generácie Y zaznamenal disproporčný nárast deklarovaných diagnóz (graf 72). Koncentrácia chronických morbidít v ekonomicky zraniteľných skupinách predstavuje významnú výzvu pre aktiváciu týchto občanov či dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre túto skupinu a súčasne upozorňuje na potenciálne zvýšené budúce výdavky verejného zdravotníctva

Graf 71

Všeobecné zdravie podľa príjmových decilov v generáciách X a Y (priemerné hodnotenie)

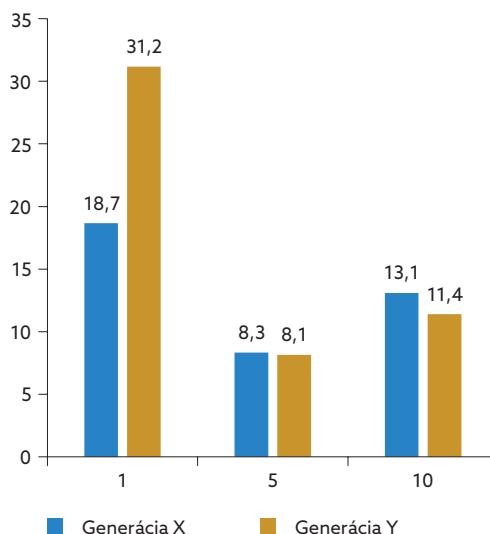

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Poznámka: Hodnotenie zdravia je zobrazené na škále 1 až 5, kde 1 je veľmi dobré zdravie a 5 veľmi zlé. Z tohto dôvodu nižšie hodnoty korešpondujú so zlepšujúcim sa zdravotným stavom.

Graf 72

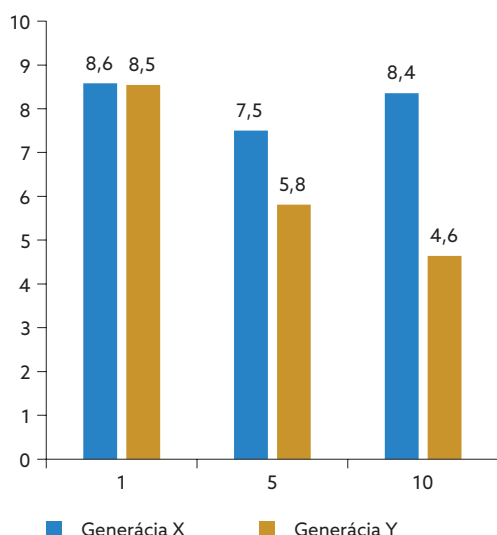
Chronické (trvalé) choroby podľa príjmových decilov v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 73

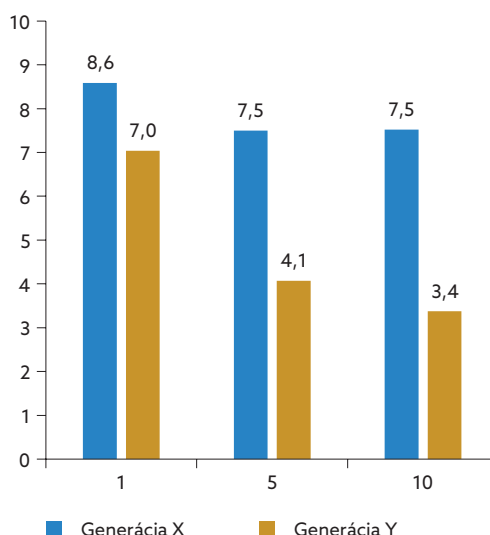
Nenaplnená potreba medicínskeho vyšetrenia/liečby počas posledných 12 mesiacov podľa príjmových decilov v generáciách X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Graf 74

Nenaplnená potreba zubného ošetrovania podľa príjmových decilov pre generácie X a Y (%)

Zdroj: EU-SILC, výpočty NBS

Kým pred dvadsiatimi rokmi nenaplnená potreba medicínskeho ošetrovania nezávisela od príjmu domácnosti, dnes sú rozdiely takmer dvojnásobné. Nízkopríjmové domácnosti pociťujú takmer dvakrát častejšie absenciu zdravotného vyšetrenia/liečby ako najbohatšie skupiny (graf 73). Vznikajúci časovo-cenový mechanizmus rozdeľuje prístup k starostlivosti podľa príjmu: tí, ktorí si môžu dovoliť súkromné služby, skracujú čakacie lehoty, kým nízkopríjmové skupiny kumulujú odloženú morbiditu, čím vzniká nový typ zdravotnej exklúzie, ktorý bežné indikátory finančnej do-

stupnosti nezachytia. Ešte výraznejšie naviazanie na príjem vidíme pri nenaplnenej potrebe zubného ošetrovania (graf 74). To môže ďalej znižovať možnú príjmovú mobilitu nízkopríjmových osôb v dôsledku zhoršenia ich šancí na pracovnom trhu a vďaka ľahšej identifikácii socioekonomických skupín, čím sa zvýšia bariéry, ktoré je nevyhnutné prekonať⁵⁸.

⁵⁸ Pozri napr. Celeste, R. K., Darin-Mattsson, A., Lennartsson, C., Listl, S., Peres, M. A., & Fritzell, J. (2022). Social mobility and tooth loss: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Dental Research*, 101(2), 143-150. Moeller, J., Starkel, R., Quiñonez, C., & Vujcic, M. (2017). Income inequality in the United States and its potential effect on oral health. *The Journal of the American Dental Association*, 148(6), 361-368.

6 Tabuľková príloha

6.1 Ekonomická výkonnosť

Tabuľka 5

Faktory ekonomického rastu

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
HDP na odpracovanú hodinu	SK	26,5	29,6	29,1	32,7	35,3	35,8	39,1	41,3
<i>jednotky PKS, Eurostat, vlastné výpočty</i>	priemer krajín EÚ	31,5	35,8	38,8	40,6	42,7	45,1	47,1	48,9
Celková produktivita faktorov	SK	6,4	2,7	1,4	3,5	5,5	-2,1	0,7	0,6
<i>ročný rast, Ameco</i>	priemer krajín EÚ	2,0	2,4	0,7	-0,7	3,5	0,7	-0,8	0,3
Zásoba kapitálu na zamestnaného	SK	2,8	1,8	0,9	1,9	1,0	-1,1	2,1	4,4
<i>ročný rast, DG ECFIN Ameco</i>	priemer krajín EÚ	3,5	0,4	1,3	3,8	-0,1	-0,6	0,9	0,9
Tvorba fixného kapitálu	SK	8,2	20,6	5,0	-9,6	5,1	4,3	4,0	1,8
<i>ročný rast, Eurostat</i>	priemer krajín EÚ	-3,7	8,1	9,1	-2,6	5,4	3,2	2,8	-1,9
Exportná výkonnosť	SK		91	92	84	91	99	91	85
<i>podiel exportu na HDP v %, Eurostat</i>	priemer krajín EÚ		66	70	67	71	78	73	71
Prílev priamych zahraničných investícií	SK	1,9	0,1	2,4	-2,2	1,5	3,0	0,1	1,3
<i>podiel na HDP v %, OECD</i>	priemer krajín OECD	4,2	18,2	4,3	1,6	2,8	-7,9	1,7	4,2
Zahraničná pridaná hodnota obsiahnutá v domácom exporte	SK	41	46	47	48				
<i>%, OECD</i>	priemer krajín OECD	26	26	27	27				
Domáca pridaná hodnota exportovaná cez GVC	SK	59	54	53	52				
<i>%, OECD</i>	priemer krajín OECD	74	74	73	73				
Reexport medziproduktov	SK	68	73	71	71				
<i>%, OECD</i>	priemer krajín OECD	43	45	46	45				
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
HDP na odpracovanú hodinu		-0,41	-0,43	-0,68	-0,50	-0,43	-0,52	-0,47	-0,44
Celková produktivita faktorov		2,13	0,09	0,34	1,31	0,65	-1,16	0,73	0,18
Zásoba kapitálu na zamestnaného		-0,29	0,80	-0,13	-0,68	0,34	-0,23	0,44	1,42
Tvorba fixného kapitálu		1,34	0,80	-0,22	-1,13	-0,03	0,20	0,16	0,58
Exportná výkonnosť			0,69	0,60	0,45	0,51	0,52	0,47	0,35
Prílev priamych zahraničných investícií		-0,21	-0,22	-0,16	-0,68	-0,25	0,17	-0,36	-0,16
Zahraničná pridaná hodnota obsiahnutá v domácom exporte		-1,39	-1,68	-1,65	-1,73				
Domáca pridaná hodnota exportovaná cez GVC		-1,39	-1,68	-1,65	-1,73				
Reexport medziproduktov		-1,55	-1,64	-1,51	-1,51				

Tabuľka 6

Kvalita inštitúcií, inovačná kapacita a technológie

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sloboda prejavu, združovania, médií	SK	0,91	0,97	0,86	0,88	0,90	0,89	0,91	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	1,10	1,10	1,04	1,06	1,07	1,09	1,12	
Politická stabilita	SK	1,05	0,87	0,67	0,63	0,62	0,45	0,57	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	0,76	0,68	0,70	0,69	0,71	0,63	0,63	
Kvalita verejných služieb	SK	0,78	0,74	0,55	0,50	0,49	0,38	0,23	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	1,11	1,07	1,02	0,98	0,98	0,98	0,95	
Vymožiteľnosť práva	SK	0,56	0,47	0,50	0,66	0,68	0,62	0,60	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	1,12	1,09	1,05	1,03	1,04	1,03	1,05	
Kontrola korupcie	SK	0,25	0,11	0,19	0,42	0,21	0,21	0,29	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	0,98	0,94	0,92	0,96	0,95	0,95	0,93	
Kvalita regulácie biznis prostredia	SK	1,00	0,77	1,00	0,77	0,87	0,85	0,60	
skóre (od -2,5 do +2,5), Svetová banka	priemer krajín EÚ	1,20	1,14	1,18	1,11	1,11	1,07	1,08	
Výdavky na vedu a výskum v biznis sektore	SK			33	31	31	34	35	39
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			72	74	77	80	80	80
Výdavky na vedu a výskum verejného sektora	SK			46	43	41	49	46	49
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			73	76	78	83	81	80
Inovátorské firmy	SK			38	43	43	54	54	53
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			97	122	122	124	124	115
Atraktivita vedeckého prostredia	SK			40	45	48	52	54	58
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			106	109	115	121	122	123
Export vedomostne náročných služieb	SK			42	43	41	54	55	47
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			69	70	71	83	82	76
Export technologicky náročnejších produktov	SK			112	114	118	111	107	116
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			76	78	80	76	72	77
Intelektuálne aktíva (patenty a pod.)	SK			46	50	45	44	48	47
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			86	85	83	82	84	82
Spolupráca vo vedeckom prostredí	SK			66	67	71	77	66	75
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			140	156	161	173	174	169
Vedecké publikácie medzi 10 % najviac citovanými	SK			22	27	27	31	34	37
normovaný index (EÚ2016=100), EIS	priemer krajín EÚ			82	80	81	83	84	85
Podiel širokopásmového pripojenie nad 100 Mbps	SK						32	37	45
% celkového širokopásmového pripojenia, EK	priemer krajín EÚ						52	58	65
Podiel širokopásmového pripojenie nad 1 Gbps	SK						1,2	1,0	1,8
% celkového širokopásmového pripojenia, EK	priemer krajín EÚ						5,1	7,9	10,6
Pokrytie 5G	SK					0	14	55	79
% domácností, EK	priemer krajín EÚ					13	46	74	86

Tabuľka 6

Kvalita inštitúcií, inovačná kapacita a technológie (pokračovanie)

Skóre	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sloboda prejavu, združovania, médií	-0,59	-0,39	-0,50	-0,51	-0,45	-0,54	-0,53	
Politická stabilita	0,70	0,48	-0,12	-0,20	-0,39	-0,82	-0,27	
Kvalita verejných služieb	-0,54	-0,61	-0,84	-0,81	-0,85	-1,06	-1,25	
Vymožiteľnosť práva	-0,91	-0,95	-0,93	-0,64	-0,62	-0,71	-0,78	
Kontrola korupcie	-0,89	-1,05	-0,94	-0,70	-0,95	-0,95	-0,86	
Kvalita regulácie biznis prostredia	-0,51	-0,75	-0,42	-0,69	-0,47	-0,44	-0,93	
Výdavky na vedu a výskum v biznis sektore			-0,78	-0,86	-0,90	-0,93	-0,90	-0,82
Výdavky na vedu a výskum verejného sektora			-0,67	-0,80	-0,90	-0,81	-0,86	-0,73
Inovátorské firmy			-1,21	-1,39	-1,39	-1,31	-1,31	-1,17
Atraktivita vedeckého prostredia			-1,10	-1,09	-1,14	-1,12	-1,15	-1,12
Export vedomostne náročných služieb			-0,83	-0,81	-0,89	-0,92	-0,91	-0,95
Export technologicky náročnejších produktov			1,55	1,59	1,65	1,54	1,43	1,60
Intelektuálne aktíva (patenty a pod.)			-1,19	-1,07	-1,17	-1,25	-1,19	-1,29
Spolupráca vo vedeckom prostredí			-1,07	-1,19	-1,21	-1,25	-1,41	-1,25
Vedecké publikácie medzi 10 % najviac citovanými			-1,33	-1,26	-1,39	-1,26	-1,40	-1,42
Podiel širokopásmového pripojenie nad 100 Mbps						-0,88	-1,07	-1,05
Podiel širokopásmového pripojenie nad 1 Gbps						-0,45	-0,63	-0,69
Pokrytie 5G					-0,56	-1,00	-0,77	-0,41

Tabuľka 7

Charakteristiky trhu práce

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Miera zamestnanosti	SK	60,4	64,5	70,4	69,5	69,4	71,3	72,0	72,4
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	62,7	65,0	69,7	68,7	69,9	71,6	71,9	72,3
Miera participácie	SK	70,5	72,9	74,7	74,5	74,6	76,1	76,5	76,6
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	70,1	72,2	74,4	74,0	74,9	76,0	76,4	76,8
Odpracované hodiny na zamestnanca	SK	1 805	1 754	1 692	1 572	1 581	1 610	1 621	1 624
počet hodín/rok, OECD	priemer krajín OECD	1 740	1 717	1 696	1 605	1 662	1 673	1 669	1 650
Miera zamestnanosti širšej vek. skupiny 15 – 74	SK	53,8	56,5	60,6	59,5	60,8	62,2	62,6	63,1
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	56,7	57,9	61,6	60,7	61,3	62,8	63,2	63,5
Miera zamestnanosti starších, 55 – 64 r.	SK	41,5	48,3	58,8	60,2	60,6	64,1	66,6	66,0
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	44,5	50,3	58,3	58,9	60,5	62,7	64,1	65,5
Miera zamestnanosti žien, 15 – 39 r.	SK	46,8	48,4	51,2	49,7	56,7	57,7	57,7	57,6
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	56,1	57,1	60,2	58,5	60,0	62,0	62,1	62,1
Čiastočné úväzky	SK	2,6	4,1	3,2	3,2	3,1	3,1	3,3	3,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	13,2	13,9	13,3	13,2	13,2	13,0	13,0	13,0

Tabuľka 7

Charakteristiky trhu práce (pokračovanie)

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Miera zamestnanosti mladých, 15 – 24 r.	SK	20,8	23,4	25,0	22,8	20,8	21,3	21,7	21,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	31,3	31,4	34,2	31,5	32,5	34,5	34,8	34,5
Mladí, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú (veková skupina 15 – 24 rokov)	SK	14,1	13,7	10,3	10,7	11,0	9,6	8,9	8,7
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	12,2	11,8	9,4	10,2	9,9	9,1	8,9	8,8
Miera zamestnanosti obyvateľstva so vzdelaním nedosahujúcim vyššiu strednú úroveň	SK	28,6	33,2	36,1	34,0	26,9	31,3	33,5	33,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	50,3	50,4	54,7	53,8	54,0	55,7	56,7	56,5
Dlhodobá nezamestnanosť	SK	10,6	8,8	3,8	3,7	3,9	4,0	3,8	3,4
miera v %, Eurostat	priemer krajín EÚ	4,4	4,9	2,4	2,3	2,5	2,2	2,0	1,9
Miera participácie 65+	SK	1,6	2,6	4,6	4,5	4,4	4,9	5,4	6,1
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	5,6	5,8	6,8	6,9	7,2	7,7	8,1	8,4
Podniky ponúkajúce IKT kurzy zamestnacom	SK			17,5	18,1	16,2	16,2	15,4	15,4
% podnikov, EK	priemer krajín EÚ			21,4	22,8	21,0	21,0	22,5	22,5
Vzdelávanie dospelých	SK	3,1	3,1	3,6	2,8	4,8	12,8	10,5	12,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	9,4	10,6	11,7	10,0	12,6	13,7	14,5	15,6
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Miera zamestnanosti		-0,38	-0,07	0,12	0,13	-0,09	-0,05	0,01	0,02
Miera participácie		0,07	0,14	0,07	0,11	-0,06	0,03	0,02	-0,04
Odpracované hodiny na zamestnanca		0,26	0,16	-0,02	-0,16	-0,38	-0,28	-0,21	-0,13
Miera zamestnanosti širšej vek. skupiny 15 – 74		-0,56	-0,26	-0,19	-0,24	-0,09	-0,10	-0,11	-0,08
Miera zamestnanosti starších, 55 – 64 r.		-0,32	-0,19	0,04	0,13	0,01	0,16	0,27	0,06
Miera zamestnanosti žien, 15 – 39 r.		-1,26	-1,15	-1,15	-1,07	-0,38	-0,48	-0,49	-0,51
Čiastočné úväzky		-1,26	-1,12	-1,13	-1,10	-1,09	-1,07	-1,03	-0,97
Miera zamestnanosti mladých, 15 – 24 r.		-0,82	-0,61	-0,70	-0,67	-0,88	-0,94	-0,92	-0,90
Mladí, ktorí nepracujú ani sa nevzdelávajú (veková skupina 15 – 24 rokov)		-0,43	-0,43	-0,27	-0,16	-0,31	-0,17	0,02	0,05
Miera zamestnanosti obyvateľstva so vzdelaním nedosahujúcim vyššiu strednú úroveň		-2,12	-2,22	-2,38	-2,50	-3,00	-2,70	-2,54	-2,49
Dlhodobá nezamestnanosť		-2,34	-1,09	-0,65	-0,70	-0,76	-1,16	-1,39	-1,37
Miera participácie 65+		-1,10	-1,09	-0,67	-0,71	-0,77	-0,72	-0,65	-0,53
Podniky ponúkajúce IKT kurzy zamestnacom				-0,47	-0,57	-0,63	-0,63	-0,90	-0,90
Vzdelávanie dospelých		-0,83	-0,92	-0,96	-1,00	-0,94	-0,11	-0,47	-0,33

Tabuľka 8
Kvalita ľudského kapitálu

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dĺžka vzdelávania	SK	12,3	12,6	12,9	13,0	13,1	13,1	13,1	
roky, UNDP	priemer krajín EÚ	11,6	11,9	12,2	12,3	12,4	12,4	12,4	
Predčasné ukončenie vzdelávania	SK	4,7	6,9	8,3	7,6	7,8	7,4	6,4	7,5
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	12,0	9,7	8,9	8,7	8,2	8,1	8,2	8,2
Účasť na vzdelávaní v ranom detstve	SK		72,2	77,8	78,1	77,4	78,6	80,8	
%, Eurostat	priemer krajín EÚ		87,6	90,4	91,4	90,6	91,3	92,5	
Populácia s minimálne vyšším stredným vzdelaním	SK	91,0	91,4	91,4	92,7	93,3	93,7	93,8	93,9
Populácia s VŠ vzdelaním	SK	17,3	21,1	25,8	26,8	27,9	29,2	28,8	29,0
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	26,2	31,0	34,4	35,5	36,7	37,3	37,6	38,8
Prekvalifikovaní na pracovnom mieste	SK	10,0	21,3	22,6	22,5	22,9	23,4	22,9	20,4
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	17,1	20,1	20,5	19,8	20,0	20,3	20,1	19,8
Miera zamestnanosti čerstvých absolventov	SK		75,2	83,9	82,8	79,5	83,9	84,5	88,3
%, Eurostat	priemer krajín EÚ		75,9	82,1	79,5	80,1	82,8	83,8	82,5
Verejné výdavky na vzdelanie a starostlivosť v ranom detstve	SK	106	148	216	207	213,5			
USD v stálych cenách (parita kúpnej sily) na hlavu, OECD	priemer krajín EÚ	245	286	322	331	333,0	247,6	149,1	
Pripojenie na internet, všetky domácnosti	SK	67,5	79,5	82,2	85,8	90,0	90,7	90,6	90,5
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	66,2	79,8	87,9	89,6	91,8	92,2	93,0	94,0
Pripojenie na internet, domácnosti s deťmi	SK	85,8	95,9	96,3	91,5	97,2	99,0	98,4	98,7
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	84,4	94,3	97,7	98,0	98,8	98,9	99,1	99,1
Využívanie internetu	SK			78,5	82,0	88,2	87,2	87,7	86,1
% jednotlivcov, Európska komisia	priemer krajín EÚ			81,3	83,9	86,0	88,0	89,0	90,4
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dĺžka vzdelávania		0,56	0,65	0,65	0,68	0,70	0,70	0,70	
Predčasné ukončenie vzdelávania		1,15	0,65	0,15	0,32	0,13	0,21	0,55	0,20
Účasť na vzdelávaní v ranom detstve			-1,69	-1,78	-2,32	-2,23	-2,13	-2,05	
Populácia s minimálne vyšším stredným vzdelaním		1,02	0,99	0,90	0,97	1,02	1,05	1,09	1,08
Populácia s VŠ vzdelaním		-1,09	-1,24	-1,02	-1,00	-0,98	-0,88	-0,96	-1,05
Prekvalifikovaní na pracovnom mieste		1,00	-0,18	-0,30	-0,39	-0,43	-0,47	-0,43	-0,10
Miera zamestnanosti čerstvých absolventov			-0,06	0,21	0,38	-0,07	0,15	0,11	1,07
Verejné výdavky na vzdelanie a starostlivosť v ranom detstve		-0,73	-0,66	-0,47	-0,52	-0,51			
Pripojenie na internet, všetky domácnosti		0,09	-0,04	-0,98	-0,79	-0,46	-0,44	-0,82	-1,20
Pripojenie na internet, domácnosti s deťmi		0,12	0,33	-0,72	-3,56	-1,67	0,06	-1,12	-0,46
Využívanie internetu				-0,34	-0,25	0,29	-0,14	-0,28	-0,90

Tabuľka 9

PISA – Program medzinárodného hodnotenia žiakov

Indikátor		2006	2009	2012	2015	2018	2022
Čitateľská gramotnosť	SK	466	477	463	453	458	447
skóre, OECD	priemer krajín OECD	485	490	492	489	485	476
Prírodovedná gramotnosť	SK	488	490	471	461	464	462
skóre, OECD	priemer krajín OECD	495	498	496	489	487	485
Matematická gramotnosť	SK	492	497	482	475	486	464
skóre, OECD	priemer krajín OECD	490	492	488	485	487	472
Skóre		2006	2009	2012	2015	2018	2019
Čitateľská gramotnosť		-0,56	-0,5	-1,01	-1,29	-1,01	-1,04
Prírodovedná gramotnosť		-0,18	-0,24	-0,75	-0,88	-0,79	-0,72
Matematická gramotnosť		0,04	0,15	-0,18	-0,28	-0,02	-0,25

6.2 Ekonomická zraniteľnosť

Tabuľka 10

Vnútorná rovnováha

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Produkčná medzera	SK	0,3	-0,5	1,6	-2,4	1,6	0,6	0,5	-0,3
	% pot. HDP, Ameco	priemer krajín EÚ	-3,0	-1,7	1,2	-5,1	-0,2	1,2	-0,2	-0,5
	Dlh súkromného sektora	SK	65	80	92	94	91	93	85	83
	% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	153	148	134	140	134	126	119	117
	Zlyhané úvery	SK	10,4	4,4	2,9	2,5	2,0	1,7	1,8	1,9
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	15,4	10,4	4,9	4,1	2,7	2,2	2,0	1,9
Doplňkové indikátory	Nový dlh súkromnému sektoru	SK	23,5	15,1	15,2	12,7	11,5	15,5	14,8	12,4
	% HDP za posledné 3 roky, Eurostat	priemer krajín EÚ	18,2	5,3	10,7	11,6	15,3	17,4	12,9	10,9
	3-ročný reálny rast cien nehnuteľností	SK	-6,1	6,5	17,8	20,6	17,9	12,4	-5,1	-7,6
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	-12,1	3,5	12,8	13,7	16,1	12,3	2,4	-1,1
	Finančná páka bankového sektora	SK	10,4	9,0	9,6	9,7	10,4	10,7	10,7	9,7
	pomer aktív k vlastnému imaniu, Eurostat	priemer krajín EÚ	15,4	12,3	11,9	12,5	13,0	13,2	12,1	11,9
	Vystavenie bankového sektora voči domácej vládnej dlhu	SK	18,6	14,2	8,9	10,1	10,3	10,2	9,7	10,0
	% HDP, ECB, vlastné výpočty	priemer krajín EÚ	15,6	15,7	12,1	14,3	12,8	11,3	10,6	10,9
	Ziskovosť bankového sektora (ROE)	SK	8,6	6,6	5,0	4,3	5,8	7,0	9,4	7,4
	%, ECB	priemer krajín EÚ	-2,4	4,4	7,3	3,3	6,9	9,5	13,0	12,4

Kategória	Skóre	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Produkčná medzera	0,87	0,65	0,42	0,94	-0,01	0,54	0,77	1,09
	Dlh súkromného sektora	1,36	0,85	0,61	0,64	0,63	0,49	0,52	0,52
	Zlyhané úvery	0,97	0,57	0,29	0,33	0,39	0,39	0,22	0,03
Doplnkové indikátory	Nový dlh súkromnému sektoru	-0,30	-0,59	-0,42	-0,09	0,24	0,11	-0,23	-0,22
	3-ročný reálny rast cien nehnuteľností	-0,40	-0,25	-0,58	-0,85	-0,20	-0,01	0,87	0,59
	Finančná páka bankového sektora	0,97	0,88	0,73	0,91	0,87	0,89	0,56	0,86
	Vystavenie bankového sektora voči domácomu vládnomu dlhu	-0,38	0,17	0,43	0,49	0,33	0,16	0,14	0,15
	Ziskovosť bankového sektora (ROE)	0,32	0,27	-0,57	0,20	-0,18	-0,54	-0,89	-1,33

Poznámka: V prípade produkčnej medzery bolo skóre vypočítané z jej absolútnej hodnoty. Ukazovatele za bankový sektor zahŕňajú aj pobočky zahraničných bánk.

Tabuľka 11

Vonkajšia rovnováha

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Reálny efektívny kurz (PPI deflovaný)	SK	2,6	-3,1	-0,2	1,0	-2,1	-1,3	-0,8	-0,7
	3-ročný rast v %, ECB	priemer krajín EÚ	-1,3	-2,1	0,8	0,8	0,1	2,2	3,9	3,2
	Nominálne jednotkové náklady práce	SK	8,1	1,9	14,8	14,0	10,1	12,1	17,3	22,8
	3-ročný rast v %, Eurostat	priemer krajín EÚ	9,4	1,8	8,4	11,4	8,3	11,7	15,7	22,4
Doplnkové indikátory	Trhové podiely vývozu	SK	-13,4	0,2	-2,1	3,4	-3,1	-7,2	-3,5	
	3-ročná zmena v %, Eurostat	priemer krajín EÚ	-7,5	7,0	4,6	6,5	4,1	0,8	3,5	
	Výmenné relácie	SK	-6,0	-3,2	-2,0	-2,1	-2,6	-5,9	-5,1	-4,4
	5-ročná zmena v %, Eurostat	priemer krajín EÚ	1,2	1,5	2,5	2,0	-0,1	-2,2	0,1	0,5
	Bilancia bežného účtu	SK	-4,8	0,9	-2,3	-1,9	-2,9	-5,0	-5,1	-4,4
	3-ročný priemer v %, Eurostat	priemer krajín EÚ	-2,5	1,7	2,0	1,7	1,4	0,4	0,4	0,8
	Čistá investičná pozícia	SK	-11	-14	-14	-15	-14	-19	-14,7	-12,3
	% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	-92	-158	-168	-169	-180	-147	-147	-159
	Čistý zahraničný dlh	SK	20	29	32	31	30	34	33,8	36,9
	% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	-95	-29	-103	-109	-124	-98	-109	-131
Kategória	Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Reálny efektívny kurz (PPI deflovaný)		-1,31	0,23	0,32	-0,08	0,70	0,63	0,86	1,36
	Nominálne jednotkové náklady práce		0,19	-0,01	-0,97	-0,41	-0,30	-0,06	-0,16	-0,03
Doplnkové indikátory	Trhové podiely vývozu		-0,60	-0,40	-1,03	-0,24	-0,66	-0,81	-0,58	
	Výmenné relácie		-1,16	-2,20	-1,71	-1,21	-0,81	-0,84	-1,50	-1,37
	Bilancia bežného účtu		-0,43	-0,28	-0,91	-0,72	-0,89	-1,15	-1,06	-0,95
	Čistá investičná pozícia		0,24	0,21	0,20	0,20	0,19	0,18	0,18	0,19
	Čistý zahraničný dlh		-0,21	-0,16	-0,26	-0,26	-0,28	-0,31	-0,31	-0,32

Poznámka: Pozitívna hodnota rastu reálneho efektívneho kurzu vyjadruje posilňovanie kurzu.

Tabuľka 12

Fiškálna udržateľnosť

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkový indikátor	Udržateľnosť verejných financií (S2)	SK	10,4	3,5	3,8	7,7	10,6	11,3	9,9	7,8
	% HDP, EK	priemer krajín EÚ	6,8	2,2	2,4	2,4	3,8	3,3	3,3	3,3
Doplnkové indikátory	Verejný dlh	SK	40,7	51,6	48,0	58,4	60,2	57,7	55,6	59,3
	% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	60,9	71,5	63,5	75,2	71,9	67,4	65,1	65,2
	Verejný dlh so splatnosťou kratšou ako jeden rok	SK	4,7	3,6	3,8	3,6	3,8	4,8	4,3	5,6
	% HDP, ECB	priemer krajín EÚ	11,7	11,2	9,5	11,6	10,5	9,9	9,5	9,8
	Verejný dlh so splatnosťou 1 – 5 rokov	SK	17,2	16,5	11,8	17,1	18,8	17,9	15,5	14,8
	% HDP, ECB	priemer krajín EÚ	23,1	23,2	20,9	24,2	22,8	21,7	21,5	21,6
	Výnosy 10-ročných vládnych dlhopisov	SK	3,9	0,9	0,3	0,0	-0,1	2,1	3,7	3,5
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	4,8	1,9	0,8	0,4	0,5	2,6	3,7	3,4
Kategória	Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkový indikátor	Udržateľnosť verejných financií (S2)		-0,87	-0,66	-0,55	-1,83	-1,88	-2,19	-2,06	-1,57
Doplnkové indikátory	Verejný dlh		0,62	0,51	0,40	0,38	0,28	0,26	0,27	0,18
	Verejný dlh so splatnosťou kratšou ako jeden rok		0,79	0,90	0,77	0,90	0,85	0,70	0,74	0,64
	Verejný dlh so splatnosťou 1 – 5 rokov		0,47	0,64	0,85	0,61	0,36	0,37	0,60	0,67
	Výnosy 10-ročných vládnych dlhopisov		0,47	0,53	0,52	0,51	0,59	0,32	0,07	-0,06

6.3 Sociálna inklúzia

Tabuľka 13

Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia podľa ekonomickej aktivity a riziko materiálnej deprivácie

Indikátor		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Riziko chudoby – populácia	SK	17,3	17,1	15,8	15,2	14,8	13,8	15,6	16,5	17,6	18,3
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	24,0	23,4	22,6	21,5	20,9	20,6	20,7	20,6	20,5	20,2
Riziko chudoby – zamestnaní	SK	8,7	8,9	8,1	7,5	5,7	6,3	8,5	9,0	10,9	12,2
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	12,5	12,0	11,5	10,5	10,2	10,0	10,0	10,1	10,5	10,2
Riziko chudoby – bez zamestnania	SK	24,5	24,2	23,1	21,5	24,0	22,2	22,5	22,8	23,1	23,7
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	34,8	34,7	34,2	33,8	33,3	33,2	32,9	33,6	32,9	32,7
Riziko chudoby – dôchodcovia	SK	11,6	11,8	12,4	10,5	12,2	12,3	13,4	13,1	14,2	13,2
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	20,4	21,1	21,6	22,3	22,4	22,6	22,3	23,7	22,7	22,6
Materiálna deprivácia	SK	16,8	15,5	13,5	12,3	11,4	9,7	9,2	10,5	14,0	12,7
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	18,9	17,2	15,8	14,2	12,8	12,3	11,2	11,7	12,0	11,3

Tabuľka 13

Riziko chudoby a sociálneho vylúčenia podľa ekonomickej aktivity a riziko materiálnej deprivácie (pokračovanie)

Skóre	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Riziko chudoby – populácia	0,87	0,82	0,96	1,02	1,06	1,20	0,92	0,78	0,62	0,43
Riziko chudoby – zamestnaní	0,54	0,45	0,55	0,61	0,96	0,86	0,32	0,26	-0,11	-0,56
Riziko chudoby – bez zamestnania	1,16	1,18	1,23	1,33	1,08	1,31	1,28	1,21	1,27	1,17
Riziko chudoby – dôchodcovia	0,72	0,75	0,72	0,88	0,77	0,83	0,73	0,84	0,75	0,82
Materiálna deprivácia	0,16	0,14	0,20	0,19	0,16	0,29	0,25	0,14	-0,27	-0,21

Tabuľka 14

Riziko chudoby podľa typu domácnosti

Indikátor		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Riziko chudoby – 1 dospelý mladší ako 65 rokov	SK	26,1	27,2	29,8	26,5	28,6	23,4	27,2	27,7	27,0	26,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	38,4	37,0	37,0	35,1	34,0	33,0	33,2	32,3	31,6	31,6
Riziko chudoby – 1 dospelý starší ako 65 rokov	SK	15,7	14,6	15,9	15,8	24,2	31,3	32,5	30,0	36,8	29,6
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	31,9	32,9	34,1	35,9	36,0	37,7	36,9	38,2	37,4	36,3
Riziko chudoby – 1 dospelý s 1 závislým dieťaťom	SK	39,8	40,1	46,3	42,3	38,0	37,4	35,2	46,5	46,4	37,8
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	47,2	46,9	45,4	44,2	41,9	40,7	42,5	41,1	40,8	39,0
Riziko chudoby – 2 dospelí s 1 závislým dieťaťom	SK	12,1	12,4	11,3	13,7	12,0	12,3	14,0	18,4	15,2	16,2
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	18,3	17,2	16,6	15,2	14,7	13,8	13,6	14,4	14,3	13,6
Riziko chudoby – 2 dospelí s 2 závislými deťmi	SK	17,9	17,1	15,5	16,2	11,3	11,3	11,5	11,6	17,2	14,3
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	18,6	17,8	16,6	15,1	14,3	14,5	14,2	14,2	14,4	13,8
Riziko chudoby – 2 dospelí s 3 a viac závislými deťmi	SK	35,9	37,7	37,1	36,9	38,0	38,0	37,8	43,8	37,1	32,7
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	34,9	34,2	32,1	29,3	29,0	29,8	29,5	27,8	29,7	30,6
Skóre		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Riziko chudoby – 1 dospelý mladší ako 65 rokov		1,82	1,51	1,16	1,32	0,95	1,67	0,96	0,77	0,82	0,90
Riziko chudoby – 1 dospelý starší ako 65 rokov		0,87	0,96	0,95	1,04	0,64	0,35	0,25	0,46	0,04	0,42
Riziko chudoby – 1 dospelý s 1 závislým dieťaťom		0,92	0,66	-0,12	0,30	0,56	0,46	0,87	-0,63	-0,75	0,18
Riziko chudoby – 2 dospelí s 1 závislým dieťaťom		0,95	0,71	0,90	0,30	0,58	0,37	-0,09	-0,86	-0,21	-0,54
Riziko chudoby – 2 dospelí s 2 závislými deťmi		0,08	0,08	0,14	-0,15	0,46	0,50	0,44	0,35	-0,43	-0,08
Riziko chudoby – 2 dospelí s 3 a viac závislými deťmi		-0,05	-0,20	-0,31	-0,60	-0,66	-0,59	-0,65	-1,17	-0,54	-0,15

Tabuľka 15

Výdavky na sociálnu inklúziu

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výdavky na sociálnu ochranu	SK	17,9	17,9	17,8	19,4	19,0	18,2		
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	23,9	23,2	22,5	25,6	24,3	22,8		
Výdavky na starobu	SK	6,5	7,1	7,0	7,7	7,5	7,3	7,7	
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	9,2	9,6	9,3	10,1	9,6	9,2	9,3	
Výdavky na ťZP	SK	1,5	1,5	1,5	1,6	1,4	1,3	1,4	
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,0	1,8	1,7	1,8	1,7	1,6	1,7	
Výdavky na rodinnú politiku	SK	1,7	1,6	1,6	1,9	1,9	1,9	2,1	
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,1	1,9	2,0	2,2	2,0	2,0	2,0	
Výdavky na nezamestnanosť	SK	1,0	0,5	0,5	0,8	0,7	0,7	0,6	
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	1,4	1,1	0,8	1,8	1,4	0,8	0,7	
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výdavky na sociálnu ochranu		-1,13	-0,83	-0,76	-0,95	-0,85	-0,78		
Výdavky na starobu		-1,27	-0,90	-0,83	-0,80	-0,75	-0,75	-0,61	
Výdavky na ťZP		-0,50	-0,31	-0,29	-0,26	-0,38	-0,37	-0,37	
Výdavky na rodinnú politiku		-0,55	-0,40	-0,47	-0,34	-0,16	-0,06	0,13	
Výdavky na nezamestnanosť		-0,47	-0,75	-0,63	-0,93	-0,85	-0,30	-0,21	

Tabuľka 16

Príjmová nerovnosť a rozdiel v príjme pohlaví

Indikátor		2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GINI koeficient	SK	25,9	23,7	24,3	23,2	20,9	22,8	20,9	21,8	21,2	21,6	21,7
koeficient, Eurostat	priemer krajín EÚ	29,6	30,3	30,1	29,9	29,7	29,7	29,4	29,4	29,2	29,5	29,1
Podiel príjmu 80/20 percentilu	SK	3,8	3,5	3,6	3,5	3,0	3,3	3,0	3,2	3,1	3,6	3,3
koeficient, Eurostat	priemer krajín EÚ	4,8	5,1	5,0	4,9	4,9	4,8	4,7	4,8	4,6	4,7	4,6
Podiel príjmu 80/50 percentilu	SK	2,0	1,8	1,8	1,7	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
koeficient, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Podiel príjmu 50/20 percentilu	SK	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,9	2,0	1,9	2,1	2,0
koeficient, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,2	2,3	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Rozdiel v príjme pohlaví	SK	19,6	19,8	19,0	19,9	19,7	18,0	15,3	15,9	16,8	15,2	
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	14,6	14,7	14,4	13,7	12,5	12,3	11,3	11,0	11,4	11,1	
Skóre		2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GINI koeficient		1,00	1,56	1,52	1,65	2,07	1,69	2,13	1,79	2,07	2,13	1,96
Podiel príjmu 80/20 percentilu		0,91	1,10	1,08	1,14	1,46	1,22	1,48	1,29	1,47	1,16	1,37
Podiel príjmu 80/50 percentilu		0,91	1,71	1,66	1,74	2,00	1,71	2,09	1,79	2,04	2,39	2,02
Podiel príjmu 50/20 percentilu		0,79	0,62	0,62	0,59	1,04	0,75	0,94	0,71	0,87	0,14	0,49
Rozdiel v príjme pohlaví		-0,84	-1,03	-0,97	-1,12	-1,38	-1,01	-0,68	-0,93	-0,97	-0,80	

Poznámka: prezentuje rozdiel v ekvivalentnom príjme domácností, ktorý na rozdiel od čistého disponibilného príjmu zohľadňuje veľkosť a zloženie domácností.

Tabuľka 17

Riziko chudoby podľa veku

Indikátor			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Riziko chudoby, 18 – 24 r.	spolu	SK	17,9	18,3	16,9	16,3	16,8	14,9	17,3	21,4	19,4	23,0	
		priemer krajín EÚ	29,0	28,9	27,6	25,4	24,5	24,6	24,3	23,9	24,4	23,7	
	ženy	SK	17,6	21,9	18,3	17,2	17,4	14,9	17,6	21,4	21,0	24,5	
		priemer krajín EÚ	29,4	30,0	28,5	26,0	25,4	25,4	25,6	24,5	25,9	24,7	
	% <i>Eurostat</i>	muži	SK	18,2	14,7	15,6	15,5	16,1	14,9	17,0	21,4	17,9	21,5
			priemer krajín EÚ	28,6	27,8	26,8	24,8	23,7	23,9	23,0	23,2	22,9	22,8
Riziko chudoby, 25 – 49 r.	spolu	SK	16,6	16,3	14,5	13,8	13,0	12,5	14,6	14,8	16,8	18,2	
		priemer krajín EÚ	21,9	21,1	20,0	18,6	17,8	17,6	17,7	17,6	17,7	17,3	
	ženy	SK	16,6	16,6	14,7	14,6	14,0	13,0	15,0	15,8	16,1	18,0	
		priemer krajín EÚ	22,4	21,7	20,6	19,2	18,2	18,0	18,1	18,1	18,1	17,8	
	% <i>Eurostat</i>	muži	SK	16,5	16,0	14,3	13,1	12,1	12,0	14,4	13,9	17,4	18,3
			priemer krajín EÚ	21,4	20,5	19,4	18,0	17,4	17,0	17,3	17,1	17,2	16,7
Riziko chudoby, 50 – 64 r.	spolu	SK	16,3	15,4	14,2	13,3	14,0	13,2	13,8	14,3	13,9	17,7	
		priemer krajín EÚ	24,9	24,3	23,3	22,1	21,3	20,3	20,4	19,9	19,7	19,6	
	ženy	SK	15,7	14,0	12,9	12,7	13,9	13,2	14,6	15,0	14,4	17,9	
		priemer krajín EÚ	25,9	25,4	24,1	23,2	22,3	21,2	21,2	20,6	20,5	20,1	
	% <i>Eurostat</i>	muži	SK	17,0	16,9	15,6	13,9	14,1	13,2	13,0	13,5	13,5	17,4
			priemer krajín EÚ	23,9	23,2	22,4	20,9	20,1	19,4	19,7	19,1	18,9	19,1
Riziko chudoby, 65 – 74 r.	spolu	SK	10,4	10,4	10,6	10,6	12,3	12,1	13,1	12,4	13,3	13,2	
		priemer krajín EÚ	19,2	19,6	19,9	20,5	20,4	20,6	20,1	21,6	21,1	21,1	
	ženy	SK	11,2	10,2	11,3	10,9	14,0	12,5	15,4	14,1	15,1	14,0	
		priemer krajín EÚ	21,6	21,7	22,2	22,5	22,5	22,6	22,2	23,8	23,1	23,0	
	% <i>Eurostat</i>	muži	SK	9,2	10,6	9,6	10,2	9,7	11,3	9,8	10,0	10,9	12,2
			priemer krajín EÚ	16,2	16,7	16,9	17,8	17,7	18,1	17,5	18,8	18,5	18,8
Riziko chudoby, 75 r. a viac	spolu	SK	12,5	13,6	14,0	9,9	12,4	12,7	15,5	10,8	15,5	12,0	
		priemer krajín EÚ	23,0	23,7	24,8	25,6	25,8	26,0	25,8	27,2	25,2	25,0	
	ženy	SK	15,4	15,3	16,3	11,9	15,5	15,7	18,1	11,9	15,7	14,5	
		priemer krajín EÚ	26,3	27,4	28,3	29,6	29,6	29,6	29,6	31,0	28,7	28,4	
	% <i>Eurostat</i>	muži	SK	6,8	10,3	9,6	6,0	7,2	8,2	11,4	9,1	15,1	7,8
			priemer krajín EÚ	17,1	17,3	18,9	19,0	19,4	19,9	19,3	20,6	19,1	19,2
Skóre			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Riziko chudoby, 18 – 24 r.	spolu		1,21	1,20	1,26	1,11	0,92	1,15	0,89	0,30	0,64	0,10	
	ženy		1,29	0,85	1,14	1,00	0,96	1,21	0,94	0,37	0,57	0,02	
	muži		1,10	1,49	1,29	1,15	0,87	1,06	0,79	0,22	0,67	0,16	

Tabuľka 17

Riziko chudoby podľa veku (pokračovanie)

Skóre		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Riziko chudoby, 25 – 49 r.	spolu	0,75	0,65	0,84	0,85	0,94	1,00	0,60	0,57	0,19	-0,22
	ženy	0,81	0,66	0,88	0,79	0,78	0,93	0,56	0,44	0,42	-0,04
	muži	0,69	0,62	0,78	0,87	1,06	1,04	0,58	0,66	-0,05	-0,37
Riziko chudoby, 50 – 64 r.	spolu	1,13	1,15	1,23	1,34	1,14	1,25	1,11	1,02	1,21	0,40
	ženy	1,28	1,37	1,42	1,47	1,24	1,33	1,06	1,00	1,23	0,46
	muži	0,92	0,85	0,96	1,12	0,96	1,10	1,12	0,99	1,09	0,32
Riziko chudoby, 65 – 74 r.	spolu	0,79	0,85	0,86	0,87	0,76	0,83	0,72	0,93	0,84	0,86
	ženy	0,83	0,96	0,90	0,92	0,72	0,89	0,63	0,91	0,79	0,88
	muži	0,74	0,67	0,81	0,79	0,87	0,76	0,92	0,99	0,94	0,82
Riziko chudoby, 75 r. a viac	spolu	0,79	0,77	0,78	1,12	0,92	0,97	0,77	1,15	0,86	1,06
	ženy	0,74	0,82	0,76	1,15	0,90	0,91	0,77	1,21	1,01	1,02
	muži	0,99	0,72	0,93	1,15	1,00	1,10	0,76	1,06	0,49	1,19

6.4 Zdravie

Tabuľka 18

Výsledkové indikátory zdravia

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Očakávaná dĺžka života pri narodení	SK	75,6	76,7	77,8	77,0	74,6	77,0	78,2	
<i>v rokoch, Eurostat</i>	priemer krajín EÚ	78,7	79,7	80,5	79,7	79,2	79,9	80,7	
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou*	SK	280,0	258,3	231,2	262,4	379,3	245,3		
<i>počet na 100 tis. obyv., Eurostat</i>	priemer krajín EÚ	206,9	192,5	175,6	201,4	237,2	191,5		
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou*	SK	182,0	176,9	163,6	168,8	206,0	176,1		
<i>počet na 100 tis. obyv., Eurostat</i>	priemer krajín EÚ	123,4	114,3	104,4	107,1	110,7	104,6		
Dojčenská úmrtnosť	SK	5,7	5,1	5,1	5,1	4,9	5,4	5,6	
<i>na tisíc živých pôrodov, Eurostat</i>	priemer krajín EÚ	4,2	3,6	3,5	3,2	3,1	3,3	3,3	
Podiel novorodencov s nízkou hmotnosťou	SK	9,0	7,7	7,5	7,3	7,2	7,7		
<i>%, OECD</i>	priemer krajín OECD	6,5	6,6	6,6	6,3	6,4	6,6	7,6	
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Očakávaná dĺžka života pri narodení		-1,02	-1,05	-0,97	-0,91	-1,21	-1,00	-0,96	
Úmrtnosť odvrátiteľná prevenciou*		-0,89	-0,87	-0,82	-0,76	-1,18	-0,72		
Úmrtnosť odvrátiteľná zdravotnou starostlivosťou*		-1,08	-1,21	-1,21	-1,12	-1,55	-1,36		
Dojčenská úmrtnosť		-0,81	-1,08	-1,33	-1,82	-1,80	-2,05	-2,17	
Podiel novorodencov s nízkou hmotnosťou		-1,51	-0,71	-0,62	-0,68	-0,47	-0,64		

Tabuľka 19

Zdroje zdravotného systému

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výdavky na zdrav. starostlivosť*	SK	8	6,8	6,9	7,1	7,8	7,7		
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	8,6	8,2	8,3	9,2	9,3	8,7	8,6	
Výdavky na zdrav. starostlivosť na obyvateľa*	SK	1 567,0	1 508	1 519	1 593	1 850	1 947		
eur v PKS, Eurostat	priemer krajín EÚ	2 313	2 273	2 593	2 736	3 040	3 105		
Počet obyvateľov na nemocničné lôžko	SK	155	174	174					
Eurostat	priemer krajín EÚ	207	221	233					
Počet obyvateľov na lekára	SK	298	290	280	273				
Eurostat	priemer krajín EÚ	302	279	249	250	205			
Počet obyvateľov na zdravotnú sestru	SK	165	176	174	173				
Eurostat	priemer krajín EÚ	130	130	127	133	68			
Počet vyšetrení CT	SK	89	156	160	144	167	175		
na 1000 obyvateľov, OECD	priemer krajín OECD	110	130	153	140	157	163	104	
Počet vyšetrení MRI	SK	33	57	74	68	76	74		
na 1000 obyvateľov, OECD	priemer krajín OECD	46	66	78	71	83	85	53	
Počet vyšetrení na jeden CT skener	SK	6 371	8 734	9 005	7 542	8 426	8 729		
OECD	priemer krajín OECD	6 115	6 111	7 107	6 181	6 944	7 413	2 822	
Počet vyšetrení na jeden MRI skener	SK	4 875	6 415	7 728	6 917	7 023	7 021		
OECD	priemer krajín OECD	4 384	4 501	5 374	4 789	5 344	5 332	5 760	
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výdavky na zdrav. starostlivosť *			-0,75	-0,75	-1,03	-0,80	-0,53		
Výdavky na zdrav. starostlivosť na obyvateľa*			-0,75	-1,04	-1,09	-1,08	-1,03		
Počet obyvateľov na nemocničné lôžko		0,72	0,57	0,65					
Počet obyvateľov na lekára		0,08	-0,20	-0,80	-0,54				
Počet obyvateľov na zdravotnú sestru		-0,71	-0,95	-1,04	-0,84				
Počet vyšetrení CT		-0,36	0,48	0,12	0,07	0,18	0,21		
Počet vyšetrení MRI		-0,45	-0,29	-0,13	-0,08	-0,18	-0,28		
Počet vyšetrení na jeden CT skener		0,07	0,87	0,47	0,35	0,34	0,29		
Počet vyšetrení na jeden MRI skener		0,24	0,99	1,03	0,96	0,71	0,72		

*Namiesto hodnôt z roku 2010 sú uvedené hodnoty za rok 2012.

Tabuľka 20

Vybrané indikátory kvality zdravotnej starostlivosti

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reportovaná nenaplnená potreba ZS	SK	1,7	2,1	2,7	3,2	2,9	2,8	3,2	1,6
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	3,6	3,5	2,5	2,3	2,2	2,6	3,1	3,0
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na infarkt	SK	8,0	6,3	6,3	6,5	7,4			
na 100 pacientov, OECD	priemer krajín OECD	7,8	7,2	6,6	6,8	7,2	7,2		
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na ischemickú mozgovú príhodu	SK	11,5	9,4	8,6	9,0	9,9			
na 100 pacientov, OECD	priemer krajín OECD	9,2	8,8	7,9	8,1	8,3	9,2		
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na hemoragickú mozgovú príhodu	SK	30,8	28,8	24,0	27,9	27,2			
na 100 pacientov, OECD	priemer krajín OECD	25,0	23,3	23,1	23,5	23,7	24,5		
5-ročná pravdepodobnosť prežitia rakoviny prsníka*	SK	76,6	75,5						
%, OECD	priemer krajín OECD	83,3	84,3						
5-ročná pravdepodobnosť prežitia rakoviny pľúc*	SK	10,5	11,2						
%, OECD	priemer krajín OECD	15,3	17,1						
Očkovanie detí na osýpky	SK	99,2	97,6	97,8	98,0	96,4	95,7	94,5	
%, OECD	priemer krajín OECD	89,0	90,6	90,6	90,7	87,8	88,4	88,5	
Očkovanie detí na záškrt, tetanus a čierny kašeľ	SK	99,1	96,0	96,7	97,0	97,0	96,5		
%, OECD	priemer krajín OECD	95,2	95,2	95,1	94,8	93,8	94,1	93,1	
Očkovanie detí na hepatitídu B	SK	99,1	96,0	96,7	97,0	97,0	96,5		
%, OECD	priemer krajín OECD	88,7	91,5	92,1	92,9	91,6	92,3		
Očkovanie ľudí nad 65 rokov na chrípku	SK	23,8	13,8	11,5	12,8	12,9	5,6		
%, OECD	priemer krajín OECD	45,6	46,6	45,9	53,2	54,5	53,1	54,3	
Preventívne prehliadky na rakovinu prsníka	SK	32,7	30,4	53,5	27,2	25,5	28,5		
% žien vo veku 50 – 69 r., OECD	priemer krajín OECD	58,9	57,6	62,1	54,4	55,9	56,4	42,8	
Preventívne prehliadky na rakovinu krčka maternice	SK	48,5	48,3	46,1	40,1	44,4	46,4		
% žien vo veku 20 – 69 r., OECD	priemer krajín OECD	60,2	60,3	61,8	54,1	55,3	56,7	45,6	
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reportovaná nenaplnená potreba ZS		0,50	0,37	-0,07	-0,31	-0,33	-0,10	-0,03	0,46
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na infarkt		-0,04	0,20	0,06	0,08	-0,05			
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na ischemickú mozgovú príhodu		-0,67	-0,17	-0,21	-0,22	-0,37			
30-denná úmrtnosť po prijatí do nemocnice na hemoragickú mozgovú príhodu		-0,78	-0,75	-0,14	-0,59	-0,46			
5-ročná pravdepodobnosť prežitia rakoviny prsníka *		-1,33	-1,73						
5-ročná pravdepodobnosť prežitia rakoviny pľúc*		-1,05	-1,12						
Očkovanie detí na osýpky		1,13	1,28	0,96	1,52	0,61	1,08	0,88	

Tabuľka 20

Vybrané indikátory kvality zdravotnej starostlivosti (pokračovanie)

Skóre	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Očkovanie detí na záškrt, tetanus a čierny kašeľ	1,05	0,29	0,40	0,59	0,70	0,53		
Očkovanie detí na hepatitídu B	0,63	0,49	0,52	0,77	0,94	1,05		
Očkovanie ľudí nad 65 rokov na chrípku	-0,94	-1,39	-1,59	-1,94	-1,93	-1,98		
Preventívne prehliadky na rakovinu prsníka	-1,29	-1,47	-0,48	-1,43	-1,66	-1,79		
Preventívne prehliadky na rakovinu krčka maternice	-0,70	-0,64	-0,89	-0,72	-0,56	-0,52		

* Hodnota za rok 2015 predstavuje obdobie 2010 – 2014. Za rok 2010 bola použitá hodnota za obdobie 2005 – 2009.

Tabuľka 21

Indikátory životného štýlu a iných faktorov

Indikátor		2010	2014	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Predčasné úmrtia v dôsledku znečisteniu vzduchu	SK	751	639	636					
na mil. obyvateľov, OECD	priemer krajín OECD	353	306	289					
Podiel hotovostných výdavkov*	SK	23,2	18,0	19,2	18,8	19,4	19,3		
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	21,9	22,3	21,0	19,1	18,8	19,2	18,0	
Podiel fajčiaceho obyvateľstva**	SK	26,0	21,0		25,0			27,0	
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	29,6	26,0		24,6			24,6	
Miera obezity podľa BMI***	SK	15,1	16,3	19,7			17,1		
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	15,8	16,8	18,1			17,1		
Spotreba alkoholu	SK	10,1	10,1	10,3	10,2	9,6	9,5		
liter na obyvateľa (15 + r.), OECD	priemer krajín OECD	9,0	8,8	8,6	8,7	8,9	9,0	7,0	
Skóre		2010	2014	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Predčasné úmrtia v dôsledku znečisteniu vzduchu		-1,71	-1,73	-1,81					
Podiel hotovostných výdavkov*		-0,14	0,37	0,21	0,04	-0,08	-0,01		
Podiel fajčiaceho obyvateľstva**		0,62			-0,05			-0,33	
Miera obezity podľa BMI***		0,19		-0,39			0,01		
Spotreba alkoholu		-0,40	-0,52	-0,63	-0,60	-0,26	-0,21		

* Namiesto roku 2010 je uvedená hodnota za rok 2012.

** Namiesto roku 2010 je uvedená hodnota za rok 2009.

*** Namiesto roku 2010 je uvedená hodnota za rok 2008.

6.5 Životné prostredie

Tabuľka 22

Indikátory klimateckej neutrality

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Zmena skleníkových plynov	SK	63,1	54,5	53,6	46,1	52,2	45,9	43,9	
	1990 = 100, Eurostat	priemer krajín EÚ	85,0	77,0	78,9	71,5	76,4	75,8	72,0	
	Skleníkové plyny na obyvateľa	SK	7,6	6,5	6,4	5,5	6,2	5,5	5,2	
	tony na obyvateľa, Eurostat	priemer krajín EÚ	8,9	8,1	7,9	7,1	7,5	7,3	6,7	
Doplňkové indikátory	Energetická produktivita hospodárstva	SK	5,6	7,0	7,1	7,5	7,4	8,4	9,1	
	PKS na kilogram ropného ekvivalentu, Eurostat	priemer krajín EÚ	6,5	8,1	9,1	9,7	10,2	11,6	12,7	
	Konečná spotreba energie	SK	106,6	91,6	98,2	91,8	100,2	94,5	87,2	
	2005 = 100, Eurostat	priemer krajín EÚ	99,6	94,0	99,7	91,5	97,3	95,8	93,8	
	Podiel obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe	SK	9,1	12,9	16,9	17,3	17,4	17,5	17,0	
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	16,4	20,3	22,4	24,4	24,8	25,8	27,2	
	Podiel tuhých fosílnych palív na finálnej spotrebe energie	SK	6,4	4,6	4,2	3,7	3,8	3,1	2,4	
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,7	2,3	1,9	1,8	1,8	1,6	1,3	
	Priemerné CO2 emisie na km nových osobných áut	SK	149,0	127,6	158,0	144,6	138,0	136,8	134,9	
	g CO2 na km, Eurostat	priemer krajín EÚ	144,1	120,9	147,8	134,2	121,8	115,6	109,2	
	Podiel autobusov a vlakov na osobnej preprave	SK	22,2	25,1	24,3	18,9	16,7	21,0	21,7	
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	18,3	18,1	18,0	13,3	13,2	16,5	17,0	
	Podiel vlakov na nákladnej preprave	SK	38,5	36,6	31,1	28,6	32,1	30,4	30,4	
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	25,9	24,5	23,5	22,1	21,7	20,6	19,1	
Kategória	Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Zmena skleníkových plynov		0,68	0,70	0,96	1,02	0,93	1,08	0,96	
	Skleníkové plyny na obyvateľa		0,30	0,44	0,43	0,55	0,42	0,65	0,60	
Doplňkové indikátory	Energetická produktivita hospodárstva		-0,54	-0,46	-0,72	-0,66	-0,73	-0,71	-0,81	
	Konečná spotreba energie		-1,22	0,28	0,11	-0,03	-0,23	0,09	0,41	
	Podiel obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe		-0,67	-0,63	-0,46	-0,61	-0,60	-0,65	-0,79	
	Podiel tuhých fosílnych palív na finálnej spotrebe energie		-0,95	-0,69	-0,92	-0,75	-0,81	-0,70	-0,52	
	Priemerné CO2 emisie na km nových osobných áut		-0,47	-0,68	-0,96	-0,84	-0,98	-1,05	-1,10	
	Podiel autobusov a vlakov na osobnej preprave		0,82	1,60	1,57	1,61	1,09	1,34	1,35	
	Podiel vlakov na nákladnej preprave		0,57	0,63	0,42	0,42	0,68	0,75	0,99	

Tabuľka 23

Indikátory znečistenia

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkový indikátor	Vystavenie časticiam PM _{2,5}	SK	21,3	19,0	15,7	15,3				
	μg/m ³ , OECD	priemer krajín OECD	15,0	13,5	11,9	11,6				
Doplnkové indikátory	Dusičnany v podzemnej vode	SK	24,7	19,9	16,3	18,9	18,1	18,7		
	mg na liter, Eurostat	priemer krajín EÚ	24,7	25,6	22,7	20,9	20,3	21,6		
	Fosfáty v riekach	SK	0,07	0,09	0,1	0,1	0,1	0,1		
	mg na liter, Eurostat	priemer krajín EÚ	0,07	0,07	0,1	0,1	0,1	0,1		
	Podiel priemyslu na HDP	SK	21,7	22,6	22,6	21,5	19,6	18,9	21,3	20,7
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	17,8	18,0	17,0	16,9	16,9	17,5	17,2	16,2
	Pripojenie k čističkám odpadových vôd	SK			68,1	68,8	69,9	70,6		
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	70,6	73,1	76,2	75,8	75,4	76,8		
Kategória	Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkový indikátor	Vystavenie časticiam PM _{2,5}		-1,10	-0,96	-0,76	-0,74				
Doplnkové indikátory	Dusičnany v podzemnej vode		0,00	0,31	0,40	0,14	0,16	0,19		
	Fosfáty v riekach		0,03	-0,32	0,11	0,40	0,40	-0,15		
	Podiel priemyslu na HDP		-0,74	-0,71	-0,95	-0,79	-0,45	-0,22	-0,74	-0,84
	Pripojenie k čističkám odpadových vôd				-0,36	-0,33	-0,25	-0,29		

Tabuľka 24

Indikátory tvorby odpadov

Kategória	Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátory	Tvorba komunálneho odpadu na obyvateľa	SK	319	329	421	478	497	478	472	
	kg na obyv., Eurostat	priemer krajín EÚ	481	471	517	539	543	526	511	
	Miera recyklácie komunálneho odpadu	SK	9,1	14,9	38,5	45,3	48,9	49,5	50,3	
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	26,8	35,2	39,6	39,7	41,1	41,2	43,0	
	Recyklácia obalov	SK	45,7	64,3	67,5	70,8	73,9	72,2		
Doplnkové indikátory	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	59,9	63,5	63,5	63,7	62,5	62,6		
	Zhodnotenie obalových odpadov*	SK	65,0	66,7	69,7	74,1	79,7	77,2		
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	73,4	74,7	76,0	77,1	74,6	75,0		
	Miera skládkovania°	SK	55,0	47,0		31,0				
	%, Eurostat	priemer krajín EÚ	35,3	30,5		24,8				
Kategória	Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Výsledkové indikátor	Tvorba komunálneho odpadu na obyvateľa		1,33	1,11	0,74	0,43	0,34	0,37	0,36	
	Miera recyklácie komunálneho odpadu		-1,02	-1,34	-0,08	0,38	0,49	0,51	0,51	
Doplnkové indikátory	Recyklácia obalov		-1,15	0,09	0,38	0,72	1,06	0,82		
	Zhodnotenie obalových odpadov*		-0,51	-0,48	-0,33	-0,17	0,27	0,12		
	Miera skládkovania°		-0,85	-0,70		-0,31				

* Namiesto roku 2010 je uvedená hodnota za rok 2011.

° Namiesto roku 2015 je uvedená hodnota za rok 2016.

Tabuľka 25

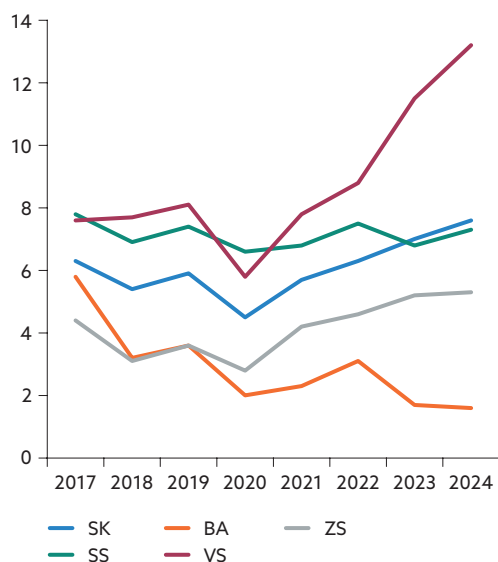
Indikátory environmentálnej politiky

Indikátor		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Implicitné zdanenie energie*	SK	151	179	188	193	180	203	180	
eur na tonu ropného ekvivalentu, Eurostat	priemer krajín EÚ	207	230	234	221	221	221	214	
Príjem z environmentálnych daní*	SK	2,4	2,5	2,5	2,4	2,3	2,5	2,0	
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	2,7	2,8	2,7	2,5	2,5	2,4	2,2	
Podiel environmentálnych daní na príjmoch verejnej správy*	SK	8,3	7,7	7,3	7,1	6,7	7,0	5,7	
%, Eurostat	priemer krajín EÚ	7,7	8,0	7,4	7,1	6,8	6,6	6,2	
Investície do ochrany životného prostredia	SK	0,4	0,8	0,3					
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	0,6	0,7	0,4	0,3				
Národné výdavky na ochranu životného prostredia	SK	2,2	2,3	1,8					
% HDP, Eurostat	priemer krajín EÚ	1,8	2,0	1,9	1,7				
Skóre		2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Implicitné zdanenie energie*		-0,63	-0,56	-0,53	-0,35	-0,51	-0,17	-0,47	
Príjem z environmentálnych daní*		-0,51	-0,44	-0,27	-0,16	-0,19	0,07	-0,32	
Podiel environmentálnych daní na príjmoch verejnej správy*		0,32	-0,12	-0,09	0,02	-0,05	0,12	-0,24	
Investície do ochrany životného prostredia		-0,54	0,30	-0,66					
Národné výdavky na ochranu životného prostredia		0,79	0,51	-0,16					

* Namiesto roku 2010 je uvedená hodnota za rok 2012.

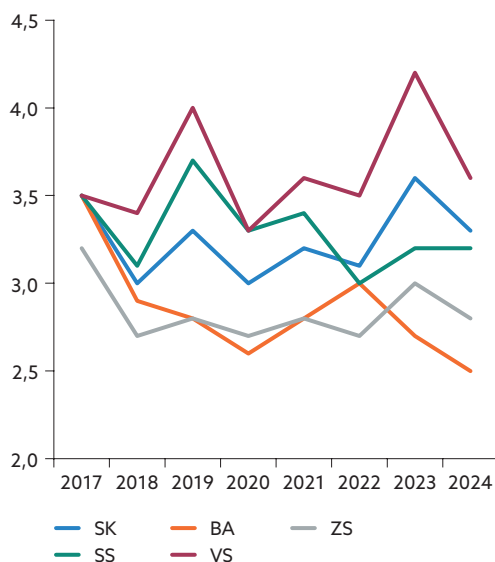
7 Príloha – Regionálne výzvy

Graf 75
Závažná materiálna deprivácia (%)

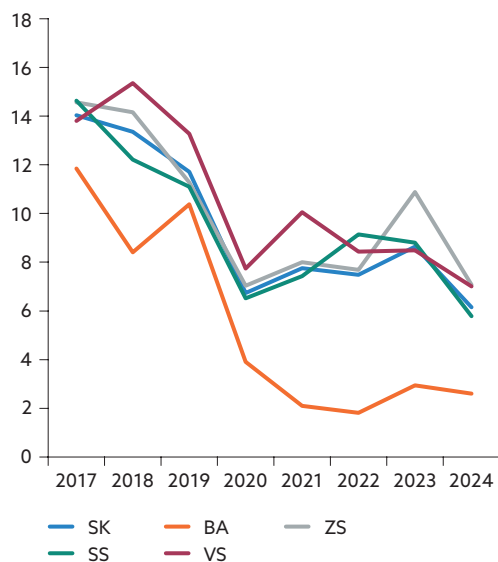
Zdroj: Eurostat

Graf 76
Nerovnomernosť príjmového rozdelenia
(pomer horného a dolného kvintilu S80/S20)

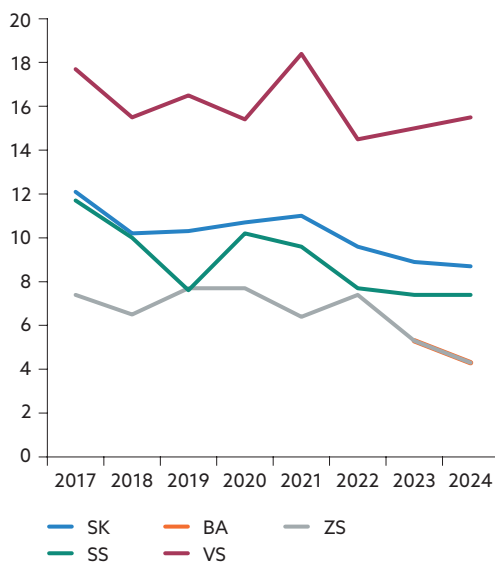
Zdroj: Eurostat

Graf 77
Podiel ľudí, ktorí nepoužívajú pravidelne internet (%)

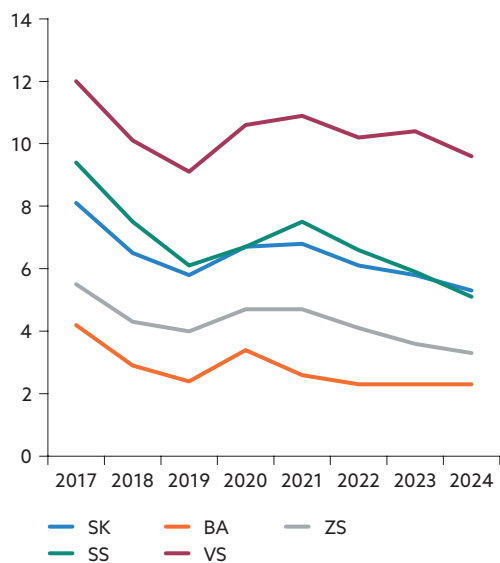
Zdroj: Eurostat

Graf 78
Mladí ľudia bez práce a mimo formálneho vzdelávania (%)

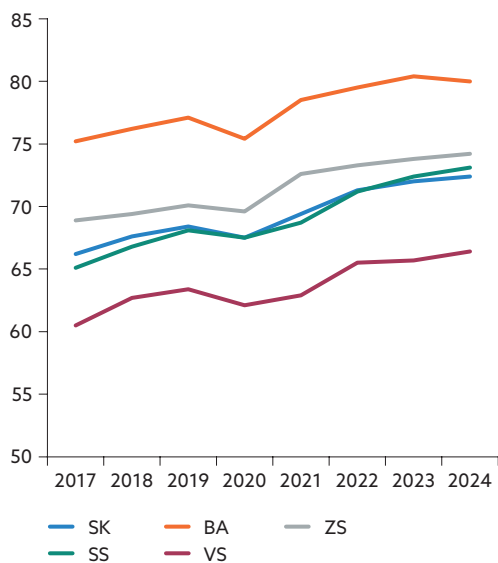
Zdroj: Eurostat

Graf 79
Miera nezamestnanosti (%)

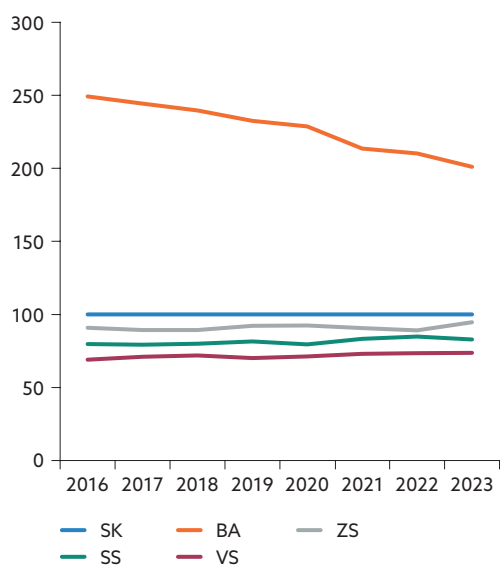
Zdroj: Eurostat

Graf 80
Miera zamestnanosti (%)

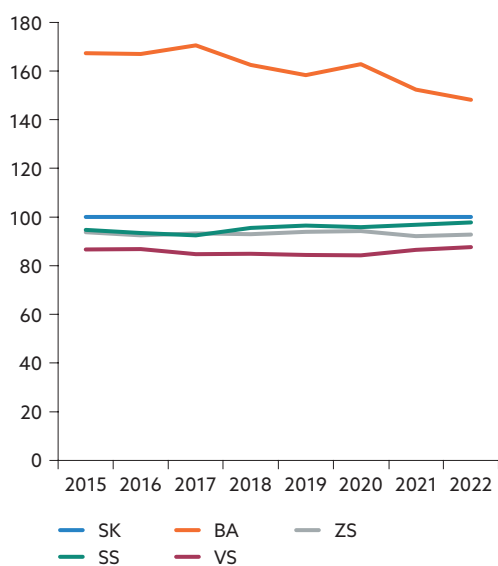
Zdroj: Eurostat

Graf 81
HDP na obyvateľa v PPS (SK=100)

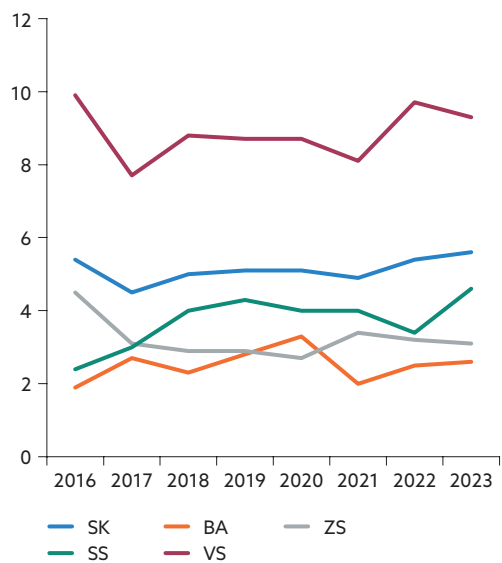
Zdroj: Eurostat

Graf 82
Disponibilný príjem na obyvateľa v PPS (SK=100)

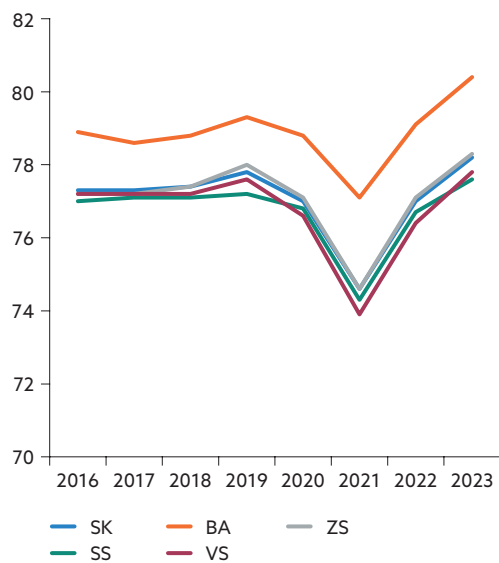
Zdroj: Eurostat

Graf 83
Dojčenská úmrtnosť (na 1000 živých pôrodov)

Zdroj: Eurostat

Graf 84
Stredná dĺžka života (v rokoch)

Zdroj: Eurostat

8 Príloha – Životné prostredie

Graf 85

Toky vstupov (výstupov) medzi jednotlivými sektormi a ich nadväznými sektormi

Zdroj: FIGARO, výpočty NBS.